

مستی قاوغ... نووسینی: مصطفی خلیفه

قاوغ

مستی

مصطفی خلیفه

نجات عزیز

له‌ره‌ر بی‌وه کردوو یه تی به کوردی

به‌رگ: ده‌نگه‌کان

چاپ: یکه‌م - ۲۰۱۹

چاپخانه: که‌نه‌دا

تیراژ:

نرخ:

به‌اوکار: ناوه‌ندی ده‌نگه‌کان - به چاپ و به‌اوکردنه‌وه

[به‌خو‌ندنه‌وه‌ی نه‌م مستی مانه کلیک](#)
[نه‌ره‌به‌کن ...](#)

داستانی دایکه‌کی ئازا -
.. هاوار کی کاسکه‌ر دژ به جه‌نگه...
نه‌م له کو‌یداین !

نووسینی: به‌دو‌ها به

له‌ره‌ر بی‌وه / نجات عزیز ...

که‌فاری "تیا تر" یه‌وسی نمایشکردنی شان‌گه‌ری "دایکه که‌راژ و

کوئکانی" لاسر هائی شانئی دئیچ تیاتر ل برلین بی یکه ل و
د شانگگریانئی که جیهانیان هژاند داناو. وادیار ئم داستان
مر فای تید وناکردنئی کی زیندویانی جنگ، تانانت ل جیهانی
عربی خیشماندا لیم دایانی دوایدا که ناگری که مکهک جنگ
که وتنتوو که هیچ برژوو ندی کی دانیشتوانی ناوچکه کی تدا نی
جگ ل تیاجوون و ماوهرانی و کاولکاری بی ناوچکه.

برتت برخت (۱۸۹۸-۱۹۵۶) ئم شانگگریئی ل سوید نویو کاتک
ههاتبوو ل ئمانیای نازی لگگ شنبیرانی تری ئمان، دوا
ئوی هتلا ر دستی بی کتب سوتاندن کرد ل گگ پان گشتکاندا
وکوتت او دونانی هه موو ئوانئی دژ بی ژم فاشکه کی بوون.
برخت وای داناوو شانگگریکه کی هاوار کی هور گرم ئاسای دژ
بی جنگ، که سک ئدزنتوو بیبات س ر تختئی شانکانی ئوروا
و میللانی ئوروا وئاگا ئهه ند ل م ترسی چار س رکردنی
ناکه کهکانیان بی جنگ. بام برخت دواکوت ل باوکردنوی
شانگگریی که کی. کاتک بی یکه م جار نمایشکرا ل سای ۱۹۴۱ ل
سویسرا کار ل کار ترازابوو جنگی جیهانی دوو م دستی پیکردبوو
که بی مللن ها قوربانی و ورا نبوونی سد ها شار و هزاران گوند
و لادی لکه وتوو. بی ی، که س ن بوو ل ئورویپیکان گوئی ل
ئاگادارکردن و که کی بگرت سویسرکان نبت، که خشیان زوتر شری
سی سا یان کردبوو بام د رن نجام که کی دام زرانندی سویسرای
فیدرا بو.

بم شوو ی بخت نیتوانی بینری ئوروی بی شانگگریی که کی
بدزنتوو هتا سای ۱۹۴۸ کاتک داوای لکرا هست بی دهره نانی
کار که کی ل ههائی شانئی "دئیچ تیاتر" دوا جنگی جیهانی دوو م.
ئویش ازی بوو بی دهره نانی شانگگریی که کی و یکه م نمایشی ل
سای ۱۹۴۹ کرا. ل س ر شان، جل که ن و شکانی ئکت رکان، که ل
سدی حقد همدایا بوون ل جلی خ که کی ئمانیای ئوکاتت ئچوو.
بینرانی شان بی ت و اوئی ئاو تئی ووداوکانی شانگگریی که کی بوون
و بددم و وچوون کی ت و اویان هه بوو لگگ دایکه ئازاک- (کوراث)-
که هلینا فایگل هاوسری برخت ککه کی بینبوو. چونکه واقعی
خیانی بیر ئختندوو.

برخت تنها چاو ککه کی د ربینی هاوسزی نئ کرد ل ج ماو ر که
لگگ پانوانی شانگگریی که کی، بکوم بستی تگگ یشتیان بوو ل
مانا شاراوکانی بیر که کی شانگگریی که کی. وات وستانوو دژ بی
جنگ و بهه نکانی هگیرسانندی. بی ی دستکاری کرد ل ه ندک

بش لـ تـکستـک و هـندک داهـنـایشی کرد لـ کاری دـرهـنـانـکـی،
 فایگل کـی یارمـتـیدـرانـی زـری هـبوو لـ گـیـاندنی مـبـستی
 نوسـرلـ یـی بـرجـستـکردنی کـی بـ شووـیـکی وشک و دوور لـ
 هـچوون بـشووـیـک کـ هیچ بوارکـی بـ بینـر نـهـشتـووـجگـ لـ
 هاوسـزی لـگـگـ دایکـ کـراژ، بیرکـی داوای ئاشتی بـتـواوی دـستی
 بـسـر نمایشکردنی شانـگـریـکـدا لـ ساـی ۱۹۴۹ دا کـشابوو،
 دـنگـدانـووـیـکی گـورـی هـبوو لای جـماوـر لـ سـردـمی هـکشانی
 مـترسی شـی سارد، هـروـها بـ وونی پاـنـر ئابوریکـانی جـنگـی
 ئاشکرا کرد و پـویستی ئاشکراکردنی تاوانـکـانی شـی پـیوست بـ
 ئایدلـلـژیای دوژمنکارانـ و پاـنـر داراییـکان بـ هـگیرساندی
 جـنگ، ئاشکراکردنی ئووی کـ بزنس لـ پشت هـموو شـکـکانـووـیـلـم
 سـردـمـمانـدا.

هـرجـنـد دـسـاتی داگیرکـری ئو دـمـی سـفـت خـشـا بوو بـ
 نمایشکردنی شانـگـریـکـ بـوی کـ دژ بـ بیرکـی جـنگـ و کـمـکی
 برـخت و شانـکـشی ئـکرد ئـکرد، بـام هـندک لـ رـخنـگـرانی سـفـت
 پـیان وابوو شانـی داستانـیانـی برـختی ناگونـجت لـگـگـ یاساکـانی
 یالیزی سـیالیستی، ئـمـش دواتر بو بـ هـی ساردی هـووـستی
 وـاتـانی بلـکی سـیالیست لـ کارکـانی برـخت بـشووـیـکی گشتی،
 بـام برـخت سـرکـوتـنـکی گـورـی لـلای جـماوـری پـشکـوتـنـخواری
 دژبـجـنگـی ئـوروپای خـرئاوا بـدـست هـنا پاش نمایشکردنی
 شانـگـریـکـانی لـلایـن تیپـ شانـیـکـیـووـبرلینـر ئنسابلـ لـ
 پاریس ۱۹۵۴ و لـلـندـن لـ ۱۹۵۶.

برـختی شانـنـووس، دـرهـنـر، شاعیر و خـنـگر، لـسـرـتـای تـمـنی
 لاوـیتـیدا خـی بـ خوـندنـی پزیشکی ئامادـکرد بوو بـام بـرـو و ئـدـب
 وـرجـرخایـوو، عـوداـی ئـدـبی یـنـانی کـن بوو، درامای داستانـی
 یـنـانی زـر کاری تـکرد. گـلـکـ شانـگـری نویسی لـوانـ: "کردوو" و
 "تـپـ لـ شوودا" و "ئـم سـرباز چـ و ئـویتریان چـ" ئـپـرای سـ
 پـنی و "ترس و شـبـینی لـ ایخی سـیـم" و "پیشـی ارتـرـوی" و
 "دایکـ کـراژ و کوکـکانـی" و بازنـی تـباشیری کـوکازی" و "ژیانی
 گالیلـ" و بـکی تر، بـاستی هـموو کارکـانی داستانـی ئـدـبی
 شانـی سـردـمن.

وداوـکانـی شانـگـری "دایکـ کـکـاژ و کوکـکانـی" ئـگـتـوو بـ
 سـردـمی جـنگـ ئاینـکانـی ئـروپا، بـتایبـتی بـهاری ۱۶۲۴ کاتـک
 سوپای شای سوید خـی ئامادـکردبوو بـ داگیرکردنی پـنـدا،
 شارـزایانی سوپا کـ شـ بـ تاکـ گـا دائـنـن بـ سـپاندنی "

سیستم و شارستانی، هئستن به کاری سربازگیری گنجان و نامادکردنیان به ئرککانی داهاتوو. به ای سوپا، به به ش و توند و تیژی هیچ وشتک نابت- به به چونی ئوان ئگگر سیستمی سربازی بامادست نه به ئوا تاک به گوهری حزی خی ئسووتوو و به کفی خی هموو شتک ئوت و به ئارزوی خی ئخوات. کواته ئمه چ سیستمکی دوتو ته که به به فرمان و به به شکردنی ئازوق و لپرسینه و به به و ئوات!

شانگگری دایکی ئازا

له شانگگره که، دوو گنج عرربانه کی دایکه ئانا فیرلینگ ئائکشن که فرشیارکی گکه (به به چکه خکی باقاریای ئمانیایه) و نازناوی "ککه از" واتا ئازای لئراوه، چونکه له بهردمانی ته پکان و گزی گول نائترسا. به عرربانه که یوه که هردوو کوته کانی ایان ئکشا لگه که تیبی فنله ندی دووی سوپاسی سویدیدا ئسوایه و و شتی په ئفرشتن. هردوو کوته گنجکی و کچه لاکه نازناوی جیاجیان هه بوو چونکه کهس به دقیقی نه ئزانی باوکه کانیان کهیه، سربازی سوپای جراوچهر بوون و لوانه به لشیان کوژا به یان به سه روشوهن بووبه. هه ره له و کاتانه دا فرماندهی که تیبکه که کوته گورکهی، ئیلیف، ئباته یزکانه که تیبکه و له یکه که له شته کانه ئکوژره. به و شوویه دایکه یکه که کوته کانی له دست ئدات. دوا ته پهر بوونی سه سام له شه، دایکه دیل ئکره له لایه سوپای دوشمنانه و به بهام به گه ینی ئای سه ره عارربانه کی که ئای لوسره کانه بوو و دانانی ئای کاتلیکه کانه و خی له متریسی زگار ئکات. کاتکه سوپای دوشمن داوا له کوته بچوکه کی، شفیتس رکاش، ئکانه شوینی گنجینهی که تیبکه یان پیشان بدات و ئویش ته ئکاته و ته قی له ئکانه ئیکوژن. لاکه کی په شان دایکه ئدنه نکولی له ناسینی ئکات به ئوهی عرربانه که و شتوم که کانی له دست نه چته. به و شوویه شه جهند سا که به ردوام بوو دایکه شه به واتهانی په پنده و مراهیا و باقاریادا سوایه و. له که تایشدا سربازکانه به ره لاقی که کانیان کرد و دمهچاویشیان شه واند به بهام دایکهی ئازا دانی به خدها گرت به تاییش پاش ئوهی که له و کاتانه دا له تروپکی سه ره که وتنی بازرگانه کهیدا بوو.

له سامی ۱۶۳۲ پاشای سوید، گشتاف ئدله ئکوژره و ئاگر بهست ئائگه نره، بازرگانه کی دایکهی ئازاش هه شهی مایه پووچی دته

سەر، ئۇ پەلەستىنى بە ئاشتى نەبوو، شەر سەرچاوەی سەرکی بژووی بوو، خەزگەي هەگىرسانى شەي ئەخواست، شەي نەوان کاتەلیکەکان و پەرستانەکان ۱۶ سەي خایاند، نیوێی خەکی ئەمانیا تیاچوو، وەرانی و برسەتی هەموو لایەکی گرتبوو، لایەکی تایی شانەگەرێکەدا سەربازەکان کاترینی کچی ئەکوژن چونکە خەکی گوندی و ئەگا هەنا لە هاتنی سەربازەکان بە لەدانی تەپە بە مەبەستی زەگار کردنیان لە کوشتار، بەم شەوێ جەنگ هەموو مەناوەکانی دایکە کەژێ قووتدا بەبەم ئەو هەشتا بەردەوام لە ئەکەشانی عەرەبانەکی بەتەنیا و سەربازەکان بەلایدا تیئەپەن و ئەویش هاواریان لە ئەکات: " بەمەن لەگەڵ خەتان"

بەخت لە شانەي داستانیدا فایەسوف و شانەنوسیش لە هەمانکەدا؛ چونکە کارەکانی پەناسە ناسراوەکانی شانە تەئەپەنەن. لە نوسینی شانەگەرێکانیدا زەری لە کارە درامیەیانەکان وەرگرتووە بەتایبەتی لە شانەگەرێکانی سەفەکلیس کە زەر پەیان سەرسام بوو. ئەم نوسەرە هەڵکەوتوو گەرنگی زەری بە وەداوە مەژووییە مەزنەکان ئەدا، ئەم گەرنگیەدانەش مەودایەکی کەمەلایەتی و خەندەگری بە کارەکانی ئەبەخشەت. کەمەلەک پەکەتە کارەکانی جیا ئەکاتو، لەوانە گەشتەن بە تروپکی وەداوە درامەکان چەند جارەك و چارەکردنیان و جیاکردنەوی سەردەمی وەداوە درامەکە و سەردەمی نوسەر، بە شەوێک کە نووسەر لەسەر تەختەي شانە گەلەنەویکی بەسەرھاتەکان پەشکەش ئەکات بەبەم کەتایەکی زانراوە. بەبەچونی بڕەخت ژیان لە شانەي ئاساییدا بێنراوە، بەبەم وون نیە. بەیە لە شانەگەرێکانیدا کەسایەتی گەلەنەوی داهەناوە، واتە ئەکتەرەك کە کەمەنت لەسەر وەداوەکان ئەدات بە ئەوێ یەكەك بەتە لە پەلەوانەکەي شانەگەرێکە و ئەکتەرەکان لە نمایشەکانیدا پەویستیان بە بنینی ئەل نیە.

شانەي عەرەبی ئەمە پەویستی بە داهەنانی بڕەخت و بلیمەتانی تری جیهانی شانەیی بە سود وەرگرتن لە شارەزاییان لەپەناوەرچوون لە دێخی چەقەستوو لەم سەردەمی پاشەکشەکردنە شەبیریە کە جیهانی عەرەبی گرتەتەو بەگەشتی، ئەمە شەبیرانی عەرەب خەیان دان بە خراپوونی کاری داهەناندا ئەنەن لەناویشیاندا داهەنان لە بواری شانە، وەکو بەبەم وەتەنە کەسایەتی بەهەرمانەند و داهەنەری وەکو نجیب مەحفوز و مەهدی جەواھری و غایب گەمە فەرمان و جواد سەلیم و محمود سەبری و دێیانی تری وەکو ئەمانی بەخەو نەدیە. سەبارەت بە عەرەق، ئەتوانین بەبەین وەتەنەکە پاش ئەو هەموو شەي توشی

میللەتە کە ی بوو، سینما و شان و هونەری تەشکیلی و میوزیک و هونەری فەلکەلەری، تەنانەت شیعەر و چیرەک و مەنیش لە ئاستە کەدا نیە کە بەرزى بکات و بە ئۆ و پایە یە کە شایانی بەت. نەک تەنها لە سەر ئاستی جیهانی، بەکو لە سەر ئاستی ناوچەیی و ئاستی وڵاتانی جیهانی سەیدمیش بە شۆو یەکی گشتی.

شانە گەری “دایکە ئازاکە”، گەنگیەکی تایبەتی هەبە بە ئۆ مەبە ناوچەیی عەرەبی کە جارێک بە چەندەها جەر شەبە تایفە گەری و جارێکی تر بە شەبە دەست و وردانی دەرێکی بە بیانوی بەرگری لە دیموکراسیە تەئەپە. چین و تووژانیکی دیاریکراو لە کە مەگا هەبە و تون هیچ لاریک نابینن لە بەکوشتدانی مەبەکانی لە پەنا و سەر و ساماندا. کە هیچ بەهایەکی نیە لە پاش تیاچونی ئۆ و مەبە. لە مەژانەدا بەها مەفایەتیەکان وون ئۆ بن و چە مەکانەکی وەک نیشتمان، ئازادی، شکە مەفایەتی، مانای خەیان لە دەست ئۆ دەن.

لە عەرەبی و / نەجات عەزیز - ۱/۷/۲۰۱۷

سەرچەو:

الحوار المتمدن - ژمارە 3881 - ۱۵/۱۰/۲۰۱۲

لە ژمارە 3 ی گەفاری هانا بەبا و بەبە

مارکس لە دیدی (جەسکا کاسل) و ... لە وڵام بە پرسبیری دەنگەکان

ئەم چاوپۆکە و تە دەژێ مەلەفەکە سەبارت بە کارە مارکس لە 2010 و دەژێ هەبە...
دەنگەکان

جەسکا کاسل، هەبەگری بەوانامە ماستەرە لە بواری کاری کە مەبەتی لە زانکە ی رایەرسن لە تەرنە-کە نەدا. لە بواری نیشە جەبوون،

تەندروستی دەرروونی، ئالودەبوون، دادی کەمەلایەتی، توندو تیژی خەزانی، کاری کردوو. لە حەوت ساڵی رابوردوودا بەگوێ و تینەکی زەررەو تەکە بەخەبات بوو لە پەناو سەسیالیزمدا و ئەستا ئەندامەتی تەواوی بەردی ئەکخەرو نووسەری ئەرگانی Fightback ی (Marxist.ca) ی (هەوادارانە مارکسی جیهانی) لەی کەنەدایە کە بوونیان هەیە لە زیاتر لە سی وەتانی جیهاندا. جەیکا وەکوو مارکستەک، گەنگیەکی تەبەتی داو بە دەزی ژنان و گەنجان و بەستووێ تەو بەخەباتی چەناڵ تەو و بە جەنگ دەری سیستەمی سەرماڵەداری.

دەنگەکان:

1) گەلەک ئەشەبەربانگەشی بەسەرچوونی مارکسیزم وەکو فەلسەفەیک بە گەلەنی جیهان ئەکەن. لەبەرەمبەریشدا کەسانی تر هەن باوەیان وایە کەوا مارکسیزم توانای گەلەنکاری کەمەلایەتی و سیاسی هەیە لە ئەژمەنی سەرماڵەداری لە جیهانی ئەمەماندا. بەچوونی ئەو لەسەر ئەم دوو ئەدەبەیکە چەنە؟

وەتەم: ئەمە پەویستە لە خەمان بێرسین، ئەگەر مارکسیزم پەویوەندی بە جیهانی ئەمرەمانەو نیە، بەچی میدیای بەرژوا و ئەکادیمەکانیان بەردەوام هەرشە بە دەنەن؟ ئەگەر ئەو ئەست بەت، کەواتە هەرشەکانیان وەکو لەدانی ئەسپەکی مردوو وایە. لەبەرەدا هە هەمان لە دەکات گوێ نەگەین لە بوختان و پەلامارەکانی مەدەلی چەقەتی گەلە زەوی لە گەردوون (باوەی باو و باوەدەست تا سەدە شەنە کە گەلە زەوی بە چەقی گەردوون دایە نا و ئەستەری کەنیشی بەدەوردا ئەخەولانەو) - ئەمە لەبەر ئەوەیە کەوا لە زوووە و نەسەلمەنراو و چەتر پەویست بەو ناکات گەتوگەلە سەر بکەت! هەی هەوێ بەردەوامی بەرژوا بە پوچە کردنەوێ مارکسیزم بەدەقی ئەگەرەتەو بە ئەوێ کە مارکسیزم نەک تەنها پەویوەندیدار بەکو ئەشکراکەری ئەستەیکەنیش لەو سیستەمە کەمەلایەتی و ئابوریە کە ئەوان خاویاری پاراستنەن. بێرەکانی مارکس و ئەنگەلز، کە لە مانیفەستی کەمەنیست بەرجەستە کراو و لە کارەکانی دواتریش پەرەیان پە دراو، پەشەینی و شەرەقی دیاردەکانی جیهانگیری و فەیرانی زیا بەرەمی جیهانی (کە ئابوریناسە بەرژواکان بە خاوەنەکارەنراو "under consumption" ئەماژەنی پە ئەکەن لە هەوێ شاردنەوێ دەم و چاوی ئەستی پەسەکە)، چەبۆنەوێ سامان لە دەستانەکی کەمتر و کەمتر، پەرسەندنی کەمپانی نەودەوێ تەکان و مەنە پەکان، جەنگ و قەیات کردن. مارکسیزم تەنها شیکەرەندەوێ بە

پرسم ئابورىكى نى كىردۈۈ بىلىكى شىكىردىنىۋى بى بنچىنىكىنى چىۋىساندىنىۋى ئىز كىردۈۈ و بناغىشى بى تىگىشىتن بى چىرىكىنى تىرى چىۋىساندىنىۋى و جىاىكىگىزى لى 150 سالى رابوردودا دانا. پىۋىست بوۋى بىرى ماركىسىزم بىلىنىۋى لىمى زىاتىر ئى بى چىن بىلىت كى ۋوداۋى جىهانىكىكان بى بىردىۋامى سىلما ندوۋىا نى.

لىھىمان كاتدا، فىلىسوفان و ئابورىناسانى بىرژوا نىانتوانىۋى ھىچ كام لى كىشى بنچىنىكىكىنى ئابورى سىستىمى سىلماىدارى چارىسىر بىكىن. پىيان وتىن گوايى ئىمى گونجاوتىرىن سىستىمى ئابورىى و لى بىررتىرىن ئاستى مىللىتى، كىچى ھىشتا بى مىللىتى ھىكىس بىكارىن، بى چىكاۋ بىكىگان، بىلىش لى خىزمىت گوزارى تىندروستى، لى خولدىن، لى خواردىن و لى ئاۋ. ئىستا كى مىن ئىمى ئىنووسىم، تىنھا لى شىش مانگى داھاتوودا بىست مىللىتىن كىس ۋىبىۋى مەركى ئى بىلىتىۋى لى بىرساندا، ھىچىندى بى خواردىنى بىرھىم ھىنراۋ لىسىر ئىم ئىستىرىى بىشى دى مىلار كىس. ئىمى چىن سىستىمىكى لىبارى؟!

لى ئاستىدا ئىۋى تىرى ئابورىناسانى بىرژوا و فىلىسوفى سىياسىكىكانىان كى زىر بى ئاشىكرا شىكىتى ھىناۋىۋىمىچا لىسىر ئىررىۋاقىع بىلىمىنرى. لىدۋاى قىرانى جىهانىكىكى 2008، كى ئىتوانى قىس لىسىر تىلىرى "دىستى نادىار" بىكات كى گوايى بازار خى بىكى ئىخاتىۋى و ھاۋسىنگ ئى بىلىتىۋى؟ لى 2008 ۋى قىررى جىهانى بى مىلار ھى دىلار زىاى كىردۈۈ و ھىندى ۋىلىت بىلىستىم بىشى قىررىكانىان لىۋادى خىدا پى پىدا ئىكىرى بىۋىلىدى بىنان. 2008 تىنھا نى بىررى قىرانىكى گىللىق قوۋىتر و كىشى ھىزىنترى. ئىم قىرزانى دىۋىلىت ئىگۈزىلىتىۋى و ئىكىۋىلىتى سىر شانى كىركاران و گىنجان لى بى تايىلىت كىردى كىرتى گىشتى، قىنات كىردى، كىمكىردىنىۋى كىرى دىست و دىستىكىۋىتىكىنى تر. لىگى زىادبوۋى ناچىگىرى ئابورىى، سىررى تى ھىكىشانى خى باتى چىنايىتى ئىبىنىن لى ھىموۋ جىهاندا. ئابورىناسان و دىستى بىرمىندانى سىر بى سىلماىدارى خىشيان ھىشدارى ئىدىن لى ئىگىرى ياخىبوۋى و ھىگىرسانى شىش، ئىگىرى ۋىشكى بىردىۋام بىلىت. لىگى ئىۋىشدا چارىلىك بىدى ناكىن بى دىربازبوۋى لى قىرانىكان.

تىنھا ماركىسىزم شىكىردىنىۋى بى ئىم قىرانى گىشتىگىرى ئىستا ھى بى و ئىتوانىت ئىلتىرناتىفىكىشى پىشكىش بىكات. ئىۋى ئاستىكى بىلىتىنى كىۋا بىشى ھىموۋان و بىزىادىشۋى سىرچاۋى بىزۋى وسامان ھى بى كى بىستاندىرىكى شىاۋ ھىموۋ بىزىن، (بى تايىلىتى كى بىزىنىن دىۋىلىتىمى نىرتىن ھىشت كىسى دونىا سامانىكانىان بى قىددىر

سامانی 50٪ سامانی چینی خوارووی خپپکی سر گئی زوی. تنها
بره مه نانو و ئا وگگ ب دسکوتی تایبته گری ل دسته بر
کردنی پداویستی زیندی دانیشتهوانی سرزوی. سشالیزم تنها
نگای ب بر وپش چوون!

دنگکان:

هوگگ لک هپ کوا مارکس تنها وک فیل سوفاک بخوخرت ل
بوازی ئکادیمیدا، لایکی تریشوو گروپ و پارتی مارکسیسته کان
مارکس وکوو کیانکی ئادللجی پشکش ئکن. دیدی ئوو ب مارکس
لنن وان فلسفه و ئایدللجیدا چن؟

وئام: مارکسیزم بریتیه ل چنیته تی تئوانین و تگیشتمان ل
دنیای دوروبرمان. لم هستپکردنوو، مارکسیزم ئایدللجیا و
فلسفه شه ل همان کادا. ل استیدا من هیچ جیاوازیکی وون ل
نوانیا ندا نابینم، ئتوانین بئین هموو بچونهکی ئایدی لجی
بنمایکی فالسفی هپ. ب مارکسیزم، فلسفه فی ماتیریا لیزمی
دیا لیکتیک بنما و گایک بوو ک لایوو هموو سیسته می
بیرکردنوو مارکسیان پیدا بوو. ئاگادار بین یان نا،
سیرکردنی جیهان ب چاویلک یکی ئایدی لجی یان فلسفی یان
چوارچوو یکی بیرکردنوو کارکی ماحا. بئام ئگزر فلسفه یکی
بکردی سړک و تووشت ن ب؛ ئوو ئگزی دواک و تنت ل دنیا بینی
باوی مژووی و ئابوری - کممایته سړد مکی ختدا هپ.
مارکس ئوو وون کردوو ک دیدی باوی کممگای دیدی دسوات،
کوا زمین یکی ئیدیا ب فرمی بئوو بردن ک یان ل
چوساندنوو و دسب سړاگرتن دسته بر ئکات. ب ب زر گرنگ
کوا چینی چوساو و ژردست فلسفه فی تایبته ب خیان هپ.

مارکس دستنیشانی کردوو ک کاری فلسفه تنها تگیشتن نی ل
دنیا، بکو گان دنیشتی. هروها ماتیریا لیزمی دیا لیکتیک ب
دقیقی فلسفه ی گان و چن هموو گانکار کانش دژنجامی
هز دژیککان. ل سړوشتدا بت یان ل ژیا نی کممایته.
زیاتر بئ، گانکار کان پل ب پل وو نادات بکو ز
بخرایی و تقینوو ئاسا بت. پیوست ب مژوو و ئبینین
چن خباتی چینایته دژ ب یکی چوساو کان و چوساندنوو کان
مژووی بر و پش جولاندوو بوته هی ناو ب ناو تقینوو
شگه ریان و گرانکاری ل کممگادا کردوو. ئمش پشینیه کی
ترسناک ب چینی سړمایه داری ک سیسته مکی یان و ب هکانی ب
شیاوترین و سړوشتترین سیسته می بئوو بردن دانن ب مرقایته.

کټش لپ پرسي فټرکړدنی فټلسټ فټی مارکسيزم بلشويي کي ساد بل بل ستنوي بل مټوو و ټابووريي و، ټوي ک ټامانج شگي کي لټدست ټدات. ټنها ټټټ فټلسټ فټ لټپټناو فټلسټ فټ نټ وټ ټټنیشاندرټ لپ پټناو خټ باتي چينا يټي و گټټ نکاري کټ مټايټي بل مټبستي ټازادکړدنی جټ ماوټري چټ وسا و. مارکسيزم ټټگټر وټ کو ټټخټي کيش لپ سيستټ متي سټرما يټ داري لپ دټزگا ټټکاديملکاندا بخوټنرت، بل بټردټ وامي و بټټاد يټ کي زټر دټرټټ نجام شگټري کي بل لټ ناوبردنی ټټمي سټرما يټ داري لپ دانوسان و گفټوگټ دوور ټټخرټټ و. ټټمټش شټ کي چاوټټ وان کراوټ چونکټ دټزگا ټټکاديملکان بل زټري لټټر کاريگري کټ مټانیاکاندان و سټرچاو يټ دارايشيان لپ دټوټټ وټي کټ لټ کټ تايدا هر بل رگريکري ټټمي سټرما يټ داري. هر وټها ټټمټ باټادستي ټټرټ کاني پټست مارکسي وټ کو پټست-مټدرينزم و پټست-ستريکچرټزم وون ټټکات و، کټ بل شوي کي کارا لپ بنټما سيستټ ماتټ کټ کاني چټوسان دنټ و دټستبټ سټراگرتن کټ مټ ټټکات وټ (ټټماوي ټټکات). ټټو بيرټ کاني کټ لپ ټنستيوټ ټټکاديملکاني سټر بل دټزگا ټابورټکان ټټوترټټ و، لټټر کاريگري و بيروباوټر و بل چوني ټټو دټزگا ټابوورټ پيانټدان.

مخا بن له دږرو وي ئه كاديماكانيش ته نانه ته له نهو گډله لږو
 كخراوانه ي كه ناوي خه يان ناو كخراوي ماركسي، زياتر ماركسيزم
 به شوو يه كي ده گمايانو و رگيراو. بهام ماركسيزم ده گما ني، ته
 ناتواني ثا ماږ به و ته يه كي ماركس يان لينين له دږرو وي كه نته كست
 (سياق ده كي راستي و بيرو به چونه كاني په يو ډست به ووداو ځه) به كي
 به ته نها به به كار ه ښان له سر هر ده خه كي نه م ډا. واته نه به له
 ووشه كه نكه ته به به ته كانه و ډست په به كي ين به له به رچاو گرتني
 په يو ندي نه وان ه ښه دږ به يه كه كان به ته گډيشتن له هر ديار ده يه كي
 كه م ډاي ته ته ډز و ده نيائي له سر نه نجام نه گډريه كان- نه م
 شوو د يالكتيكي ماركسيزم (dialectic method of Marxism)، نه كي
 ده گما يه كي مردووي ډه قبه ستوو.

د ننگ کان :

اڀرسي و ٿمارڪان وای پيشان ئڊڊن ڪوا مارڪس بوونڪي ٻرچاوی
هڀي ل ل نواوان وچالاکوانانی نواوی نو، ئم هڀوونای مارڪس ل
بیر و چالاکي لوانی ئمڊا چن لڪ ئڊڊيتو؟

(وٲٲام-) زٲر سٲختٲ نٲگٲر سٲڀرى هٲموو جيهان بکٲين لٲمٲدا و بٲو
نٲنجام نٲگٲين کٲوا شتٲکي بٲٲاستي هٲٲٲ دٲگوزٲرٲ. سيستٲمي

سرمایه‌داری جهانی زاینده‌ی بادهای دانیش‌توانی سراسر گیتی زوای
خست‌تانه و ترسناک‌ترین و باده‌ن‌ترترین دانه‌نجام‌گانی
سیستم‌مک‌ی‌و. له بیر‌و‌ری گانه‌ن‌دا هیچ س‌رد‌م‌کیان نه‌بینی‌و
که تیایدا سرمایه‌داری توانیبه‌تی ژیان به ستانده‌ریکی
ناب‌و‌وم‌ندانده‌ست‌به‌ر بکات. ئوان له سرمایه‌داری تانه‌ها ق‌یران
و دانه‌و‌خانیان دیو. ه‌رو‌ها ئوان به‌ش‌ک‌ن‌ین له ور‌به‌رد‌رانی
نه‌و‌گانی پ‌ش‌تر که به‌های دانه‌و‌خانی ی‌که‌تی س‌ف‌ت و خیانه‌تی
دی‌ه‌هان س‌ای س‌ر‌کرد‌ کار‌کان و پ‌رت‌ س‌ش‌یا دیموکرات‌کان و
پ‌رت‌ “کم‌نیستی” ستالین‌کان له ه‌موو جهان. له که‌تایش‌دا،
لاوان به‌شو‌ی‌کی ز‌ر تاییده‌ت ه‌ستیارن له به‌رام‌به‌ر ق‌یرانه‌گانی
س‌رمایه‌داری. ئمانه له س‌رد‌م‌ک‌دا خو‌ندن ت‌واو ئ‌کن‌ که ق‌رزی
خو‌ندن و اد‌ی به‌کاری و د‌او‌کی کاری کاتی وه‌ش‌ک‌شانی ب‌که‌ت
ئاسای ت‌چووی ژیان و دانه‌و‌خانی ژ‌رخانی دام و د‌زگا کم‌م‌ای ت‌کان
له‌اد‌ د‌ر‌چو‌و. سرمایه‌داری تانه‌ها د‌ها توو‌ی‌کی ب‌ش‌یان پ‌ش‌ک‌ش
ئ‌کات به‌ی به‌دوای ج‌گر‌و‌ی‌ک‌دا ئ‌گ‌گ‌ن. گ‌ن‌جانه‌کی ز‌ر به‌زراون
له ب‌گ‌ز پ‌رستی و وح‌ش‌یگ‌ری پ‌لیس، له جیاکاری له‌س‌ر بن‌مای
س‌ک‌س‌ج‌نده‌ر و ج‌ره‌گانی تری ز‌م‌ل‌کردن و جیاکاری. به‌ی به‌دوای
ب‌گ‌به‌ک‌دا ئ‌گ‌گ‌ن له پ‌ناو ز‌گار‌کردنی کم‌م‌گا له‌م‌کار‌ساتانه.

[illegible]

سەشیالیزم تەنھا وەتەن و گەنج چارە و وختاندنی شەشگەنەن
سەرمایەداری تەنھا گەنجەن بە گەشتن بە و ئامانجە.

لە ئنگلیزی/ و/ نەجات عزیز / 2017-05-18

تراژیدیای مەكسیم گەركی... "ئایکەنی" پەرەیتارییا... نووسینی: عبدوڵا حەمەد-سە... وەرگەنەنی: نەجات عزیز

زەنگ لە رەشەبیرانی نەوێکانی ساڵانی چەکان و پەنجاکانی سەدە
بەستەم لەژێر کاریگەری ئەدەبی گەورە نووسەری وەسە مەكسیم
گەرگەداوون، کارەکانی وەرگەنەندرانە سەر زمانی عەرەبی و زەنگ
کەشیش بە هەمەئەباتی چینی هەژار و "ئەو بونەوێرانی کە بە مەرە
ئەژمەرەدران" دائەنا، هەژە چەپە عەراقیەکان "دایک"یان بە
نموونە بەرەنگاربونەوێ کرکاران دانابوو بەرامبەر زوڵم و مافە
زەوتکراوەکانیان. ئەم بەچونە رەشەبیرانی چەپی عێراقی هەمان
بەچونی یەكەتی سەفەت بوو لەسەر گەركی. بەتەم ئەوێ دوا
هەوێرەشەوێ یەكەتی سەفەت لە ساڵی ۱۹۹۱ ویدا، لێرە هەوێرەکان
بەبەرێ کە ئەمە نەست بەرێس یەلتسین کە لایەنگرانی ئێژاوا بوون،
هەموو توانا و چالاکیەکانیان وەو لەناوێرانی هەموو هەمەکانی
سەفەتی کەن خستە گەن بە لەناوێرانی هەموو هەمەکانی دەوێرەتی
یەكەتی سەفەتی کەن. بە نموونە، شاری لێنگراند ناوی گەنەن بە
سانت-بەترسبەرگ، پەیکەری سەرکەدە کە نەستەکانی وەکو لێنین
و دیزجەنسکی و سەفەدەلەف و زەری تر لە سەرکەدە بەلشەفەکان لایرەن لە
هەموو شارەکانی وەسیا. ئەم هەمەتی لایرەنە گەورە نووسەری وەسە
مەكسیم گەركی (۱۸۶۸-۱۹۳۶) شی گرتەوێ؛ شاری گەركی ناوی گەنەن درا بە
نێجەنی-نەفگەرود هەروەها ناوی وەستەگە مێترەکانی مەسە
وسانتپیتەرسبەرگ و قازان هەموو گەنەندران. ناوی جادە گەركی سەرەکی

له مـسکـ گـگـ درـا بـ تفیرسکایا په یکه ره که شی له بهرام بهر وـستگـی
شه مه نه فـهـری بیلوروسکی لـاـبرا (به شـوـه یه کی کـاـتی وه کو وـتـرا).
هـرـوـهـها سـتـدـی سینه مایی، شانـ، پارک، جاده، په یمانگای ئه دهب له
مـسکـ وگـهـلـ زانکـ وکتـبخانه له شاره کانی ووسیا که به ناوی
گـرکـیه وه ناوـنـرا بوون ناوه کانیان گـگـ درـا بـ ناوی تر، بهـمـ
ئـهـسـتـه مه ناوی گـرکـی له مـژووی رـشـنبـیری ووسی وجیهانی وـشـبـکرـتـو
سـهـرـه ای هـهـموو هـهـو لیبرا هـکان، چونکه گـرکـی (کـوـکـ) له جیهانی
ئـهـدـهـب. بـیه دهـزگای بـاوکردنه وه کان بهـرـده وامن له بـاوکردنه وه
بهـرـهـمه کانی ولـکـلـینه وه کان له باره ی ولی له ئهـدـهـبی ووسی. له سـهـر
شـانـی هـهـموو شاره کانی ووسیا ش نمایشکردنی بهـرـهـمه شانـیه کانی
بهـرـده وامیان هـهـیه له گـه بهـرـهـمه کانی پـشـکـین وگـگـل وـتـلـستـی
وچـیـخـف.

[illegible]

دهسه ل تدارا نهوه .

ههروه ها گ رکی داوای دهرکردنی ب یاری ل یوردنی ب شاعیرنیک لای گ میلی ق (هاوسه ری ژنه شاعیر ئانا ئاخما ت ق ا) ی کرد، به ام دواتر له سه داره درا. گ رکی وسای به ج هشت پاش ئه وهی لینین وتی: "ته ندروستیت باش نیه ئه ب سه فهر بکه یت ب چاره سه ری پزیشکی.. ئه گهر ازیش نه بی ئمه ده تن رین...". ئیتر سه فه ری ئه مانای کرد دوا ی ئه وهی نا ئوم د بوو له ر ژ ممی نو ی و ات که پ او پ بوو له "زو ممی ش شگ ی" و "تیر ری سوور" وز ری تر له و وداوانه ی که له سا نانی یه که ممی هه گیرسانی ش ش وشه ی ناوخ دا ویان دا. قوربانیه کانی چه نده ها که سایه تی شنبیر وئیدی و هونه رمه ندی وسیشی ت دا بوو. ب یه گ رکی دود بو له پاراوی با زی ش رش ی سیالیستی ئه وکاته، سه ره ای لایه نگیری کردنی شی له بزوتنه وهی س سیال-دیموکراتی له و سیا و به شداری کردنی له ش ش سی ۱۹۰۵ و او ه دونانی له لایه ن ده سه اتی قه یسه ری و به ندکردنی. لای گ رکی س سیالیستی به مانای خ شی و خ شگوزهرانی وجه ژنی هه میشه ییه ب هه موو کر کاران له سایه ی ر ژ ممی نو ی که دا، به ام ئه وهی که بینیتی دوا ی هاتنه سه ر ده سه اتی ب ل شه ف کان ته نها هه خه ه تاندنی جوتیاران و کر کاران بوو؛ نه جوتیار بو به خاوه نی استی زه وی و نه کر کاریش بوب خاوه ن کارگ وه کو بانگه شه یان ب د کرد پ ش ش ش. سه رباری او ه دونان وگرتنی هه رکه س ک بانگه شه ی فره فکری و سیاسی بکردایه. پیاوانی حزب کارگه کانیان به و ه ئه برد ب ئه وهی هیچ شاره زاییه کی پیشه سازیان هه ب ت.

ههروه ها تر تسکی هه ستا به دروستکردنی سه ربازگه ی به ندکردنه کان "گ لاگ". ز ر ک له م ئونوسان له و باوه ه دان تر تسکی به م کاره ی ئه یویست ک شه ی و رانبونی ئا بوری س ق ات دوا ی شه ی ناوخ چاره سه ر بکات به به کاره نانی به ندکراوه کان له ج به ج کردنی پر ژه ی کاره باو بنیادنانی پیشه سازی قورسی ده و هت، دوا ی نا ئوم د بوونی گ رکی له ئه نجامی سیاسه تی ده سا ات دارانی نو، ناچار له ئه مانیا گیرسایه وه ودهستی کرد به دهره نانی ئه ژنامه یه ک و ب او کردنه وهی وتار له ئه ژنامه ئه مان کان به ه خنه گرتنی توند له ده سه ات دارانی س ق ات. نویسنه ه خنه ئام زه کانی وه کو: "جوتیارانی وس" و "د ره قی وسی" و "شنبیران وش ش" و "نامه ی نووسه ر وئده ب له زه مانی ئمه دا"، ههروه ها داوا کردنی له ئانا ت ل فرانس به هه ستان به هه و ی بانگه شه ی کی جیهانی له پ ناو به رگریکردن له ئه دیبه به ندکراوه وس کان. ئ و ه و س تی گ رگی بوو به ه ی ب زاری

وتو ه بونی لینین که گډرکی به هاوایی نزیکی خای د زانی. ته نانهت له ما هک شیا ده ژیا له سا ای ۱۹۱۰ له کابری کاتی خه باتی نه نی. گډرکی زرجار گفتوگای ئی نجام د دا له گه لینین س بار ت ب با به تی ئاین وایی له ک مه گا وپه یامی شنبیری له گ ائی ک مه گا دا. به ب چونی گډرکی، ئاسته مه ک مه گا پش بکه و به ب بونی پر ژه یه کی ر شنبیری مه زن. شنبیری بنه مای هه موو پشکه وتن کی ک مه لگایه. لینین بوونی ئایینی به هه موو شوه یه که ره تده کرده وه له ناو ک مه گای س سیالیستیدا ته نانهت نه گهر به به کاره نانی ه زیش ب ت. له م لایه نه دا زر توند ه و بوو.

ب یه له و سیا که نیسه م ژوویه کان و یران کران (کاتیدرای کریستیان د س زیان له م سک ته قانده وه که به ها بیناساز که ی هیچ که متر نه بوو له کاتیدرای و ستمنستر له نه ندهن، کاتیدرای سانت پایی س له ما، کاتیدرای ن تردام له پاریس چی وی ئه دا نه گهر هه موو نه مانه ش بت ق ندرانای و به دینام ت؟ ت گه یشتنی گډرکی له سهر ئاین له ژر کار ت کردنی فله سه فه ی نیتشه و "مر فی با ا"، دا بو، وای ده بینی که کاره که په یوه سته به خودی که سه که وه له ئینتیمای ئایینی وهیچ زه روره یه که نابین له دوور خسته وی خه کی ساده له ئاین به ز ره مل ای. به کو پو یسته بیران ش بکرت و پله به پله دیدیان بگ ردر ب ئه و دیده سک لاریزمیه که س سیالیسته کان مژده به خشیان ب ده کرد. پشتریش گډرکی ه خنه ی له بازی لینین ده گرت له سهر هه ستان به ش رش پشها تنی کاته که ی. وه شدار ی له بهر که وته وخ نه ره کانیشی دا له زنجیره یه که نووسینی دا به ناو نیشانی "بیرگه لک له غه یرکاتی خیدا" (ناو نیشانه که هی مقاله یه کی نیتشه ی فله یله سوفه). له گه نه مه شدا گډرکی له ناخی خیدا درکی به وه ده کرد که له ر ژگاری ش شدا داهاتوو ب لینین نه ب ت. هه روه ها لینینیش درکی به وه نه کرد که داهاتوی و سیا به ب گډرکی ناب ت، دوا ی نه وه ی ناوبانگی نه که ته نها ل و سیا به لکو نه وروپا و نه مه ریکاشی گرتبوه وه له گای نه و کاره ز رانه ی وه کو "مندایم"، "له نه و خه کدا"، "دایک" هه روه ها چیرک وشان نه گهریه کانی له سهر ژیان خه کانی هه ژار ونه بوو وب به ش ولانه وازان "په تی". گډرکی له نه وان سا ای ۱۹۲۱- ۱۹۲۳ ژیان له نه وان پراگ وهیلسنف رگ و بهرلین به سهر برد. پاشان خانویه کی له س رنت له ئیتالیا کای له سا ای ۱۹۲۴. دواتر له کابری ک مه لک له شاکاره کانی وه کو: "مانی" کاری خ زانی ئارتام ن ف" و "زانک کانم" نوسی هه روه ها دهستی کرد به نویسی ر مانه مه زنه که ی "ژیانی کلیم سامگین". که هوشی یه کتی س ق ت ئارام بوه وه، ستالین به هه مو توانایه کیه وه هه وای گه اندنه وه ی گډرکی نه دا ب

نیشتمان (سځځت)، بځیه گهلک (المغریات) یان پځشکەش کرد له نځویاندا سهرپشکردنی له رځخستنی بزاقی رځشنبیری له وځاتدا. ههروهها دځنیای کردهوه که وځات ځگاری بوو له شهځی ناوځ ودهرهاویشتهکانی وگوزهرانی خهځک ځش بووه وو بنیادنانی وځات د هستی پځکردوه. ئهوههواځانهیش که باس له سهربازگهی بهندکردن ئهکهن تهنها پځوپاگهندهی دوژمنانی سځځته.

ځځمه تځتالیتاریاکان ههمیشه ههوی کځنترځځ کردن وبهکارهځنانی گهوره ځځشنبیر وزانا وکهسایهتیه ناسرهوهکانی کځمهځگا ئهدهن بځ جوانکردنی ناشیرینیهکانیان لهناوه ودهروهوی ووځات. ئهمه ځځک ئهوه بوو که ستالین ههوی بځ ئهدا. بځیه گځرکی لهساځی ۱۹۲۸ لهسهر داوای ستالین ههستا به ئهنجامدانی گهشتځک بځ بینینی ئهوه کاره چاکانهی کراون لهو (فهریکه وځاتهدا). پاش ئهوه گهشته ههستا بهنووسین وبځاو کردنهوهی زنجیرهیهک نووسین بهناونیشانی "في ارجاء الاتحاد السوفيتي". ساځی ۱۹۳۱ گځرکی ههستا بځ سهردانی کردنی سهربازگهی بهندکردن له دورگهکانی سځلځفیتسکی له باکوری وځات وستایشی ههځسوکهوت کردن لهگهځ بهندیهکان وباری بهندیخانهکهی کرد. دواي ئهم کارهی، زځر کهس ئهم ههځهځستهی گځرکیان سهرکځنه کرد. الکسهندهر سځلجهنتسین که خاوهنی خهځاتی نځبځ بوو یهکځک بوو له کهسانه که له ځځمانځکی بهناوی "دورگهکانی گځلاگ" نووسی: پځوپاگهندهکان گهیشتنه سځلځفیتسکی (دهربارهی هاتنی گځرکی) پځش سهردانیکردنه که - بهندځکان دځهکوته گرتنی، کارمهندانی بهندیخانه که شځهژان... ئه بځ کهسځک بهندکراوهکان بناسځ بځئهوهی بهپهرځشیان بځ ئهم سهردانیکردنه بځهمځځځځ. ئهوه نووسهره "ههځځ وهځشداری دهري شځځځش" ونووسهری پلهیهکی ځوسی! حهشارگای زوځم وزځرداری وبځدهنگی ئه بځځت وئهنوسځ بځ کهسانی خهځمځر دهربارهی هوشی بهندیخانه وبهندځکان زځر بهځونی! ههموو گومانهکان ئهځهوځځځتهوه. داځکځکیان لځ ئهکات! ... بځځه سهرپهرشتیارانی بهندیخانه که ههستان به ځازاندنهوهی شوځځځځه وشاردنهوهی ههموو کهموکورتیهکان. کرملین ئهوه بهندکراوانهی که هوانهی ئهوهځ ئهکرد مه بهستی بوو که کهترینیان بهزیندوی بمځځځتهوه. زځربهی نهځځشهکان له هځبهی چارهسهری دهرکران وشوځځځځه پاک کرایهوه. ههروهها ځځهوځکی نوځ بځ خانهی چاکسازی مناځان که مناځی نامځ- به کځمهځگیان تځدا نیه، دروستکرا که ههردوو دیوی به داری سنهوبهری کاتی (به بځ هگ) رازځځندرایهوه.. لهوانهیه گځرکی ځگارکردنیان وچځنیه تی پهروهده کردن وئامادهکردنیان بځ ژیان له داهاتوو لهسځبهری "سځسیالیستیدا" بهلاوه گرنگ بځت! وه ئیتر ئا بهمځځره...

گڏانهوهي ۽ وداوه کاني سهر دانیکردنه که له ۱۱ ماني "دورگه کاني گڏلاگ" ي سۍ جينتسين، له ئه زموني خودي خۍ له ئاکامي ده سا له چه شتني ئازاري زوۍم وئيهانه کړدني ناو به نديخانه که به سهر ي بردبوو سهرچاوهي گرتوه. دواي هه ۱۱ وه شانهوهي يه کۍتي سۍ ډټ هه نډک له دوکۍ مۍننه نهۍ نيه کاني کي ج ب - ليژنه ي ئاسايشي دهوۍهت- په يوه ست به گڏرکي ئاشکرا کران. له نۍوياندا، نامه گڏۍينهوهي گڏرکي له گه ۱۱ سهر کړده کاني حيزب وه کو لينين وستالين وډريردجينسکي وئوان ي تر هه روه ها هه نډک ۱۱ اپۍرتي کارمندان ي ئاسايش وسيخوره کانيان له سهر گڏرکي. ئه و دۍ کيومۍنتانه گڏرکي به شۍوه يه کي تر وۍنا ئه کات نه ک به و شۍوه يه ي که ئه که وته به رده سي خوۍنهران له سهرده مي سۍ ډټدا. کۍشهي ئه و دهوۍهتي که لينين بنيادي نا ئه ووه بوو که له دهستي ئه و "شۍرگۍ۱۱انه ي که خهونيان به بنياد ناني کۍمهۍگاي يه کسان وعاديل وه ئه بيني" وقورباني زۍريان دا له پۍناو ۱۱ ماليني زوۍم وناعه داله تي دهسهۍاتي قه يسهري وبۍوايان به ئايدۍلۍجياي شۍرشي "سۍسياليستي زانستي" هه بوو، ده رچوو وکه وته دهست ئه و کارمهنده حزبانه ي که له پۍناو پله و پا يه ودهسکه وتي شه خسي ها تبونه نۍو حزبه وه. هه نډکي تر له دهسهۍاتداران له وانه بوون که به ناوي حزبه وه له خولي اي دهسهۍات وکۍنترۍ۱۱ کړدني کۍمهۍگادا بوون نه ک خزمهت کړدنيان. ئه مانه زياتر گڏرکيان په ست کړدبوو چونکه وای هه ست ئه کړد که شۍرش به لاۍ۱۱دا ئه برۍ.

له ساۍي ۱۹۳۰ گڏرکي بو به ئه ندامي يه کۍتي نۍنه ته وه يي نوسه راني ديمۍکرات له گه ۱۱ رۍمان رۍلان ووايۍتون ووينکلر وألبرت ئه نشتاين وهينرک مان ولويس ئه راگډن ووايۍز تريولييه وگهۍلۍکي تر له گه وره ۱۱ شنبيراني ئه وروپي که سهرکۍنه ي له سۍداره داني ۴۸ که سيان کړد له سهر وبه ندي "کۍشهي برسۍتي" له يه کۍتي سۍ ډټ. ساۍي ۱۹۳۲ گڏرکي بۍ يه کجاري گه رايه وه سۍ ډټ. له ئه وروپا گرنگيدان به کاره کاني گڏرکي سستيه کي به خۍوه بيني له ئاکامي سهره ډداني ۱۱ چکه ي ئه ده بي نوۍتر. حکومه تي سۍ ډټ يه کۍک له کۍشکه گه وره کاني مليۍنۍر ريا بۍنشکي له ناوهۍاستي مۍسکۍ وډۍلاي تيسي لي له قرم پۍشکه ش کړد. ډۍلاکهي قرم بۍ۱۱گري کړدني بوو له سه فهر بۍ کابري له ئيتاليا به بيانوي هه واکۍ۱۱ين چونکه ئاوه وای قرم وبا شوري ئيتاليا له يه ک ئه چوون. هه روه ها ستا ډۍکي خزمه تيان له گه ۱۱ شۍفۍر وپزيشک بۍ تهرخان کړد. له وهش گرنگتر بازنه يه ک له پياواني ده زگاي ئاسايش به سهرۍکايه تي هينريک يه هو دا بهرۍوه بهري بهرۍوه به رايه تي ئاسايشي گشتي دهوۍهت ووه زيري ناوځۍ (کۍميسياري گه ل بۍ کاروباري ناوځۍ). ئه م جوه کۍنه گڏره شۍوۍنه که ناوي ۱۱ استه قينه ي (يه نون گڏرشينۍڅيچ

یه هودا) بوو پا پښتی ستالین بوو له کاتې ئه و خ پښانندانې که کران له دژې سا ۱۹۲۸. له بهر نه وه ستالین دواتر پښتی پ به ست له بهر نه وې بردنې گرتووخانو به نډیخانگان و ئاسایشی و ات. به تایبه تیش له بهر نه وهی خزمی سرکردهی به شه فی یا ک ف سه فهدل ف بوو. هاوسه ری خوشکه زاکه ی بوو (به ام ستالین یه هودای له س داره دا له سا ی ۱۹۳۸ به تاوانی هه و دان ب گ ینی ده سه ات له گه گروپی تر تسکيه کان).

هه موو جموجو له کانی گ رکی له ژر چاود ری یه هودادا بوو. وهه موو وهرده کار کا نیشی نه گه یانده ستالین له باره ی دانیشن وک بونه وه کانی له گه مه کسیمی کو ی وهاو نژیکه کانی وگفتوگ کانیان. له استیدا گ رکی خرابوه وه ناو "قه فه س کی ئالتونیه وه" به کار نه ه نرا له لایه ن ده سه اتی حیزبه وه ب ک نتر ل کردنی س کتهری شنبیری له ده و له تدا. به سه ره رشتی گ رکی، ژماره یه ک گ فار و ژنامه ی نه ده بی ده رنه چون. یه ک تی نوسه ران دامه رزا، ئینسیکل پیدیای "نه ده بی جیهانی" ده رچو نرا ویه که مین ک نگره ی یه ک تی نوسه ران به ستره. گ رکی تیدا وتار کی ت روته سه لی پ شکه ش کرد ده رباره ی و نوسه رانی س ف ات له و ده مه دا وباسی "ریالیزمی س سیالیستی" وه کو ئا یه ک که ده ب هه موو هونه رمه ند ونوسه رانی ده و هت له سایه یدا هه و ی دوباره بنیاد نانه وهی ژیانی ک مه گای س ف تی بده ن.

گ رکی هه ر له منا یه وه به که س کی به ره ه ستکاری زو م وش رشگ ر ناسرابوو ب یه قبو ل کردن ومانه وهی له گه ژ م کی گشتگیر به سه ر کا یه تی ستالین به کار کی نام د ته به رچاو. پاش گه انه وهی ب یه ک تی س ف ات گ رکی تووشی ک مه ل ک نه هامه تی هات ده سپ کیان له ده ست دانی مه کسیمی کو ی بوو که له تافی گه نجیدا بوو. پ وپاگه نده ی نه وه ب او بوه وه گوا یا به پلانی یه هودا بووه. به گو ره ی دانپ دانانی بیوته ر کریوتشک ف که سکرته ر وپاسه وان وخانه خو ی گ رکی نوسه ر بوو. کریوتشک ف نه مه ی له کاتې دادگایې کردنی له سه ر که یسی (التامر) له ستالین له لایه ن بوخارین وزین فیف وکامینیف وتبوو. هه روه ها کریه تشک ف، که دواتر له س داره درا له گه هاوسه ره که ی دانی به وه شدا نابوو که ت وه گلاوه له وداوی مه کسیم.

وترا که گوا یا یه هودا نه و کاره ی کردوه چونکه مه یلی له هاوسه ره که ی مه کسیم بووه. به ام م ژوناسان گومانیان هه یه له وهی کریه تیشک ف که ز ر د س زی گ رکی بوو ده ستی هه بوب له کوشتنی کو ه که ی به نه خ شیه کی کتوپ ی د مرد. گ رکی له نامه یه کیدا ب ب کریه تیشک ف له سا ی ۱۹۲۷ له س رنت ی ئیتالیا وه نویبوی: " که ده و مه ند بووم په یکه ر کی گه وره ی بر نزت ب دروست نه که م له گه وره ترین گ ه پانی

شاردا. ئەمەت بـ ئەكەم چونكە تـ كـتـبـەكانمت پاراست، بەـاستمە وگاـتـە ناکەم. من سوپاسی بـپایانت ئەكەم. چـن ئەكرـ كهـسـكـی ئاوا دـسـز كوـهـكـی بكوژی هەرچەنە دانی بەوهدا نابوو لەژـر ئەشكەنجەدا. ستالین ترسی لە گـرـكـی هەبوو كە هیچ كاتـك نەبوو بە یەكـك لە دەستەي كهسانی بەردەستی. گـرـكـی بەكهسانی وەك ريكـف وبوخارین و كامینیف وزینـف فیف دەورەدرا بو كە ركا بەری ستالین بون لە لیژنەي ناوهند و ستالین حەزی لـئـنا ئەکردن.

لە ۱۸ حوزەیران ۱۹۳۶ گـرـكـی لـ دواي چەند رـژـك لە نەخـشـیـكـی سەخت وبـهـهـشی كـچی دوايی كرد لە باخی گـرـكـی (وشەي گـرـكـی لـرە بەمانای "گردهكان" دـت لە وـسـیدا بەخوـئـندـنـەو بەـمـام شـوازی نووسینەكەي جیاوازه). لەدەرەوێ شاری مـسـكـ. هەمان ئەو شوـئـنـەي كە لینین تـیـدا مرد. پـشـ مردنی، ستالین بەیاوهری مـلـلـتـف وفـرـشـیلـف لـ دواي نیوێ شوو سەردانی كرد. پزیشكەكان بە دەرزیهكی كافور هـئـنا یانە هـشـخـی پـشـ سەردانی كردنەكە. دواتر لە كاتی دادگایی كردنی گروپەكەي تـرـتـسـكـی و " پزیشكە بكوژەكان" وابـاـو كرایەووە كە پزیشكەكان بەمەبەستی كوشتن برـكـی زـر لە كافوریان لـداو. بەـمـ هیچ بەـگـهـیهكـی سەلمـنـەرنـیە بـ ئە مكارە. لەـاـپـرتە پزیشكیەكەیدا هاتبوو كە هـیـ مردنەكەي لە ئەنجامی هەوکردنـكـی توند بوو لە بەشی خوارەوێ سیهكانی كە ساـلـانـكـی زـر بوو توشی نەخـشـی سیل هاتبوو. راپـرتـەكە لەلایەن تیمـك لە گەورە پزیشكان لەناویاندا وەزیری تەندروستی كامینیسكی وپزیشكی كرمیلین خـدـرـكـفـسـكـی وپزیشكان لانگ وبلیتنیـف وكـنـتـچـالـفـسـكـی وسبیرانسكی ولیفین واژـ كرابوو. زـرینەي ئەمانەي ناویان هات لەو جوانە بوون كەدواتر لەسـدارە دران. پـرـفـیسـر دافیدـفـسـكـی هەستا بە كاری توـكـاری لاشەكەي (تشریح الجثة). كارـكـ بەخـرايی ئەنجامدرا هەر لە ژووری نوستنهكەي لەسەر مـزـی نووسینەكەي. كەس نەـئـنی ئەم پەلەكردنەي نەئزانی وترا كە ئـنـما ییەكان لە كرمیلینەو هاتبوو.

كـرـیـوتـشـكـف لەیادەوهریكانیدا لەبارەي ئەو وداووەو نوسیبووی وئـ: لەدواي مردنی گـرـكـی هەـسـوكـەوتـی پزیشكەكان لەگەـی گـاـ. تەنها لاشەیهكی مردو بوو لای ئەوانـكـاتـ چومە ژورەكەو تەنها لاشەیهكی لە خوـئـن گەوزاوم بینی پزیشكەكان ناوسکیان هەموو هـئـنا یە دەروو ئینجا شـرتـیان وبە دەرزێ و دەزوێهكی ئەستور سکیان دوریەو. مـشـكـیان فرـدا بوو ناو قابـكـەو و بەمنیان ووت ببە بـ "پەیمانگای مـشـكـ". بەگـوـرەي ووتەكانی، هیچ نوـسـرـكـی تری وـسـی بەوجـرە مامەـی لەگەـ نەكراو لەكاتی مردنی. كەیسەكەي بە دەسیسەي سیاسی ناوبردو. لاشەكەي گـرـكـی سوتـنـرا وخـمـمـشـكـی كرایە ناو

شوشه‌یه‌که‌وه و خرایه ناو دیواری کرملینه‌وه، به‌پ‌چه‌وانه‌ی وه‌سیه‌تنامه‌که‌یه‌وه که داوای کردبوو له‌ته‌نیشت گ‌ی‌ی کو‌ه‌که‌یه‌وه له د‌ر ن‌ف‌دیفیتشه بند‌ژر‌ت. گ‌رکی خ‌ی خسته ئم گ‌ژه‌نگی پیلانگ‌ی‌ی‌ی‌و و‌گ‌ی‌ی‌گ‌ی خ‌شکرد ب‌ ده‌ست‌وه‌ردانی خ‌ه‌کان‌کی نام‌ وه‌زگ‌ل‌کی پ‌چه‌وانه به سروشتی دا‌ه‌نانی ئه‌ده‌بی خ‌ی. نه‌ک ته‌نها له‌و کاته‌ی له‌ژیاندا بوو به‌کو له‌مردنه‌که‌شیدا. به‌هر‌ح‌ا دواتر ئه‌و پزیشکانه هم‌وو سزای مردنیان به‌س‌ردا سه‌پ‌نرا و‌گوله‌باران کران. ئه‌وتر‌ ستالین ق‌ی له‌پزیشکه‌کان بوو گ‌گ‌ چاره‌س‌ره میلیه‌کانی پ‌ با‌شتر بوو. وه‌کو خ‌ پ‌چینه‌وه به‌عابایه‌کی قه‌وقازی به‌مه‌به‌ستی عاره‌ق‌کردن وله‌کاتی تا ل‌ه‌هاتن. لینینیش هم‌مان ب‌چونی هه‌بوو، متمان‌ه‌ی به‌پزیشکه به‌شه‌ف‌کان نه‌بوو پزیشکه سویسر‌کانی پ‌ با‌شتر بوو.

- 2 -

گه‌شتی گ‌رکی له‌س‌ر‌ی‌ی‌ی پ‌ له‌ئازاری ژیان له‌ژ‌ی له‌دایک بونیه‌وه له‌نیج‌نی-نوف‌گ‌ر‌د وه‌ده‌ستی پ‌کرد هه‌تا ژ‌ی مردنی له‌باخی گ‌رکی. ژیان‌ی پ‌ بوو له‌کاره‌ساتی گه‌وره و‌نوشوستی کات‌ک هه‌و‌ی خ‌کوشتنی دا له‌ته‌مه‌نی ۱۹ سا‌یدا دوا‌ی ئه‌وه‌ی نه‌یتوانی ب‌چ‌ته زان‌کی قازان. ب‌یه‌چانسی خو‌ندنی با‌ای له‌ده‌ست چوو. دواتر ئه‌ست‌ره‌ی له‌جیهانی ئه‌ده‌بدا گه‌شایه‌وه کات‌ک چیر‌کی “ما‌کار تش‌ردا” ی ب‌او که‌رده‌وه له‌سا‌ی ۱۸۹۲. دوا‌ی ئه‌وه کاره‌کانی تری ب‌او‌کرایه‌وه که ناوبانگی جیهانی ب‌ه‌نا و‌بوو به‌نوس‌ری پله‌یه‌کی و‌سی دوا‌ی مردنی ت‌ل‌ست‌ی و‌د‌ستیوف‌سکی و‌تیش‌خ‌ف.

مه‌کسیم بیش‌کی‌فی د‌ارتاش، باوکی مه‌کسیم و‌فار‌فارا کاشیرینای دایکی له‌که‌نیسه‌ی شاری نیج‌نی-نوف‌گ‌ورود هاوسه‌ر‌گیران کرد. هه‌ر‌گیز له‌بیری ئه‌وه‌دا نه‌بوون که منا‌ه ن‌به‌ره‌که‌یان ئه‌ب‌ته یه‌ک‌ک له‌گه‌وره ئه‌دیبانی و‌سی. مه‌کسیم‌ی باوک له‌کاره‌که‌ی که ک‌مپانیایه‌کی ده‌ریاوانی بوو پله‌ی به‌رز کرایه‌وه و‌کاری سه‌ره‌ر‌شتی دروست‌کردنی که‌وانه‌ی سه‌ر‌که‌وتنی پ‌س‌پ‌ردرا ب‌ به‌خ‌ره‌اتنی کردنی ئیمپرات‌ر ئه‌ل‌کسه‌نده‌ری دووهم له‌شاری ئستراخان. ب‌یه‌تازه بوک وزاوا له‌و شاره‌نیشته‌ج‌ بوون. گ‌رکی کو‌ (که‌ناوی ئه‌لیکسی بوو) له‌و شاره‌له ۱۶ م‌رت ۱۸۶۸ له‌دایک بوو. به‌ام‌له‌سا‌ی ۱۸۷۱ خ‌زانه‌که‌یان ک‌ست‌کی گه‌وره‌ی که‌وت؛ ال‌کسی توشی ک‌ل‌را بوو باوکی که به‌دیاریه‌وه بوو و‌خزمه‌تی ئه‌کرد ئه‌ویش گیر‌ده‌ی هم‌مان ده‌رد بوو. باوکه‌مرد و‌منا‌ه که‌چاک بوه‌وه. دایکی که‌چاوه‌ر‌ی منا‌ی دووهمی ئه‌کرد ناوی ل‌نا مه‌کسیم که‌له‌دایک بوو، به‌ناوی م‌رده ک‌چ‌کردووه‌که‌یه‌وه. باوک له‌

ئستراخان بـخاک سپـرد را بهـام مهـکسیمی برای ئەلـکسی لە   گای
گەـ   انەو    نیجنى نـفگـرد مرد. گـرکی لە کتـبی "مندالیم" باسی
دیمەنى منالـکی بچوکی   اکشاو لە تابوتـکا ئەکات، لە ناو ئەو
کەشتیەى کە بردنى    نیجنى نـفگـرد وچـن دایکی بەچاوى ناحەزەو   
تەماشای ئەکرد و بە سەرەخـر وھـی   و   ژن کەوتنى خـی   زانى. بەم
شـو   یە ولەگە    ئەم   وداو   راجیدیانە ژيانى یەكـک لە گەورە
ئەدیبانى   وسى دەستى پـ  کرد.    دایکی شوى دووھى کرد باپیری
  ازى نەبوو بەـام ناچار بوو کچەزاكەى بگـرـتە خـی. داپیرە ئەرکی
گەورەکردنى گرتە ئەستـ   و   لـکی کاریگەرى ھەبوو لەسەرى. کە بوو بە
حەوت ساـان   هوشى مادى باپیری زـر خراپ بوو   یە سەرەتا ناردى   
کارکردن لە دوکانى پـ  اوفرـشـک. دواتر لای خـزانى سـرگـیىف کە خزمى
داپیرەى بوون وەکو خزمەتکار، بەـام پاش ماویەكى کورت ھەـات. لەو
کاتەو   تر شـەى مان ونەمان لە ژيانى ئەو منالـە دەستى پـ  کرد.
ئیشەکان وگرنگیدانى بە شت گـ  انکارى بەسەردا ھات. قورستین کار
کردبـتى لە نانەواخانەى کدا بوو کە دەبوو بەیانیان زوو کیسە
ئاردى قورس بارکات، ھەویر ئامادە بکات، فرن گەرمکات، دواتر نان
وبەرھەمەکانى تر ببات    بازارا و بیانفرـشـ.

لـ سـ رـ تـ اـ دـ ا با پیری به زـ رـ ئـ یـ بـ رـ دـ بـ که نیسه و نوـ ئـ و سروده
 ئـ اینیه کانی پـ له بهر ئـ کرد. له و باره یه وه گـ رـ کی نووسیویه تی: " حزم
 له ئـ یشتنی که نیسه نه بوو، ملی ئـ گـ رـ تم و به زـ رـ سوجهی پـ ئـ بهردم".
 دواتر با پیره وازی لـ هـ نا و سه ریشکی کرد، بهـ مـ دواتر ئـ لیکسی
 دانیبه وه دا نا که حزی تـ نها له سه یرکردنی نیگاره که نی ناو
 که نیسه و گوـ گـ رـ تن له سروده خـ مـ وـ کان بوو. لـ بـ رـ ئـ وه حزی له
 ئـ یشتنی مناوه له (بـ نه یه کی ئـ اینی کریستیانه کانه بـ مـ ناـ مـ ساز
 ئـ کرـ تـ) نه بوو. کـ تـ کـ بـ یه که مجار سهردانی قهشهی کرد بـ ئـ مـ
 مه بهسته، هستی کرد هـ هـ خـ هـ تـ نـ رـ اهـ و ئـ مه کارـ کی بـ زار که ره.
 جارـ کیان با پیری بـ کـ پـ ره ی پـ دا بـ ئـ وی بیبه خـ شـ ته که نیسه، بهـ مـ
 ئـ و پـ یـ باشتر بوو بـ جـ تـ یاری پـ بـ کـ ات له گـ هـ مـ ناـ مـ و پاره که ی دـ ئـ ان
 و بهدرـ وه به با پیری گوت که وا مناوه له ی ئـ نجام داوه له لای قهشه.
 به مـ شـ وه یه ئـ مـ مـ ناـ هـ گـ هـ وه بوو له که شـ کی دور له که نیسه.
 داپیرهشی که زـ رـ چاودـ ری بوو، زیاتر گرنگی به چیرـ کـ و گـ رـ انیه
 میلیه کان ئـ دا تاوه کو و تنه وه ی سروده ئـ اینـ کان له گـ هـ یدا. دیدی
 نه گـ هـ تیقیانه ی گـ رـ کی له سه ر که نیسه و ئـ این له و کـ اتـ انه وه دروست بوو.
 زیاتریش جـ گـ یر بوو له گـ هـ ئـ اشنا بوونی به فـ لـ سه فـ ی نیتشه
 و فـ یـ له سـ و فـ هـ ئـ مـ اـ نـ کـ انی تر. مردنی یه ک له دوا ی یه کی برا
 و خوشکه کانی ئـ لیکسی وه ک ئـ وه ی بـ یـ چاره نووس به مه بهست الـ کسی

به تا قانه یی به...تهوه له هردوو هاوسه‌گیریه‌کە دایکی، ژیا نی له‌ای دایکی دوا ی هاوسه‌گیری دووه‌می ز...ری نه‌ک...شا.

ژ...کیان خەریک بوو م...رده‌کە دایکی به چه‌ق... بکوژ...ت ئە‌گەر دایکی دوری نه‌خستایه‌تهوه له بهر ئەوه‌ی به پ...او له‌دایکی دابوو. هه‌ه...شه کوشتنی ئەو و...شی کرد ئە‌گەر جار...کی تر ده‌ستدر...ژی بکاته سه‌ر دایکی. جار...کی تر دایکی ناردیه‌وه ما...ی باپیره‌ی. دوا ی مردنی دایکی باپیره‌ی گووتی: "ه...ی.. ئەل...کسی.. ت... مه‌دالیه نیت بک...یته مل، ب... له‌ناو خه‌...کیدا بژی". به‌و ش...وه‌یه باپیره که‌زاکه‌ی ما... به‌ده‌ر کرد دوا ی مردنی دایکی به چه‌ند ...ژ...ک. دایکی ئەل...کسی که له خ...زانی کاشیرین بوو، زووتر خ...زان...کی ده‌و...مه‌ند بوون به...ام ئ...ستا سه‌روه‌ته‌که‌یان له ده‌ست داوه. به ب...چوونی باپیره، کچ...ک...ی ته‌نها ه... بوو که به منا...ه‌کە ئە‌به‌ست...تهوه. پ...شتر که منا...ه‌کە گرتبووه خ...ی ب... ئەوی هه‌لی شوو‌کردن ب... که‌کە ده‌سته‌به‌ر کات به‌پیاو...کی ...زدار، به...ام دوا ی مردنی که‌کە ئەو په‌یوه‌ندیه نه‌ما. باپیره هه‌موو سامانه‌کە له (سفقه) بازرگانی له‌ده‌ست دابوو، ئەلکسی بوو بوو به بار...کی قورس ب...ی.

نووسه‌رانی ژیا نامه‌ی مه‌کسیم گ...رکی له‌وباوه...ه‌دان که ئەو ...وداوانه‌ی له هه‌ردوو کت...بی "مندا...یم" و "له‌ن...و خه‌...کدا" ها‌توو، مه‌رج نیه به‌ده‌قیقی گوزارشت له ژیا ن و به‌سه‌ره‌اتی خ...ی له‌ای باپیری یا ن ئەو کاته‌ی ئە‌مشار و ئە‌وشاری ئە‌کرد بکات. به...کو له‌وانه‌یه نووسه‌ر ج...ه‌وی ب... خه‌یا...شل کرد ب... له و...ناکردنی شته‌کان به‌مه‌به‌ستی ...اک...شانی خو...نه‌ر. له‌وانه‌یه د...ره‌قی باپیره له‌گه‌...هاوسه‌ره‌کە و منا... و منا...زاکانی ...است ب...ت، گ...رکی گه‌...ک به‌سه‌ره‌اتی له‌و ج...ره‌ی باس‌کردوه. به...ام هه‌ر باپیر...ش بوو به‌ه...ی هه‌...که‌وتنی له خو...ندنگای سه‌ره‌تایی له که‌نیسه چونکه به‌ز...ر سه‌روود و نزاو چه‌ند پارچه‌یه‌ک له کت...بی پیر...زی پ... له‌به‌ر ئە‌کرد، له‌و ماوه کورته‌ی که خرایه به‌ر خو...ندن.

ئه‌وه‌ی شایانی باسه، گ...رکی خه‌رمانه‌یه‌کی پیر...زی به‌ده‌وری داپیره‌یدا ک...شا بوو له کاره ئە‌ده‌بیکانی‌دا. داپیره که چیر...کی ب... ئە‌گ...رایه‌وه، ب... ئەو نموونه‌ی چاکه‌و س...ز و چاو و د...ت...ری بوو هه‌رچه‌نده باپیره به "ژنه ساحیره پیسه‌که" وه‌سفی ئە‌کرد. به...ام له‌ای ئەل...کسی وه‌کو پاکیزه‌ی پیر...ز و سه‌رچاوه‌ی خ...شه‌ویستی بوو که له‌منا...ی ل...ی ب...به‌ش بوو. له منا...یه‌وه هه‌ردیمه‌نی لاشه‌ی مردوو، سه‌رما و سه‌رما، لاشه‌ی باوکی له تابوت...کدا برا ک...رپه‌که‌شی له تابوت...کی تر‌دا ئە‌بینی. هه‌تا دایکیشی وه‌کو مردو ئە‌هاته به‌رچاو به ب...ده‌نگ...کە و...وو و شک و...ه‌ش

هه ځکه اووه که یوه و فهرام ښه کړدنی ته مه وه. دیمه نی داگرتنی تابوته که ی باوکی به ناو گڼه که ی که پو بوو له ناو، له کاتی به خاسپاردنیدا و باز باز ښی به ځه کان به دهوړیدا که دوانیان له سر تابوته که بوو، هه میسه له بهر چاو بوو. دواي ته وه مردون څه کان ځه که یان کړد به سهردا، به ځه کان هه و ځیان دا له چا ځه که به نه دهرو ه به ام هه و ځه کان ښی به ته نجام بوو. ته دیمه نه ههستی به زه یی له دای ته لکسی جو ځاند. به و ښه یه گه وړه ی ځان وبراو به ځه کان به ته نیشته یه که وه ځی ځیان گرت. به گشتی گڼرکی ههستی سڼر و به زه یی به رامبر مر ځ و گیانه بهر وه تا شته کانیش ده رته به ی. به یه دهسه اتدارانی به لشفی هه ندک جار له وه ستانه وه ی گڼرکی و بهرگریکړدنی له که سانک که ته وان به دوزمنیان دانه نا ته نا ته گه یشتن.

دایپره به ځاله لکسی ځه گای دایکی گرتیوه وه، له کات ځکدا که هه موو جیهان پشته لکړد بوو. ته و بوو بوو به تا که په ژینی ژیان به ی کات ځک “خوا که ی باپیره” ده سته برداری بوو. وه کوو ده سته برداریونه که ی له به ځه کان که به زیندووی کرانه ژر ځه ځه وه و مردن. سهره ځای ته وای دایپره که سکی ساده بوو، خو ځندن ونووسینی شی نانه زانی، به ام لاری نه بوو له خوار د نه وه ی پک ځک له گه ځه داریا وانه کان و گڼه ځانه وه ی به سهرهاتی ده گمن له و که شتی ی که له ته ستر اخانه وه ه نانه یه وه. ته و کاره ی دایپره بوو به ه ی تو ځه بوونی فارفارای دایک و پکی وووت “دایکه. گا ته ته پته که ن. ته ویش وه امی دایه وه” با گا ته بکه ن خویان له گه ځ

ته لکسی بچووک پشته به دایپره قایم بوو به ځرگار کړدنی له وانی تر له کاتی دروست بونی کښه له گا ځیاندا. وه کو هه موو ژنانی نه خو ځانه واری ته و سهرده مه ی ځه زانه هه ژاره کان، له ته مه نی ۱۴ سا ځیدا درا به شوو به پیاو ځکی له ځی به ته مه ن تر به مه بهستی دایبیکړدنی ژیان داهاتووی. باوکی نه بوو، کچی ژنک بوو سهر به گلی ښه فاشی بوو. نو ځر کړدنه که ی وه کو ته وانی تر نه بوو، سو جده ی ته برد ځینجا چه ند جارک و ځنه ی خچی ته کښا و ته پا ځایه وه به ته وه ی خوا ځی نه زان ونه فره تی وهه موو ته رته د ځه که کان ځرگار بکات و ته یووت: ته ته زانی من گوناج ته که م به نیته پاک ی. ځینجا له پاکیزه ته پا ځیه وه و ځه حمی پکات. ته یوت: ته سهرچا وه ی شادی ود ځه شیت، جوان و به گهر د وپاراوی وه کو س. باپیره زر تو ځه ته بوو له م ځه ره نو ځر کړدنه ی ته م. هاواری ته کړد به سهریدا و ته یوت: هه ی نه فام چه ند جارم پ ووتیت و فم کړدووی نو ځر کړد ځن ته به. ته هه ژاوه ژاو ته که ی، هه ی گوم!! خویا به ځن ته مه قبو ته که یته. ښه فاشی به نه فره ت.

له ټټرانی جهژنا کاتک باپیره و کو ه گوره کهی له ما به دهر
 نه که وتن به سهر دانی خزم و براده ران، داپیره هه رچی خوار دنی خش
 و به تام بوایه ئاماده نه کرد و سفره ی نه ازانده وه له گه سوراحیه کی
 سهوز که به گو ی سور نه خش نرابوو له ډدگا. خا ی یا ک فیش
 گیتاره کهی ئاماده نه کرد چهنه ما کی تریش نه هاتن له گه قه شه ی
 که نیسه کهی نزیکیان. به خوار دن و خوار دنه وه به زم و سه ما و پ که نین
 کاته که یان به سهر نه برد. گ رکی له چیر کی "داییره ک لینا" باسی
 پیر ټرنک نه کات له ټرزه مین کی ش داردا نه ژی که سان کی زری
 نه لکه لیک وئالوده وئو مر ټانه ی که به زی کی ک مه گا ناوئه برن
 وله دواپله ی چ پاویدان له ده وری خیدا ک کرد ته وه. پ یان شهرم
 نیه له سهر حسابی نه و پیر ټرنه هه ژاره بژین. داپیره ی نه ل کسی
 هه نه ستا به ک کردنه وه ی خ ر و به خش له خه کی خرخواز له پ ناو
 ناندانی ده یه ها که سی "لانه واز و پ پته تی و دز و له سفر ش که و
 به ش وه یه کی کاتی" سهر چاوه ی بژ و ییان له ده ست دابوو. هه موو خه کی
 گهره ک وده ره وه ی گه هک، شاره زای خانه دانی وچاو و د ټری داپیره ی
 نه ل کسی بوون که نه بوه مایه ی ق و تو ه یی باپیری. کاتک نه ل کسی
 له سهر فره مانی باپیره ی ما به دهر کرا، داپیره ی له کاتی به ټ کردنی
 ووتی: "نا به له که س تو ه بی. ټ لوت به رزی! له بهر بچوو کترین ه
 تو ه نه بی، نه مه ت له باپیره ت به به ج ما وه - نه م باپیره چیه؟
 هه روا ژیا، وژیا، پیر کی نه فام و تا ی ل ده رچوو. نه به شتک
 ټ بگه ی: خوا میهره بانه مر ټ تاوانبار ناکات، ئبلیس نه وه نه کات!
 خوات له گه!"

نه و له بیرو باوه ی ک یستیان ټی ته نها به زه یی و به خشه نده یی نه زانی،
 به یه نه ل کسی له نه وه وه ډر بوو وو له پاکیزه (مه ریه م) بکات نه
 له خودا. چونکه نه و دایکی هه موو جیهانه، واتا دایکی نه میسه.
 له بهر نه وه له کاتی زیاره تکردنی ئایک نی پاکیزه، هه موو جار
 له وه کانی ماچ نه کرد نه مه ش نه بوه ه ی تو ه بوونی خ زانی فاسیلیف
 له کاتی کارکردنی له گه ییان له شو نه بازرگان که یان له قازان. نه م
 هه موو به سهر هاتانه ی له کت بی "منا یم" باس کردوو.

گ رکی نه ټ ټ: "به جهسته له نیجنی نوفگ ډد له دایک بووم به مام به
 وچ له قازان". بیر کهی باپیره له ناردنی کچه زا کهی به ژیان له
 "نه و خه ک" وه کو نه وه ی خ ی دهستی پ کرد به کر کاری که شتیوانی
 له سهر وباری ډ ټ ټ گا، دواتر بوو به "مر ټ" کاتک کرا به سهر کی
 ده زگای که شتیوانی وباروکان و سهر کی نه نجومه نی شار. له استیدا
 گ رکی (عقیده ته) له ژیان له قازان دروست بوو به تایه تیش کات له
 نانه واخانه یه ک کاری نه کرد که خاوه نه کهی ناوی دیرینک ف بوو

داهاته‌که‌ی تهرخان کردبوو بـ به‌ره‌وپـ شبردنی خوـ نندن و بزوتنه‌وه
 جه‌ماوهرـ کانی‌شاره‌که. چونکه له‌وکاته‌دا له وـسیا که‌سانـک هه‌بوون
 که ئه‌و جـره خه‌ونه‌یان هه‌بـ. دـرینکـف باسی داهاتوی وـسیای بـ
 ئه‌کرد که کاتـ هه‌وـی هه‌زاران که‌سی چاک یه‌ک ئه‌گرـ وپـسته
 دیاره‌کانی کـمه‌گا ئه‌گرنه ده‌ست وژیان یه‌کسهر سهرایا ئه‌گـگـ.
 گـرکی له‌سهر ژیانـی خـی له قازان ئه‌گـ: " له ته‌مه‌نی پانزه ساـیمدا
 حه‌زـکی زـری فـربوون دایگرتـم، بـیه سه‌فه‌ری قازانـم کرد. چونکه وام
 ئه‌زانی خوـ نندن بـ به‌رامبه‌ره له‌وـ، به‌ام وا ده‌رنه‌چوو ناچار له
 نانه‌واخانه‌یه‌ک گیرسامه‌وه مانگی به‌دوو رـ بـ ده‌ستم به‌کار کرد.
 کاره‌که قورستـرین کارـک بوو که له ژینـم کردبـتم". خوـ نندن له
 زانکـی قازان بیرـکه‌ی یه‌کـک له قوتابیه‌کان بوو که ناسیاوی خـی
 بوو سه‌ای ئه‌وه‌ی که گـرکی خوـ نندن سهره‌تایی له قوتابخانه‌ی
 که نیسه‌یشی ته‌واو نه‌کردبوو ته‌نها دوو ساـی له قوتابخانه‌یه‌ک له
 ده‌ره‌وه‌ی نیجـنی نوڤـگـرـد خوـ نند بوو. وازی له خوـ نندن هـنا‌بوو دوا‌ی
 ئه‌وه‌ی توشـی نه‌خـشی سورـژه بوو. ئه‌و هاوـیه‌ی هـنای بـ ماـی
 خـیان، دایکی به‌موچه‌یه‌کی که‌می خانه‌نشینی له‌گه‌ براکه‌ی تری
 به‌خـوی ئه‌کردن. دوا‌ی چه‌ند گـژـک له‌و ماـه، درکی به‌وه کرد که ژیان
 له‌و ماـه و به‌وجـره ئه‌سته‌مه به‌رده‌وام بـت. بـیه ده‌ستبه‌رداری
 بیرـکه‌ی خوـ نندن زانکـ ومانه‌وه‌ی له‌لای ئه‌و خـزانه بوو. به‌گشتی ئه‌و
 ساتانه‌ی ژیانـی گـرکی که له قازان به‌سهریبرد قورستـرین ساته‌کانی
 ژیانـی بوو. له ته‌مه‌نی ۱۹ ساـیدا هه‌وـی خـکوشتنی دا له‌به‌ر نه‌بونی
 و برـسـتی. ده‌مانچه‌یه‌کی په‌یدا کرد وکتـبـکی فیزیـلـجی له قوتابیه‌ک
 وه‌رگرت تاوه‌کو شوـنی دـ بزانه له‌ناو جه‌سته‌دا لوله‌ی ده‌مانچه‌که‌ی
 ئاراسته‌بکات. ئینجا چوو شوـنـکی به‌رزی نزیک دـره‌که و فیشه‌کـکی
 نا به‌خـیه‌وه. ته‌هریه‌ک، نه‌کـ اهـیبه‌کانی ناو دـره‌که به‌په‌له‌چوو
 به‌هانا‌یه‌وه و فـریاگوزاری سهره‌تایی بـ کرد وپـلیس وئیسعافی لـ
 ئاگادار کرده‌وه. ئه‌لـکسی ماوه‌یه‌ک له نه‌خـشانه‌ی ما‌یه‌وه. پزیشکه‌کان
 وتیان فیشه‌گه‌که به‌شی خواره‌وه‌ی سییه‌کی پـکا‌بوو و چاره‌سهر کرا. دوا‌ی
 ئه‌و کاره‌ساته‌که نیسه‌ فه‌رمانی قه‌ده‌غه لـکردنی که‌نیسه‌ی بـ ده‌رکرد
 له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هه‌وـی خـکوشتنی داوه، کاتـک پـلیسـک فه‌رمانه‌که‌ی بـ
 هـنا گـرکی وتی فه‌رمانی نه‌چوونه نـو که‌نیسه‌ی به‌ماوه‌یه‌کی زـر
 پـشترله بـیاری سنودس له بـبه‌ش کردنی تـلستـی له که‌نیسه‌ بـ
 ده‌رچوو. پـلیسه‌که داوا‌ی لـکردبوو بچـته باره‌گای که‌نیسه‌ وتـبه
 بکات وداوا‌ی لـخـش بوون له‌و کاره‌ی بکات به‌ام گـرکی به‌هه‌موو
 شـوه‌یه‌ک هـتی کرده‌وه.

ژیان له قازان چانسـکی ده‌گه‌من بوو بـ شاره‌زابوون له ژیانـی

لانه وازان وئەو "بۆنە وەرانی که مرڤ بوون" که شهوانیان له ژێرزه مینهکان به سەر ئه برد. ههرووه ها له ڤی گفت ڤکردنه وه له گه ڤئەو قوتابیانە که کڤکی ڤئە فرڤشتن.

گڤرکی زڤرشت ڤر بوو له کهسانی تری وه کو دڤرینکڤف لهو شوڤنانە که کاری تڤدا کرد وه کو وه رشی وڤنه کردنی ئایکڤن. قابشڤری چڤشتخانه و یارمه تی ده ری چڤشلڤنه ره که له سەر پاڤڤری "دوبری". چڤشلڤنه ری پاڤڤه که - سه موری- (ناوڤکی خوازراوه) سه ربازڤکی خانه نشین بوو سنوقڤکی گه وری هه بوو له ناو پاڤڤره که چڤره ها گڤفار وڤڤژنامه وکتڤبی تڤدا بوو. گڤرکی له ساڤی ۱۸۹۷ له سەری نووسیویه تی: "سه مڤرڤف ههستی گرنگیدان به خوڤندنه وهی کتڤبی لا وروژاندم". گڤرکی که ڤڤشتر ڤقی له خوڤندنه وه بوو، وای لڤهات کتڤب بکڤت لهو شارانهی که پاڤڤره که یان ڤڤیدا تڤپەر ئه بوو. ئه توانڤ بگوترڤ گڤرکی لڤره وه خولی ڤڤربونی ڤاستی دهست ڤڤکرد. له ڤی خوڤندنه وه وه ڤامی گه لڤک ڤرسیاری سه رسوره ڤنه ری دهست کهوت که ڤڤشتر ڤوون نه بوو لای. سه مڤری بانگی ئه کرده ژوره کهی خڤی وکتڤبڤکی ئه داڤڤ ئه یوت: بخوڤنه.. ئه گەر تڤنه گه یشتی چه ند جارڤکی تر بیخوڤنه وه.. هه تا ههوت جار! ئه گەر هه ر تڤی نه گه یشتی دوانزه جار بیخوڤنه ره وه!

کاتڤک چوه سه رکاری تریش وه کو باخه وان وڤاوچی ماسی وئڤشگر له وڤستگهی شه مه نه فهر، هه ر به رده وام بوو له سەر خوڤندنه وه. خه می گه وری دهست کهوتنی کتڤب بوو له هه ر که سڤک بوایه، یان به کڤین ته نانه به دزیش بوایه. دهستڤک هزی له ڤڤمانی کڤمیدی و (المغامرات) بوو، ئه مه ش دواتر کاریگه ری قووڤی له سەر شڤوازی کارکردنی ئه ده بی دانا که شڤوازی وروژاندنی سڤزی به کار ئه هڤنا وجڤی ڤه خنه ڤه خنه گران بوو. دوا ی قازان گڤرکی چوو بڤ شاری کراسنڤفیدڤف، دهستی به کارکردن کرد له دوکانی روماس که یه کڤک بوو له ئه ندامانی سەر به بزوتنه وهی (نارڤدنیک) وپه یوه ندیه کی هاوڤڤیانە به هڤزیان پهیدا کرد، له ڤی ئه میشه وه به بیرڤکه شڤرشگڤریه کان ئاشنا بوو. کاتڤک له کارڤکی ئاژاوه گڤریدا دوکانه کهی روماس سوتڤنرا به هه موو کتڤبه کانیه وه، گڤرکی به توندی به شه ڤهات له گه ڤیان.

دوا ی ئه وه له کڤڤگه و باخه کاندای کاری کرد، ئینجا سواری کهشتیه کی بوو له سامارا وه بڤ ده ریای قه زوین له وڤ کاری ڤاوه ماسی ئه کرد. دواتر، له شاری تساریتسین له چه ند وڤستگه یه کی شه مه نه فهر کاری پاسه وانی ئه کرد. به درڤژایی ئه و کاتانه به رده وام بوو له به شداری کردن له خولی خڤ ڤرکردن وڤڤڤگه یان دن چه ند جارڤکیش دهست به سەر

کراو خرايه ژر چاودږی پښه وه. لهو کاتانه بیر کې په یوه نډی کړدن به "گروپه کانی تښتلی" که له هه موو و سیا بڼو بوبوه به سهریدا زا بوو. گه نجانی هم گروپانه هه ښهستان به دامه زرانندی ککې گه کشتوکا ی وکار کړدن تیایاندا دووړ له شاره کان. هم بزوتنه و په گه لک نوسه ری به لای خیدا اکښا وه کو تشخف، بڼین، لیونید نه ندر، هی تریش. گډرکی له گه ککې مه ککې گه نج رکی که وتن له سهر وکړدنه تشخف بڼه وهی پارچه یه ک زهوی کشتوکا بیان پڼه بیه خشی به مه به ستی دروست کړدی ککې گه یه ک. بڼه هم مه به سته گه شت کې نه ښی به خشاردنه وه له ناو شه مه نه فهر ده ست پکړد به بڼه بلیت و به پڼه و تا گه یشته باخی "یاسنایا بڼه لیا نا". به ښام تښتلی لهو نه بوو هاوسه ره کې ووتی چوو بڼه م سک. به دوایدا چوو به ښام لهو ښ نه یبینی، نامه یه کې بڼه نووسی و تیایدا بیر کې که کې باسکړد و داوای یار مه تی ل کړد به ښام تښتلی که خشی به بیر کې کانه نا ته هات وه ښامی نه دایه وه. گډرکی مه به ستی بوو ککې مه نه یه ک دا به رزین و تیایدا جگیر بڼه به ه ښمنی بیر له به سهرهاتی ژبانی ا بوردوی بکاته وه. هم پر څه یه سهری نه گرت چونکه داوا کړا بڼه به ج ښه ښانی خزمه تی سهر بازی له شاره ککې نه که یان نیجنی نښه فگړد.

به ښام له سهر ا پرتی لیژنه ی پزیشکی و به ه ی نه بوونی توانای جهسته یی له خزمه تی سهر بازی قبو نه کړا. ښه لیکسی ده ستی کړد به فرشتنی خوار د نه وه یه ک کړد به ناوی "کفاس" (خوار د نه وه یه که له نانی جڼ دروست نه کړ) به ښام ښه لک هولی تڼدا ښه، بڼه پاراستن له گهرمای هاوین به سوده). دواتر بوو به نوسهر له ښه فیسې نو ښه ری گشتیه ک به ناوی لانین به رامبه ر ۲۰ بڼه له مانگ کدا. موچه کې خراپ نه بوو، کاره که شی زږ قورس نه بوو، به ښام ښه لک کسی هه ستی به نام یی نه کړد له ناو نه و ښه ښه بیرانه دا به یه ښه و کاره ی به ه ښت و دوباره گه شت کې ده ست پکړد به ناو و سیا دا. گه لک کاری تری کړد له به نده ره ښاویه کان و پر څه بڼه ښا ساز کان و کاری تریش. له کار کړدی له ښه فیسې که ی لانین چانسی خو ښه نده وه کت ښه لک کې ده ست که و ت که و ا سهر تا پای بیر کړد نه وه گډی. لهو کت ښی "زه رده شت ښاوی ووت" که تیایدا ښه ښه مړ ښه ښه قه ی گو ښه زانه وه و تیا چوونه. مړ ښه قه ی وه کو "پر د که" که سروشت دروستی کړد له ښه وان مړ ښه قی با ښه و ښه ښه. بیر کې که "م ښه قی با ښه" جگیر بوو له بیرې گډر کیدا و ښه نگدانه وه ی هه بوو له کاره نه ده بیکانیدا له وانه شان ښه گهری "فلسفه" ښام زی "چ ښه پاو" که به زمانې ساتینه وه ښه ښه: "مړ ښه قه ی حه قیقه ته. . مړ ښه قه ی نه سهره! چه ند مایه ی شانازی به و و شه یه - مړ ښه قه ی".

گډرکی لڼ مه ی قسته نین ستا نیسلافسکی و فلادیم ږ نیمیر ښه قیج - دا ښینک

دهره نارانی شانوگه ره که ی کرد له بهر ئه وهی به ته واره تی له مه بهستی تـنه گه یشتوون. کاتـک باسی مرـق ئه کات له شانـگه رـکه که دهـو هـت به زه حمهت یـی نمایشکردنی دابوو مه بهستی له مرـقی "باشترین" ه، نهـک مرـقی سهرخـش ونه زان و مرـقی چـپاو. نیتشه له و کاته دا جـ سهرنج وگرنگی پـدانی نـوه نده یـشـبیریـه ئه وروپیه کان نه بو، ته نانهت هه ندـک به فاشیلیان دانه نا. بهـام گـرکی له ساـی ۱۸۷۹ له سهری نووسیویه تی ئهـ: " .. به قه ده ر زانیاری خـم من نیتشه م به دـه، له بهر ئه وهی دیموکراتیم به زگماک وبه ههست بـیه چاکی ئه بینم که دیموکراره کردن ژیان له ناو ئه بات وسهرکه وتن بـ مه سیح نابـ وه کو هه ندـک باوه یان وایه بهـکو سهرکه تن بـ گه ده ئه بـ " ... ههروه ها نووسیویه تی " نیتشه مژده ی "لهش ساغ" ی ئه دا. دواتر کاتـ گـرکی گهـایه وه بـ یه کـتی سـقـت له سیه کانی سه ده ی ابردوو مژده ی "لهش ساغ" ی وته ندروستی ئه به خشیه وه وه کو بهر زترین به هایه ک له لای گه نجانی سـقـت.

به شـوه یه کی گشتی سهرسامی گـرکی به نیتشه ئه گه رـته وه بـ ئه و بـچونه ی خـی که پـی وابوو نیتشه به ره هـستی یـشـبیری بورژوازی کرد و ناـازی بوونی به رامبه ری اگه یاند. بـ زانیـش، لـکـه وه ره کان له کـتایی سه ده ی نـزده ئامازه یان به نزیکی بیری نیتشه له سهره تایدا له گهـ بیری سـیالیستی دابوو. هه رچه نده زـری نووسهران هـخنه یان له م ههـویسته ی گـرکی هه بوو له سهر نیتشه. بهـام گـرکی ههـویسته ی به رامبه ر نیتشه گـی دواتر وبه سهرچاوه ی نازیته وه سفی ئه کرد له نووسینه کانیـدا له سه رده می سـقـتـدا- "له باره ی بورژوازی بچوکه وه" (۱۹۲۹) وه "له باره ی مرـقی کـن ونوـوه" (۱۹۳۲) و "گفتو گـ له گهـ لاوان" (۱۹۳۴).

گـرکی دواتر یه که مین کتـبه کانی کرد به دیاری بـ سهرچاوه ی نیعمه ته که ی لاین. که رـژگارـک کتـبخانه که ی خستبوه وه ژـر دهستی وهه لی ئاشنا بوونی به فیهله سوفه ئه وروپـکان بـ ره خساند. دواتر له م باره وه "زیانه کانی فیهله سه فه" ی نووسی له ژـر کار تـکردنی خوـندنه وه کانی له و. شایانی وتنه و سیا له و ساـاندا ده رکه وتنی که سانی یـشـبیری له هه رـمه جیا وازه کانیـدا به خـوه بینـی، که هه ریه که یان به قوتا بخانه یه کی فیهله سفی دانه نـت پـشه نگیشان تـلستـی بوو. هـخنه گران له کـتاییه کانی سه ده ی نـزده گـرکیان له یزبه ندی ئه دیبه مه زنه کانی و سیا دانه نا، بـ نمونه کاره کانی به تیراژی زیاتر له کاره کانی تیشخـف ده ر ئه چوون. له نـوه نده ئه ده بیه و سـکاندا گـرکی به نوـنه ری "یـشـبیری ئه لته رناتیق" دانه ندرا که

کمهگا به دوايدا ئه گه لا و کاته وهی که یه کم چیر کی "ماکار تشودرا" له ئه نامه ی "قه وقاز" له ته فلیس (ته بلیسی ئه ستا) وکمهگا چیر کی "مقالات و قصص" د رچون.

3

له کاتی هه کشانی ئه ست ره ی گ رکی وه کو نو سه ر ک ودا ه نه ری ش واز کی نو، نو سه ر ئی شان ب نین له باره ی وه ووتی: "له گه یه کم چاوپه که وتن له گه ایدا ناوبانگی له هه موو و سیا ب اوبوه وه، دواتر ته نها ناوبانگی زیادی ئه کرد". شنبیرانی وس سه رسام بوون پی تا اده ی شتی. وهه موو کار کی نو ی ئه بوه ودا و کی گه وه له هه موو و سیا. به ام خ ی له گه ئانی هه می شه ایدا بوو- نه ک ته نها له ش وازی ژیا نی به کو له هه سو که وتی له گه خه کیشدا". است که ی ناوبانگی گ رکی ز ر ک له نو سه ره ناسرا وه کانی ها وده می خ ی نا ه حه ت کرد بوو. و نه کانی له هه موو شو نیک ئه فر شرا، گه نجان له ناوچه ی جیا جیا لاسای ش وازی جل پ شین وقژدا ه نان وجو ه و چ نه تی ئا خا و تنیان ئه کرده وه. (به م ب نه ی وه شایانی ووتنه یه ک له ئه دی به ع راق کانی سا ئانی په نجا کان وشه سته کان، لاسای گ رکی ئه کرده وه و نه گه ر بو ترا یه له گ رکی ئه چی؛ ئه وه به پ دا هه دان ئه یژمارد.) ت لستی له پ شه نگی ره خنه گرانی گ رکی بوو، پ شه کی به پیا و کی استه قینه ی سه ر به گه له چونکه توانی سه رنجی خو نه ران ب مر فی "ن وچ پا و" و "به ته واوی داته پیو"، په لک ش بکات که هه موو نه زانین ئه و مر قانه برای ئه من- به ام ته نها زانین کی وکه شانه. به گوته ی ت لستی، گ رکی ئه و مر قانه ی به ش وه یه کی پ له خ شه ویستی ت ر وته سهل و نا کرده به اده یه ک که خ شو یستنی ئه و مر قانه ی خست ته د ی خو نه رانه وه. به استی قسه کانی زیاده ی ت دایه به ام ج ی ل بوردنه؛ له بهر ئه وه ی "اده ی خ شو یستنی ئه و مر قانه ی له لا زیاد کردین".

ئه ب دان به وه دا بنر ت بیری ت لستی و، ت لستی وه کو نو سه ر ک کاریگه ری له سه ر گ رکی هه بوو، وه کو خ ی ئا ماژه ی پ کرد بوو له کت به که ی له سه ر ت لستی. ناوبانگی گ رکی دوا ی ته نها پنج سا له ب او کردنه وه ی یه که مین کمهگا چیر کی، ناوبانگی نو سه رانی ها وچه رخی خ ی وه کو تشیخ ف وک ر لینگ وچه ندی تریشی داپ شتی بوو. ت لستی له و ژگار ه درکی به وه کرد که نه وه یه کی نو له ئه دی بی ریالست له و سیا ده ر ئه که و ت وه کو گ رکی و ب نین وئندر ف وشمیلیوف وهی تریش که نو نه ری سه رده م کی نو ی ئه ده بی و سی ئه که ن. گ رکی خ ی وه کو نو سه رانی سه رده می خ ی، ئا و سه یری ت لستی یان ئه کرد وه کو ب ی له "پله ی په رستندا" ب ت نه ک ته نها وه کو نو سه ر ک به کو وه کو

که سځې کی روحانی که ئه و بیدار کانه ی بلایو ئه کړنه وه که نیسه ی تو ه کړدبوو ولای حرام کړا بوو. گډرکی له ژر کار یگری بیري سځیالیستیدا مهودای دابلانی له که نیسه له تلستای گهلک زیاتر بوو، چونکه له ژر کار یگری فیهل سو فیه سځیالیسته کاند ا بوو. هه ندک له هڅه گران پلایان و ابوو نا ازی بوونی تلستای له گډرکی له بهر (غیره) بووه - هرچه نده ئه مه قسه یه کی بل مانایه -، به تایبه تی دوی نمایش کړدنی شان گه ری "چاپا و" له بهرلین وچه ند شارکی کی تری ئه وروپا که سهرکه وتندکی بل وینه ی هه بوو. هه روه ها گه شته کی گډرکی بل ئه مه ریکا له گهل ژنه ئه کتر ماریا ئه ندرلغا که هاوسه ری ناشه ری بوون. هه موو رځنامه ووسی وئهمه ریک کان هه وایی سهردانی وکبلونه وه کانی نی له گهل نونه نده ښیری ه ئه مه ریکیان بل او ئه کړده وه. تلستای له ځانه نووسینه کانیدا رهڅه کانی له سهر کاره کانی گډرکی که له و ځانه دا بل او ئه کرانه وه تل مار کړدوه و به کارگهلکی "خراپ" و "نااست" وه سفی کړدون. ئه گه ری زیاتر ئه وه یه که تلستای پشه نگی ئه و که سانه بوو که هستیان ئه کړد گډرکی هه گری هوشته گهلکی نویه که زیاتر سهرنجی گه نجان ائه کشل. فله سه فه ی تلستای که بنیاد نراوه له سهر زگار بوونی تاک به کاری خپر بل گډلینی کملگا، بهرام بهر بووه له گهل فله سه فه ی گډرکی له کاری "خپری به کملمه" که سځیالیستی به نگه شه ی بل ده کړد. به ام په یوه ندی تلستای وگډرکی هر به هلی مایه وه تا کاتی مردنی. هرچه نده سځیا تلستای هاوسه ری تلستای هستی به سه غه تی ئه کړد کاتک گډرکی سهردانی بکړدنا یه.

وادیاره که به ناوبانگی گډرکی له گهل مردنیدا وه کو "مده یه ک" که کاتی به سهر چووبل کتایی هات. هه وادارانئ ئه ده ب وه کو جاران پلشکین وگډل و تلستای ودستل فسکی له یزی پشه وه دانه نل. ئستا گډرکی چتر ئه و پایه بهرزه ی که هه یبوو وه کو ئه دیبی پله یه ک له و سیا وده ره وه ی و سیا نه ماوه. هه موو ئه و لکلینه وانهی که بل او کرانه وه له سهر ئه ده بی گډرکی له سهرده می سځلندا له ژر چاودلری به شی ښیری له لیژنه ی ناوه ندی حیزب ده رنه چوو که پا به ندی کملک بریاری سیاسی بوو له بواری ښیری دا ته نانه ت هه موو گفتوگ و خیتابه کانی که له و کاته بل او کرانه وه له ژر چاودلریدا بوون، چاودلری خپری له ترسی سهرکړده کان، یان چاودلری توندی حزبی (وه کو خیتابه کی له یه که مین ک نفرانسی یه کلتی نوسه رانی سځلت). له بهر ئه وه هه سه نگا ندنه کان تا اده یه کی زلر به سیاسی کړاو ئه مینه وه. به ام پلش شلشی ئکت بهر کارگهلکی هڅه یی جدی له سهر دا ه لانی گډرکی بل او کرایه وه، وه کو

خوځندنه وه کانی نووسهر کځرنه چایکځفسکی (نوسه ری به ناوبانگی چیرک کی منانه که له دواي شش وازی له کاری ره خنه گرتن هه نا وله گه گځرکی زنجیره "ئده بی جیهانیان" ده رته هه نا). له خوځندنه وه که ی ب ځوحي ئه راسی (ره ژه هه نا تی) و ځوحي ځځژئاوايي گځرکی کردی له سا ی ۱۹۲۴ به نا ونشانی "هه ردوو ځوحي گځرکی"، نووسهر خه مانه دنگی زه ر بابه تییا نه ب که سایه تی ئده بی گځرکی ته کات که که سایه تییه کځمه مانه تییه که ی به پله ی یه که م به سهریدا زا ځو. له سهرده می سځځتدا ووته کانی وه کو: "دوژمن ته گهر ته سلیم نه بوو ته ب له ناو بیر". هه روه ها خوځندنه وه که کځمه مانه قاله ی ته دایه که چایکځفسکی نویسیبوی له سهره تای سا ی ۱۹۰۰ هه تا هه ځیرسانی شش وازی ئه کته به ر ۱۹۱۷. هم ره خنه گره به وه ناسرا بوو که ب وای به سهرتو ځځی کاره ته ده ب ځوکان نه بوو به ځو ځځته چوو ه ځوار به ناخی کاره که دا. کاتک تشایکځفسکی خوځندنه وه یه کی له سهر کاره کانی گځرکی نویسی هه خنه گران هه شتا یه ک ځانه بوون له سهر پاشخانی (باکگراوند) ئاید ځځجی گځرکی، به شو ځځنکه وتوی بیري نیتشه، یان به بان گځوازه ری شش، یان وه سفکهری ژیان ځځژانه ی کځمه مانه تی وه کو ځی، یان وه سف ته کرد. به مام که ځځژان ته په ځځین ب ځونه کان له سهری گځځان وبه "به هره یه کی ده گمن" و "تاکځهو" یان دانه نا.

چاوی خه ځک به قامچی لای ئه دا وپښه که نی به تاوانی ناپاکی (خیانهت) وئېگڼه ا به ناو دځدا. خوڼ به له شیا ئه ها ته خوار له دیمه نځکی پ له سادیته بښه وهی که سځک هه وای اگرتنی بدات. به ام گځرکی له هه مان کاتدا به زه یی به و مځیکه دا ئه ها ته وه. خوڼ نهر ره نگدانه وهی به زه یی له هه موو کاره کانیدا به دی ئه کات، ته نانه ت له هه س وکه وتی ځځانه یشیدا. ئم به زه یی ها تنه وهی گځرکی لینینی بځزار ئه کرد له بهر ئه وهی گځرکی به زه یی به ځځښیره بورژواز ځکانا ئه ها ته وه کات ځک لینین وځات به دهری کردن به که شتی که ناو نرا "که شتی فیهله سوفه کان". ئمه ئه و که شتی بوو که ځځښیرانی پ ځنځردرایه دهره وهی ځوسیا دواي شځرش. ئم کارهش به هه وای گځرکی کرا چونکه ئه گهر وانه بوايه سزای قورستر چاوه رای ئه کردن. له استیدا گځرکی له دهر بځینی ههستی به زه یی به رامبه ر به ئازاری خه ځک له سه روی هه موو نوسهره ځوس ځکانه وه یه. به ای ئه و، مځف به رجه ستهی ئازار ئه کات که ئه ب ځکم بکځته وه. وبه چاو ځکی سوکه وه سه یری مردن ئه کات چونکه به ای ئه و ژيانی مځف له مردن سه ختره. بځیه ئه ب ځبیر له مردن نه که نه وه به ځکو بیر له ژيان وچځنیه تی گځرینی بکه نه وه به ره و باشتړ.

به مځځره گځرکی ځقی له مځفی نه زان بوو، له هه مان کاتدا به زه یشی پځدا ئه ها ته وه. هر له منا ځیه وه هه وای رزگار کردنی خای وکه سانی تری ئه دا به دهره ځځانیان له ژيانی ب مانا، ژيان ځک که زیاتر له ژيانی ئاژه ځته چځت. به بځچونی ئه و، ئه و مځفانه وه کو نه خځشکن که جه ستهی هه مو برین وچځک وگرځیه که به "ئسپایی وځځځه ځاتی ومه نگځلی" ناوزه ندی ئه کردن به ام مځفه کهی تر که ئه و پځځښینی ئه کرد؛ مځفځکه به هره دار، جوان، وپیرز له سه ره تاوه، ته نها به لابردنی برین وچځکو گرځکان سر له نو ځته بځته وه به مځفځکی پاک ولهش ساغ وجوان. به م شځوه یه "باوه یی گځرکی" دروست بوو وبه دځځځای ژيانی دا هځنهرانه ی به نه گځځاوی مایه وه. په یامی له ژياندا چاره کردنی دهره دځمه مایه تیه کان بوو. بځیه له سه ره تاي ځځه وهی ئه ده بیدا ځځمانسیه تی هه ځځژارد وه کو دهرمانی هه موو دځرد ځکه مایه تځکان. له پځش هه مویانه وه دځره قی که سیفه تځکی ځوسه کانه و به رامبه ری کرابوو به به رده وامی له سه رده می مندا ځیدا. گځرکی له پځشه کی کتځبی "مه قاله کانم نویویه تی؛ "زځر سه برم کرد به ناچاری بځگو ځگرتن به بځگو ځدان له ئام ځځگاری کردن له سر مل که چ کردن وسه برکردن. وه من ئم داوايه قبو ځناکم، به بځگومان به ژيانی ئه زانم بځو ځته کم". له بهر ئه مه یه که ئه ځځ "ئاسیا له خوځنی ځوسه کاندایه " ئه مهش های هه موو نه خځشیه دځمه مایه تیکانی وه کو خراپی

وپيشه سازيه وه. له سهر ئه و بنه مایه دوو بهره دروست بوو: گڼس دارسفنيکي (بانگخوازاني پاراوکردني ناسنامه ی ووسی) وزا بدنيکي (بانگخوازاني رووکردنه ځځژئاواو لاسايي کردنه وهی). قه یسهری ووسی بوترسی مهزن، یه کهم کهس بوو که مپینی وکردنه ځځژئاواو دهست پکړد. “په نجره ی” له نه وروپا کرده وه له پترسب ږگ ب ه نانی دروشمی شارستانی نه وروپی ب واته که ی. به مام لایه نگرانی بهره ی یه کهم هه میشه کاروباری واتیان به دهسته وه بوو هه و ی بنیاد نانی شارستانی که ی راسیایان نه دا به سود وه رگرتن له شارتانیه تی نه وروپی به مام نه ک لاسايي کردنه وه ی. له ن و ئم بهر ده نو سه ری موزیک جلینکا وگروپی موزیکي “گرتنی پنجی” وگوره نه دیان پشکین وگڼل وتلست ی وداستانه که ی ودست ی فسکی وتشیخ ف وشل ځ ف وب لجا ک ف وگ ږکی ځ ی، فه یله سوف تشادایف وسلف ف ف ف وفید ډر ف وهروه ها و نه ک شان س ږیک ف ور ین وف ږیشاگین ودا ه نه ره گوره کانی تری ووسی.

له سهر نه رزی واقع، فه لسه فه ی گ ږکی له ژیان، فه لسه فه ی نه دیب بوو. پزیشک کی ناسیاو ی له سهر هق بوو کات وتی: خیا لای ت بیرکردنه وه ی لژیکی داپ شیوه”. بیر که فه لسه ف کان له لای گ ږکی نه ب ته هزاره ها که سایه تی وو نه ی نه ده بی له ش وازی گ ږه وکی زریان ک، که به ده وریدا نه سور ته وه تا اده ی ب ه ش ی. ج په نجره ی نه و بیره فه لسه فیانه ی که وه ریگرت له نه نجامی خو نندی فه لسه فه له کاتی گه نجیدا، له ب یاریاره کانی ديار بوو کاتی گف وگ و دانوستانده کانی. به مام دوور بوو له دا ه نانه کانی کات ک خیا ی ره ها نه کرد. له بنه ه تدا، دا ه نانی گ ږکی (غهریزی) بوو، به ه ږیشی له ج راو ج ږیی که سایه تی وو نه کان بوو که بینیبونی وناسیبونی له ژیا نه پ ئش ومهینه تی وکاره ساتی د ته ز ین ودژبه یه کی سه یر. دا ه نانه کانی ش واز کی لژیکی وفه لسه فی نه ی. له هر کت ب له کت به کانی دوو روح هه یه: یه ک کیان واقعیه و نه وی تر دروستکراو، نه مهش له مه قاله که ی “دوو وچ” دا هاتوه. ئم جیاوازیه نه بیني نه گهر کاره نه ده بیه کانی به راورد ب که ی له گه مه قاله کانی که له ب نه کاندا ب او نه کرانه وه له میدیاکاندا. گ ږکی ئایدی ل جی چه ند جار ک گ ږ ی، به مام که سایه تیه نه ده ب کانی به نه گ ږ او ی مانه وه. به دور که وتنه وه له “ناسیا” دهستی پکړد به مام نه بوو به “نه وروپی”. د ی سهر ک نه کرد به مام شو ن کی ب ځ ی نه د زیه وه له شار. هه و ی دا بچ ته نه و ئنتلیجنسیا به مام له ناخیا ځ ی به نام نه بیني تیا یدا. بهم ج ره له هه موو ژیا نی له چه قی دوو یان نه کاندا مایه وه.

پلات زڻق "کا فکا *-ی ځوسی" . . و
کځځی نه نټځجنسیای شځځشگځځی
ځوسی ... 2

نڈرہ پلاتہ نق ۲۸ ئاب ۱۸۹۹ - ۵ کا نونی دوو می ۱۹۵۱

2-2

عبدو ا حبه - م سکا
و رگ ا نی ل ا ر بی و : ن جات ا زیز

بەشى دوو م . . .

له دواى مردنى لينين سهراپاى حيزب نقوم بوبو له كښه ناوځپه كاني. هر باهو به گوږه ي به رژه وه ندكاني ځي له گرته دهستي دهسه ات خوښندنه وي ب ماركسيهت ته كرد. سهركرده ي شگلر و ښيري به شه فلكان زريان له سااني بيسته كان له ناو چون به ه ي شه ي ناوځ و تير ريان به ه ي نه ځشي له دواى ساانكي دري به نديخانه و دورخستنه وه ب ناوچه سارده كاني سيپيريا له سهرده مي حكوماني قه ي سهريدا. ته وانه يش كه مابون له گرمه ي كشمه كشي حزبيدا ئامانجه سهره ككاني ششيان له "ئاشتي ب كه پرنشينه كان و شه له دږي ككشه كان" و كارگا ب كارگه ران و زهوي ب جوتيار و گه اندنه وي سهربازه كان ب ناو ځزانه كانيان بيرچوبو. خه ريكي له ناو بردني په كتر بوون تا له كك تايدا گروهه ي يوسف ستالين سهركه وت و به ته نيا دهسه اتككي تاكه وانه ي گرته دهست. وداوي ځوځنهر ي زر گه وره و كاره ساتي گه وره ي به دواي ځيدا ه نا باجه كه شي به شوه يه كي سهره كي گه لي ووسي داي و داوخاني دهو ه تي سشاليستي له سهره تاي نه وه ته كاني سهرده ي اوردو لكه وه وه كه

هیاو و ئاواتی ز ږی له ستر هـ به ستر بوو. جوتیاران نه بوون به خاوه ن ره وی، کارگه کان خرا نه ژ ږر ده سه ږا تی بیر ږکراتی حزبی که بـ نامه نه کانی خـی به کاری نه هـ نا و و ږا ت سهرقا ږی شه ږی ناوځـ بوو. دواتر جه نگی جیهانی دووهم و "شه ږی سارد". له هه موو هـ کان کوشنده تر بیر ږکراتی حزبی بوو که ږه وتی ږـشکه وتنی دواخت. ئا به مځـ ره گوره ترین شـ ږـشی سـ شیا لیستی له سده ی بیسته مدا کـ تایی هات به دامه زانندی ږژ ږمیکي تـ تالیتاری که هرگیز به ږشه فـ سهره تاییه کان به بیریا ندا نه هات.

پر فیسری ووسی بیتیریم سار کین لـتو ژهری کـمهـایه تی ئامازه به وه دهکات که پـشکهوتنی کـمهـایه تی دهسته بهر ناکر به بـیاری سهرکهردایه تی با به کو ئه بـ ئهم پـشکهوتنه بنهمای هـبـ، ئابوری بـ یان کـمهـایه تی یان شنبیری بـتـ. هاووایاتی ناتوانـت له کـمهـایه کی باـتر بژی ئه گهر نه گاته ئاستـکی بهرزتری شنبیری وهـ سوکهوتی شارستانیه. بهـام ستالینی جـرجی که خـی ئاستـکی شنبیری بهرزی نه بوو به عهـقلیهـتـکی قهوقازیانه هـسـ وکهوتی ئه کرد به به کارهـنـانی هـز و ناچارکردن. بـوای وابو که بنیادنانی کـمهـای گای سـشـیالیستی لهـی سهربازگی به نـدکردن که دوژمنه سهرسهخته جوه کهی، لیف ترـتسکی له سهره تای بیسته کان دایهـنا به مه بهستی دهسته بهر کردنی کرـکاری بـ کرـ(خـیـایـی) به به نـدکردنی بوجوازـکان لهـم بنکهی به نـدکردنـهـدا و به کارهـنـانیان له پرژهی گهـورهی ئابوری له سـفـت له بیسته کان و سیهکانی سه دهی بیست وه کو ئیستگهی کارـئـاوی سهر بـوباری دنـبر و که ناـی “بیلـمـرکانال” و کارگاکانی میتالـرجیا. له بواری شنبیـیشدا ویستی کاره کان به هـمان شـوه بهـوه بهـرتـ.

ئەندىر پىلاتىن قىچ كلىمەنتىق ناوہ خوازاراۋەكەش "پىلاتىن ق" ە لە ۲۸ ئابى ۱۸۹۹ لە شارچىكى بامسكاي سلاۋىندا لە پارىژگاي قارىنىچ لە خانى كرىكارىكى سەر بەھى ئاسنىن لە دايك بوو. لە شانزە ساۋىيە ە وىستگىيەكى شەمەنەفەر دەستى بەكار كىردن كىرد، لەبەر ئەو ە ەمىشە شانازى بە ەچە ەكە پىرلىتار ەكەيە ە ئەكرد ئەمەيش لە شىعرەكانى ئە سەردەمەيدا ديارە . خانەكەيان لە خانويەكى كرى ئەزىيا. لە دواى نانى ئىۋارە كە پىكھاتىبوو لە نانى جى، ەندى خويان پىۋە ئەكرد تامىكى تايبەتى ئەدايى لە گە ە چاى كە لە گەزەرى وشك ئامادى كرابو. مىنا ەكان ەموو لەسەر زەوى ئەخەوتىن بەيەكە ە لە ژىر يەك لىفەدا. بەمچىرە ئەندىر ماناى ەزارى ەر لەمنداۋىيە ە ئەزانى و لە چىر ەكە سەرەتاييەكانىدا لەسەرى نوسىبووى

که له استیدا وناکردن کی استه قینه ی ژانی مندا یی بوو. خو نندنی سهره تایی له قوتا بخانه ی سهر به که نیسه ته و او کرد. له سه ی ۱۹۱۴ دوا ی ئه وه ی خو نندنی ناو هندی ته و او کرد ناچار بوو واز له خو نندن به نډ و ب نان په یدا کردن له کارگه یه کی سهر به ه ې شمه نده فهر که باوکی ب ماوه ی چل سا کاری تدا کرد، دهست به کاری م تا تاشی بکات.

دواتر له کارگه یه کی ب ی دروست کردن وه کو ب یچی دهست به کار بو. قورسی کار کردن له وهر شه کانی ئم کارگانه ی له چیر کی "من و سر جا" دا گ اوه ته وه چن مر ف به ناچاری "ز ر په ست ئه ب و به بچو ککترین ه ته ته ق نه وه". که ش ې ش ی ئ کت به ری ۱۹۱۷ هه گیسر سا ئه ندر به خ ش حالیه وه پ شوازی ل کرد و ت وه ی گلا. له سا ی ۱۹۱۸ چوه په یمانگای ه ی ئاسنین له شاری ف ر نیچ ب به دهست ه نانی ب وانا مه ی ئه ندازیاری میکانیک. له سا ی ۱۹۲۰ داوای بوون به ئه ندام له حزبی به شه فیدا پ شکهش کرد. پلات ن ف قی له جه نگ بو، دژی جه نگی جیهانی یه کهم وه ستایه وه و به جه نگی ئمپیریالی ئه ژمارد. سهر بازه کان که منا ی هه ژارانن ئه بنه سوته مه نی ئم ئاگره. له جه نگی جیهانی دوه میس که وه کو ژنامه نویس کی جه نگی له به ره کانی شه کاری ئه کرد هه مان ب چونی هه بوو له سهر جه نگ. به ب چونی ئم، که مر ف مر ف کی برای ئه کوژ کار کی وه حشیانه یه سهر به هر لایه ن کیش ب ت. له چیر کی "یامسکایا سل ب دا" که یه ک که له چیر که سهر تاییه کانی له زمانی یه ک له کار کت ه ره کانه وه ئه ې هیچ پاسا وک و قاره مان تیه ک له کوشتندا نیه. نه فام شه ی تانه کان له و خو ن ئه ژن. له سا ی ۱۹۱۴ نه برا ب خزمهت کردن له سوپا به کو وه کو یارمه تیده ری ش ف ر ب کار کردن له سهر شمه نده فهر دهست نیشان کرا و دواتر به ه ی ش ې ش ی ئ کت به ره وه له ې یشتن ب به ره کانی شهر زگاری بوو.

نوسیویه تی و ئه ې ش ې ش کاروانی م ژووه، له لای من بوو به هه ست کی نام و خ ش. به ام دواتر ووشه ی کاروان ههستی ش ې ش ی له لا دروست ئه کرد. ش ې ش و شه ی ناو خ له و سیا هاوکات بوون له دهم کدا که و حی مر ف به توندی و ناسکیه وه هه سوکهوت له گه ودا وه کانی دهور و به ریدا ئه کات. پلات ن ف دواتر له چیر کی "ئه فر دت" نویسیویه تی. ژگار کی خ ش داد کات ک جو ی دی خ کی ل گ ې پ شک و تنی م ژووی جیهان ی ک ئ گرن. پلات ن ف وه امدانه وه ی هه بوو له گه ش ې ش و ب وای هه بوو که واهاتو ر ش ئه ب. له مه دا ها و ا نه بوو له گه نوسهره هاوچه ر خه کانی وه کو ب نین و بریشفین و ب لگا ک ف و ئه لیکسی

تـلـسـتـی و کـهـسـانی تر کـه لـه سـهـرـهـتـای وداوهـکـانی ووسـیا هـیـچ شـتـکی
”مـسـیـقی“ یـان نـهـئـدی تـهـنـها خـوـن و دـرـهـقی و زوـم زیـا تر ئـهـمـهـشـیان
بـه کـارـهـسـات دـائـهـنا ، بـهـم دوا تر هـهـنـدک لـهـمـانـه بـچـونـیان گـیـی.

لـهـهـمـو و بـارـکـهـو و شـشـش لـکی جـیا وازی لـه چـارهـنـوسی پـلاتـنـفـدا
گـیـی لـم بـارـهـیـهـو و نـوسـیـو یـهـتـی: ”لـه چـا و تـر و کـانـکـدا لـه مـنا کـهـو و
گـیـمی بـی پـیا و کـ بـه بـه ئـهـو ی بـه ژـیـانی هـهـر زهـکـاریـدا بـم. پـش
شـش مـنا بـوم دـهـر فـهـت نـهـبـو و بـیم بـه گـهـنـج، کـات نـهـبـو، ئـهـبـوایـه
بـبـوما یـه بـه پـیا و لـکی چـارهـگـر و هـنـجـم بـدایـه..”..” ئـهـو کـات لـه چـهـقی
دو یـانـکـدا بـووم- مـژو و ژـیـانی کـهـسـتـیم. تـهـمـنـم بـو و بـه نـزده
سـا و اتـه تـهـمـنـی سـهـدـی بـیـست لـه کـاتـهـدا، لـه گـه سـهـدـهـکـی خـم لـه
دایـک بـووم کـه لـه گـه گـهـره بـوونی مـر فـ ئـهـو یـش گـهـره ئـهـبـ- لـه
گـهـرمـی تـین و هـنـی لـا ویدـا بـووم، لـه هـهـمـان کـاتـدا کـه شـش لـه
جـیـهـانـدا بـهـهـه ئـهـچـو.” چـالـکی لـه دـا هـنـان و هـهـبـهـسـتنـی هـنـرا و هـدا
لـه لـای پـلاتـنـف لـه سـا لـانی ۱۹۱۴ و ۱۹۱۵ دـهـسـتی پـکـرد.

بـهـر هـهـمـه سـهـر تـایـیهـکـانی نـارد بـی گـفـاره ئـهـدـه بـکـانی پـیـتـر سـبـر گـ
بـهـم بـا و نـهـئـهـکـرایـهـو و لـهـبـهـر اـمـبـهـردا نـامـی دـهـسـتـخـشی و هـانـدانـی
پـی ئـهـگـهـیـشت لـه بـهـر ئـهـو ی بـهـهـر یـان تـیـایـدا بـهـدی ئـهـکـرد. بـهـم لـه
نـو و نـده ئـهـد بـکـانـدا بـه گـرمـی پـشـوازی لـکـرا چـونـکـه بـه شـاعـیر کـ و
نـوسـهـر لـکی پـهـیـدا بـو و لـه هـمـی پـر لـیتـاریـا و یـان ئـهـژ مـارد و پـشـبـینی
دـا هـا تـو یـهـکـی پـر شـنـگـدار یـان لـه ئـهـکـرد. لـه سـا لـی ۱۹۱۸ یـهـکـم چـیر لـکی بـه
نـا و نـیـشـانی ”گـوارـه“ بـا و کـرایـهـو و، لـه هـهـمـان سـا قـهـسـیدـی ”بـی کـو و
پـر لـیتـاری“ لـه گـفـاری ”سـبـهـر هـکـان“ بـا و کـرایـهـو و تـیـایـدا دـا وای لـه
گـهـنـجـان کـرد بـو و خـیـان لـا بـدـهـن لـه سـز لـه اـده بـهـدـهـر و پـهـنـا بـهـر نـه
بـهـر بـیر کـرد نـهـو ی زیـاد و حـو کـمی عـهـق. دـوا ی ئـهـو و هـهـنـد قـهـسـیدـی تـری
بـه و حـیـهـتـی شـشـشی بـه شـهـفـیهـو و بـا و کـرایـهـو و، لـم کـاتـهـدا پـلاتـنـف
زیـا تر بـه شـشـش گـر لـه ئـهـنـاسـر تـا و هـکـو شـاعـیر، بـه تـایـیهـتـی لـه بـهـر ئـهـو ی
هـخـنـه گـران پـشـوازیـان لـه بـیر کـه و و نـه شـیـعـر لـکـانی نـائـهـکـرد کـه بـه لـای
هـمـا کـرد نـدا دـا ئـهـشـکـنـد لـه قـهـسـیدـه کـانـیا و بـهـو تـا و انـبـار ئـهـکـرا کـه
سـهـر بـه دـا هـا تـو یـیهـکـانـه. لـه سـا لـی ۱۹۱۹ و تـار لـکی بـا و کـرد هـو و بـی ”
شـاعـیر و نـوسـهـر پـر لـیتـاریـا تـازـه دـهـسـتـپـکـرد و هـکـان“ تـیـایـدا ئـا مـا ژـه
بـه شـشـش لـه بـواری هـونـهـردا ئـهـکـات کـه ”بـه شـشـش لـه شـشـشی و ح و
پـر لـیتـاریـا تـیـایـدا ئـا گـر بـهـر ئـهـد اتـه گـیـانی بـور ژ وازی و هـونـهـر
مـرد و هـکـی و سـهـر زهـو ی لـه خـرا پی و شـه و و ا بـود و و نـا شـر یـنی دـژ هـ ژ یـان
لـه نـا و ئـهـبـات و شـو نـهـکـی پـاک ئـهـکـات هـو و بـی بـنـیـاد نـانی جـیـهـانی جـوان و
خـبـهـخـش. دـوا ی هـنـگـا و ی و خـانـدن هـنـگـا و ی بـنـیـاد نـان دـهـسـت پـی ئـهـکـات.”

له ته موزی ۱۹۱۹ پلاتنډنډ بڼ کارځکی حیزبی نډردرا بڼ شارځچکه
نډځځبیرسک بڼ پڼوپاگه نده کردن بڼ ژځمی نوځی سځځت و هاندان بڼ
داگیر کردنی هه مو جیهان له پڼناو بڼاوکړدنهوہی کځمه نیستیدا و
بهرزځاگرتنی کمسمځل (ځځخراوی لاوانی کځمه نیست) و سوپای سووری
نه بهرد. ئم شوځنهی که ئه بوايه کاری تځدا بکړدایه دهشتځکی پان و
به رین و وشک بوو له هاوینان گروپه کانی پاسه وانه نی سپی
به ره ځستکار تیايدا چالاک بوون. ئم گه شته هه ستځکی دهرونی نامځی
له لا دروست کرد چونکه خه ځکی ئم ناوچه یه له باسه کانی له باره ی شځش
و داواکارځکانی ئم تځنائه گه یشتن. خه می گه وره یان گه ځان و چځنیه تی
په یدا کردنی بڼو ی ځځځانه یان بوو نه ووه کو گوځ گرتن له پڼوپاگه نده ی
ئايدیځځجی. کارتځکردنی ئم ځوداوانه له سهری دواتر له ځځمانه
مه زنه که ی " تشیفینگځر " ه نگی داوه ته ووه. ئه ووهی تځبینی ئه کځ له و
کاتانه دا پلاتنډنډ بیرځکه ی ئه وینداری له کاتی شځش ځه ت کردځته ووه و
به فیځځدانی کات ناوی برده و، هه روه ها نکولی له ئاین کردوه له ژځر
کاریگه ری فله سه فه ی نیتشه، له کتځبی " ئاوا زه رده شت ئاخاوت ". له
نوسینځکیدا به ناوی " ئکتځبه ری دواځځژ " ئه ځځ: کځمه ځگای کځمه نیستی
زځربه ی له پیاو پځک دځځ. یه کسان کردنی پیاو و ژن له کاره
باشه کانی سځسیالیسته کانه - به ځام ځاستی نیه - ئم یه کسانیه ش هه رگیز
نا بڼ به ځاستی و ئستا کاتی ئه ووه یه چاره سهری کځتایی بڼ بکړت.
مرځفایه تی- پیاو یه، نه ک به رجه سته کردنی -ژن ". هځی ئم هه ځوځسته ی
پلاتنډنډ له ژنان و وه ستانه ووهی له به رامبه ریان به م جځره له وکاته دا
نازانرځت، که دواتر گځځځځ دوا ی ئه ووهی که وته داوی خځشه ویستی
ژنځکه ووهو بو به هاوسه ری خځشه ویستی. وادیاره به گه نجی له ژځر
کاریگه ری فله سه ووهی ځوسی نیکځلای فیځدځځځځ بووه که به که سځکی
زاهید ناسراوه و له هه موو ژیانی ژنی نه ناسیوه بڼیه ئه می ش ئم
هه ځوځسته ی له سهر ژنان هه بوو. له کاره کانی پلاتنډنډځدا دیمه نی زځر
هه ن وځنای هه سته ی کارځکته ره کانی ئه کات له پځویستی سروشتی بڼ سځکس
که ئم به نیشانه کانی بځرژوازی دایئه نا. بځگومان نوسهر دواتر
هه ځوځسته ی له سهر ژن به ته وواوی گځځځ را کاتځک دید و هه ځوځسته ی له سهر
شځش و دواځځژی مرځفایه تی له سایه ی سځسیالیسته دا گځرانکاری
به سهر دا هات.

له هه موو کاره کانی بلاتن فدا توانیند کی به ترسه وهی تیا به بـ
جیهان و چاوه ریی کاره سات ئەکات. له زری چیرک و مانه کانی دا
پاله وانه کهی له کتاییدا تیا ئەچت و ئەمەش ئەبوه هی نا هزایی
به رپرسانی شنبیری سه ر به حیزب. کاتێک چیرکی “تشدیدیک ویبیشکا”
له ژنامه ی “سو پای کار” له شاری قەرنج بـاو کرده وه، هـخه گران

هـځنه بارانيان كړد به شـوه يه كې ناشرين چونكه باس له هـه وـسـتـي
خه كې د يـهـك بهرامـبهـر ئاگر كهـوتـنه وه يـك ئهـكـات كه كـچـې كې منـدا يـي
تيا دا ئهـسو تـ و دواتر باو كهـكـشي خـي ئهـكوژ تـ. ئهـمـهـش به شاردنه وه
ديوه جوانه كې ژيان و پيشانداني تهـنـها ديوه هـشـهـكـي لـكـدرايه وه.
ئهميش له رـهـتـدانه وه يـانـدا ئهـ: "ئـوه باسـي كام جوانـي ئهـكـن، مـن
بيست سا هـ سـهـر ئهـم زهـويـه ئهـ پـوم هـهـرگـيز توشـي ئهـو جوانـيه پاراوه
نهـ بووم كه ئـوه ئاـماژهـي پـ ئهـكـن". "مـن هـهـه نـيم لـم بـچـونهـم،
بهـ كو بهـدواي جـيـهانـي كـي باشتـردا ئهـگهـم... ئهـمـهـش له ناوهـندـه
كـرـكـار كـان و دهـو هـتي كـرـكـار يـانـدا به شـوه يه كې ئاـسا نـتر ئهـكـر تـ".
ئـيـنـجا ووتـه كـي پـشـكـيـني ئهـوتـه وه:
مـن بهـسـهـر هـا تـي ژيـانـم به ترس و نا بهـد يـي ئهـخـو نـمـه وه،
ئـهـلـهـرزم و نهـفـره تـ ئهـكـم،
زـر به سووتـانـ و سـكا اـ ئهـكـم و فرمـسـك ئهـمـم،
بهـام نا تـوانـم د هـه دـتهـنگـه كـانـي پـ بسـمـه وه.

بهـخت ياوهـري پـلا تـنـفـ بوو كا تـك لهـگه گـيـرگـي لـيـتـفـيـن- مـلـلـتـف
ئاـشـنـايـي پـهـيـدا كـرد چـونـكه ئهـم كهـسه بهـر پـرسـي حـزب و سـهـر نوـسـهـري
مـمـژ ناـمـهـي "فـرـنـجـيـسـكـايـا بـيـد نا تا" (هـهـژا رانـي فـرـنـجـيـج) بوو و بـواي
به بهـره ئهـده بـكـي پـلا تـنـف هـهـبوو و يارمهـتـي دا له بـواو كـردنه وه
كاره سـهـره تـايـيه كـانـي. پـهـيـوه نـديـه كـي هـا و مـمـتـي بهـهـز له نـوا نـيـانـدا
دروست بوو بهـهـي نـزـيـكي بيـرو باوهـيـان له يهـكـتر و حـزـي هـا و بـشـيان
له فـهـلسـهـفه و دـهـرون نـاسـي. پـاشـان مـلـلـتـف داوـي له پـلا تـنـف كـرد
كـاري لهـگه بـكـات له مـمـژ ناـمـهـي "فـرـنـجـيـسـكـايـا كـمـمـنا"، كه دوايـي بو
به سـهـر نوـسـهـريـشـي. هـهـرو هـا پـلا تـنـف يـي كـرـكـار- مـمـژ ناـمـهـنـوس بو به
ئـهـنـدام له يهـكـتـي مـمـژ ناـمـهـنـوسا نـي كـمـمـنـيـزم له شـارهـكهـدا.

به يارمهـتـي لـيـتـفـيـن مـلـلـتـف تـوانـي يهـكـم كـتـيـي بـچـووك بـواو بـكا تهـوه
به ناو نـيـشـانـي "كاره باگه يانـدن" كه تـيـا يـدا باس له پـرـژهـي گهـيـانـدنـي
كاره با ئهـكـات به هـمـو شوـنـكي و مـات و وهـكو تهـنـها مـمـگـايـهـك له زـگـار
كـردنـي و مـات له هـهـژا رـي و دواكهـوتـن و وـرـانـي. پـلا تـنـف ئهـم كـتـيـي بهـي
له ژـر كـاريـگـهـري ووتـاري كـرچـيـچـانـفـسـكي سـهـر كـي لـيـژنـهـي دهـو مـت بـ
كاره با كـردنـي يهـكـتـي سـفـت، كه له كـنـفرانـسـي سـفـيـتـاتـي هـمـوو
وسـيا له سـهـر پـلانـي بهـكاره با كـردنـي و مـات "گوـلـر" پـشـكـهـشـي كـرد بوو.
پـلا تـنـف پـرـژـيـي كـار بـاي به گـرـنـگـتـرـيـن ئـرـكـكـه كه و بهـوي ئا بـوري
يهـكـتـي سـفـت بـوه تهـوه ئهـژمارد له پـناو زـگـار بون له بـرسـتـي و
سـهـرما و نهـدـاري و له هـمـوشـي گـرـنـگـتر بـنيـاد نـانـي كـمـهـلـگـايـهـكـي
كـمـمـنـيـسـتـي. له مـسـكـه هـهـو هـكـانـي بـواو كـردنـهـوي ئهـم كـتـيـي به مـت

کرایه‌وه به بیانوی ئه‌وهی که "نوسەر له نوسینیدا ٲٲگهی قوتا بٲکانی قوتا بخانه‌کانی که نیسه‌ی به‌کار هٲناوه و که له به‌ری زمانه‌وانی تٲدایه و کٲمه‌لٲ تر بیانوو. . سه‌ره‌ای ئه‌مه‌ش ئه‌ندامٲتی پلاتٲنٲف له حزبی کٲمٲ نیستی ٲوسی (به‌شه‌فی) په‌سه‌ند کرا له‌سا‌ی ١٩٢٠ له‌سه‌ر پا‌ٲاوتنی له‌لایه‌ن لیتفین-مٲلٲ تٲفی هاوٲٲیه‌وه که له داواکاری پا‌ٲاوتنه‌که‌ی نوسی‌بوی: " پلاتٲنٲف کرٲکار و پرٲلیتاریه‌کی گه‌نجه، پرٲلیتاری بوونی ته‌نها لٲٲوی چینایه‌تیه‌وه نیه به‌کو، به ٲوح پرٲلیتاریایه، پرلیتاریایه‌کی ٲٲشنبیر. ئاشنایه‌تی هه‌یه له سه‌ر کاره سه‌ره‌کٲکانی مارکس. و من به‌رپرسیارٲتی سیاسی به ئه‌ندام بوونی پلاتٲنٲفی کرٲکار-شاعیر و فه‌یله‌سوف هه‌ ٲٲگرم له حزبی کٲمٲ نیستی ٲوسی". به‌ام ماوه‌ی ئه‌ندامٲتی له حیزب و خٲلکاندن به بنچینه پرٲلیتاریه‌که‌ی زٲری نه‌کٲشا، پلاتٲنٲف چوه جیهانی ئه‌ده‌به‌وه و بٲیاری دا ٲاستگٲ بٲ له‌گه‌ ٲٲخی له کاری دا هٲنانی ئه‌دییدا دور له لایه‌نگیری. هٲی دا بٲانی دواتری له حیزب نازانرٲ، کاتٲک گواسترایه‌وه بٲ کراسنٲدار له‌ سا‌ی ١٩٢١ به کارٲکی حزبی، به‌ام وادیاره مه‌به‌ستی ئه‌و چونه ناو حزبٲکی شٲٲشگٲره‌وه بوو، به‌ام ٲخی له حزبٲکی ٲٲ له بیرٲکراتی بینیه‌وه.

یه‌کٲک له ٲوداوه گه‌وره‌کانی که کاری له ژیانی نووسەر کرد کاره‌ساتی وشکه سا‌ی و برسٲتی ناوچه‌ی ٲٲلگا بوو. پلاتٲنٲف له ٲٲشٲه‌وانی خٲبه‌خشان بوو له یارمه‌تیدانی ناوچه زیان لٲکه‌وتوه‌کان، له ٲٲی ٲٲژنامه‌کانه‌وه بانگه‌وازی کرد بٲ "زگار کردنی ملیٲنه‌ها برای جوتیارمان ئه‌وانه‌ی له برسٲتی له‌ناو ئه‌چن". وتی " برسٲکان ٲٲویستیان به پا‌ٲپشتیه نه‌ک قسه و به‌یان نامه... وشه‌ی شیرین برسی تٲر ناکات". له‌وانه‌ی ٲٲئم ٲوداوه به‌تایبه‌تی وای له نوسەر کردبٲ ٲوبکاته کارکردن وه‌کو ئه‌ندازیارٲک له بواری چاکردنی کشتوکا‌ی و بنیادنانی وه‌ستگه‌ی کاره‌با له لادٲکاندا. له‌سه‌ر ئه‌م کاره‌ی بٲ ماوه‌ی شه‌ش سا ٲٲبه‌رده‌وام بو، سه‌ره‌ای سه‌رقا ٲٲبونی و که‌می کات به‌ام نوسین و شیعی له یاد نه‌کرد. پلاتٲنٲف، سه‌ره‌ای ئه‌وه‌ی ئه‌ندازیاری کشتوکا ٲٲبوو، کاری دروستکردنی به‌نداو و ٲٲستگه‌ی کاره‌با بوو، ئه‌ده‌بیش پارچه‌یه‌کی جیانه‌به‌وه بوو له ژیانی. وه‌کو تیشخٲف که ئه‌یوت: " پزیشکی هاوسه‌ره‌که‌مه و ئه‌ده‌بیش دٲداره‌که‌م". له‌و ٲٲژگاره‌دا نویویه‌تی: " با له بیر و کار و خه‌باتدا قارٲمان بین، با ئٲمه‌هه‌موو مرٲقایه‌تی بین، نه‌ک له ٲاستیدا تاکی په‌رت و بٲاو".

پلاتٲنٲف دژی زاراو‌ی "یٲکٲم ٲجار ووش ٲوو" ی کتٲبی پیرز بوو و

گډی به “یځم کار جار بوو”. له و ژگار دا نوښار به یاری دا واز له حزب به نه پورته چوڼک به پورته کړم نه پورته کړی بکات له و هو موو کار ساتنه ی که ویان دا و کار به د ستانی حزب ته نه ا سرقا ی بیر کراتی ژان ی خ یان و خ مخاری میلل ت نین. هر ووها ځخراو کانی حزب خ یان سرقا کردو به گفتوگ ی دورو در ژی به ئ نجام له کات کدا که ئ بوای به کرد یی گ انکاری د ست و برد بکرت به تایب تی له گ یان دنی کار با به دهات کان. له سار ئم بار نویوی تی ئ: “ د ساتی س قتی ته نه ق ناغ که له سار و تی که م نیزمی، به مزووان د سات ئ گ ت و به ج ماو به شوی کی است و خ به به ناو ند کی تر. ج ماو به له ناسواتی ه ما یندای، ج ماو به خ ی، به به ناو ند کی تر، به به حزب، به به درو شم ”.

واته گ ان و به بیر مارکس له سار د و تی که م نیستی. پلاته نه ف و زری تر له شنبیرانی ش شگ ی ئ و س رد م به ئوم دی خ یان د ربی له حزب دوا کار ساتی ئ و بر ستی ی که گیانی ۲۵ ملین مر فی که شا. هر چ نه د سات ه و ی شارد نه و ی ئ دا به هوو شو ی که و ز به که می ه و ا ی شو نه به رک و تو کانی له ژ نه م کانا به او ئ کرد و و باس کرد نیشی ق د غ کرد بو و به کاری ته کد رانی ئ ژمارد. به ام پلاته نه ف هیوا به او نه بو له چا ککردنی سیستم که به ی کجاری، له هاوینی ۱۹۲۱ چو خولی خو نه و له زانکی که م نیستی کر کاران و جوتیاران له پار لگای ق ر نیچ. له کاتانه دا له نوینکیدا به ناو نیشانی “داها توو به که م نیست” نا زای له سار باری حزب د رب یو و داوای کرد بوو حزب پاک بکرت و له “ گ ز ی دوکاندار کان”، و گرنگی بدر به ژیان و گوز رانی که م نیست کان و پار لگاری کردن له باری ج ست یی و د رونیان. ئ م ش له به ر ژ و و ندی حزب و هو موو مر فای تیدای. زیاتر وتی “ ئ گ ر که م نیزمان بو ت ئ به بر ژوازی ت له ناو به رین، نهک ته نه له و ی ئایدی له جی و به به کو له و ی ج ست ییش و و ته به کرد نیشی قبو نه کرت ئ گ ر خشی ا د ست کرد و به به تاک یان به که م و داوای له بوردنی کرد. له به ر ئ و ی دوزمنانه بی و ت یان نه ی و ت”. له م ه و و ست یدا دیار که د س ز ی بیرو با و ش شگ ان که ی تی که وای له کرد بوو پشتگیری له به ش ف کان بکات له د ست پ کی ش و و. بیر که ی بنیاد نانی که م نیزمی له ی که و ت و دواتر بانگ ش به ش ش له س رانسری جهان ت ئ کرد و و. ئ یویست به ره می گ انکار یان له که م گای ش شگ ردا له ژیان خ که ساد که دا بینت نهک له وتار درو شم و پ و پا گ نه د حزب کانا.

بېلګام له استيدا تېز تېز له بيروباو شېشګڼګڼې پاشګڼز
نېبوو.

پاشان بلاتېنېف بېياري دا له لادېکان کار بکات. له سا۱
۱۹۲۲ پېوېندی کرد بې ليژنې چاک کردنی کشتوکا۱و و له وې تا سا۱
۱۹۲۶ له گڼ جوتياران ژيا. له م ماو۱ي۱دا، شېش گورز۱کې بېه۱ز۱ له
جوتياران دا بې سېپاندي سيستم۱ مي کڅ۱ز۱کان (ک۱م۱م۱ کشتوکا۱ي۱
هاوب۱ش۱کان) بې د۱ستې۱س۱را گرتني ه۱موو بېروبوم وناژ۱۱کان۱يان.
چېني۱تي ژيان و گوز۱راني جوتيار۱کان له م ماو۱ي۱ي ک۱ له گڼ۱يان
ژيا، بوو بېس۱رچاو۱ي گڼ۱ک۱ له باب۱تي چير۱ک۱کاني وېکو "شاري
گراد۱ف" و ماکاري گوماندار" و "مانگا" و هي تریش ک۱ توشي ۱۱خند۱ي
توند بون۱و له لاي۱ن بېاوکراو۱ حزب۱کان۱و. ه۱رو۱ها نووس۱ر بېچاو۱ي
خ۱ي ئېيېني چ۱ن پر۱ژ۱ کشتوکا۱۱کان و پر۱ژ۱ ک۱هر۱ئاو۱کاني ک۱ بې
س۱رپ۱رشتي خ۱ي دروست کرابون ت۱ک ئ۱دران. ه۱موو ئ۱مان۱ي له چير۱ک۱
س۱ر۱تاي۱ي۱کاني نوسيو۱ت۱و، يان ۱۱نگي داو۱ت۱و وېکو چير۱ک۱
"شېتاني هزر" و "س۱رک۱ش۱کاني باگلاژان۱ف" و "دانيلوک" و "خ۱ر
زاد۱کان" و ه۱رو۱ها له ديوان۱ شيعري "قو۱ايي شين" ک۱ له سا۱
۱۹۲۲ بېاو بوو۱و ک۱ نگان۱و۱ي کز بووني گ۱ و تيني شېشګڼګڼې
نوس۱ري پېو۱ ديار۱.

سا۱ ۱۹۲۳ له س۱ردان۱کې بې م۱سک۱ ئاشنای ژياني ئ۱د۱بي ئ۱و شار۱
بوو، دواتر چ۱ند وتار۱کې ۱۱خند۱ئام۱ز۱ له س۱ر کار۱کاني ئ۱ليکسي
ت۱لست۱ي و خوداسيفيتچ و ئ۱ندر۱ بيلي و ه۱ند۱کې تر له هاوچ۱رخاني
بېاو کرد۱و، ۱۱نگدان۱و۱ي چ۱پگ۱ري توند۱و۱ پېو۱ديار بوو و
له ه۱مان کاتدا بېهر۱م۱ندي پلات۱ن۱قيشي له بواړي ۱۱خند۱دا ئاشکرا
کرد. گ۱قاري "کراسنايا نيڤا" ک۱برک۱ي۱کې ئ۱د۱بي له سا۱ ۱۹۲۴
۱۱کخست ئ۱ميش بې ناردني چير۱ک۱ک۱ بې ناوي "ب۱شيل۱" بېشداري کرد
ليژن۱ي ه۱س۱نگ۱ندر چير۱ک۱ک۱يان بې ي۱ک۱ له باشتري۱ن د۱ چير۱ک۱
ه۱بژارد. چير۱ک۱ک۱ باسي چار۱نوس و ن۱۱وخاني پېاو۱ک۱ ک۱ کاري
پاس۱واني ئ۱کات له دواي شېش و گ۱ان۱و۱ي له بېر۱کاني شېش۱ي
ناوڅ۱دا و چېني۱تي ه۱ستکردني بې ت۱نيایي و بېک۱سي له کار۱ک۱يدا.
گرنگ ئ۱و۱ي۱ ئ۱م واه۱ست ئ۱کات ک۱وا ت۱م۱ني بې في۱۱ چوو ئيتر شېش۱ش
کرا يان ن۱کرا هيچ له ه۱ستي ئ۱م ناگ۱ر۱. ئ۱م ي۱ک۱م س۱رک۱وتني
ئ۱د۱بي پلات۱ن۱في لاو بوو له پايتهخت. شکل۱فسکي نووس۱ر نوسيو۱تي " "
پلات۱ن۱ف نوس۱ر۱کې گ۱ور۱ي۱ بېل۱ام ناو۱ندي ئ۱د۱بي گرنگي پې نادات،
له بېر۱و۱ي شو۱ن۱کې ن۱د۱زيو۱ت۱و له ناو ئ۱و سندوقان۱ي ک۱ ئ۱د۱بي
ت۱دا ه۱ئ۱گير۱. ۱۱گاي درک کردن بې استي ۱وسيا گ۱ل۱ک دژوار۱،

پلاتننڦ هـموو پـچ و پـناو و بـردنـكانى گـاگـ شارـزايـ. ئـمـش هـموو گونا هـبارين بـرامبـرى... و ابزانم ئـو پـويستى بـ خوـنـرى تر بوو.

لـ ناوـ استى بيستـكان پلاتننڦ چيرـكـكى بـ ناو نيشانى "ئـنتى سـكـسـس" نوسى كـشـى سـكـس لـ لـى مرڦ باس ئـكات. ئـم چيرـكـ فـلسـفيـ كـ لـ سـاى ۱۹۲۵ يان ۱۹۲۶ نوسراوـ گوزارش لـ بـچونى نوسـر ئـكات لـ سـر (غـريزـ) بندـتـكانى مرڦ و ئـو توانا زـرى بـكارى ئـهـنـ بـ كـنـترـ كـرنى . هـرچـنـد نوسـر لـ سـر تـاى لاويدا پـيـونـدى سـكـسى بـكارـكى "دژ شـشـش" ئـژمارد نا بـ شوـنـى كـوين هـرچـنـد نـيونيشى ئـبـتـ هـى لـ ناوچونى گـزى مرڦ. بـام ئـم مانا و بـرگـكى تـرى كـردبوو بـ بـر چيرـكـكـيدا لـ لـى وستاندنـوى دژى بـ شكـكـردنى مرڦ و بـ كاـا كـرنى هـموو شـتـكان لـ جيهاندا كـ ماىـى كـين و فرـشتـن بـت، لـ نـويشياندا سـكـس.

لـ شوباتى ۱۹۲۶ پلاتننڦ هـبـژـردرا بـ ئـندامى ليژنـى ناوـندى يـكـتى كـشتوكا و دارستانـكان لـ مـسـكـ لـ پاداشت كارـكانى كـ ئـنجامى دابوو لـ بوارى چاكردى زـوى و زار. لـوانـ دروست كـرنى دـرياچـىـكى دـستـكـرد و هـكـكـندى ۳۱۵ بير و وشكـردنى ووبـرى ۷۶۰۰ ديسياتنا (يـكـيـكى پـوانـ لـ هيكتارـكـ زياتـر) بـراوـكـردنى ۳۰ ديسياتنا بنيادنـى ۳ و سـتـگـى كارـئاوى و ئـمانـو چـنـد پرد و گـاوبـان و زـركـارى تر كـ پـيـونـديان بـكارى ئـدـبـيـو نـبوو. لـ استيدا بابـتى هـموو چيرـكـ و مانـكانى پلاتننڦ لـ ژيانى خـكانى ئـم بوارـو سـرچاوى گـرتـبوو. بـام پلاتننڦ زـر لـ مـسـكـ نـمايـو، دواى چـنـد حـفـتـيـكـ دـستى لـ ليژنـى ناوـند كـشايـو چـونـكـ كـسـكى زـر مـبـدئى بوو لـ بابـتى پـيـونـد و كـرنى ديموكراتيدا و پـشـلـكـردنى پـ قـبوو نـائـكـرا. هـروـها بـهـى نـبوونى شوـنـى نـيشتـجـ بوون و ناـيكـى و رـگـرنى موچـ كـ ناچارى ئـكـرد كـتـبـكانى بـفرـشـ كـاتـكـ كوـكـكى نـخـشـكـوت بـكـينى خواردن و دـرمان. كار گـيشتـ ئـوى بير لـ خـكـوشـتن بـكاتـو كـاتـكـ كاربـدـستان داوايان لـكـرد ئـو ژورـ چـكـ بـكات كـ تـيدا ئـژيان لـ بـشـناوـخـي سـر بـ يـكـتـكـ.

ژيانى لـ مـسـكـ سودبـخـش بوو لـ ووى ئـدـبـيـو چـونـكـ نـزيكى كـردبوو لـ ناوـنـد ئـدـبـكان. حـزى نووسين لـلـى گـلـكـ بـهـزتر بوو لـ حـزى كار كـردن لـ بوارى چاكردى كـشتوكا. لـ سـاى ۱۹۲۶ وتارـكى گـاـتـ ئـامـزى لـ سـر ووشى ناوـنـد ئـدـبـكان نووسى بـ ناوى "كارگـى ئـدـبـ" باسى يـكـتى نوسـرانى ووسى ئـكات و چى

ئەگۈزۈر تايىدا. ئاماز بى چەننى تەپەر بوونى خەراي ژيان
ئەكەت و چەن نوسەران ھەو ئەدەن تەكە بى ۋەشەك بىن بىم
ناتوانن پەيدا بگەن. نوسەر داۋاي بىكار ھەننى زمانەكى زىندو
ئەكەت كە لەدەمى خەكەي ۋە ۋەربگەر نەك بىكار ھەننى شەۋازەكى
پەشۋەخت ئامەدەي لە كەتەبە كەنەكان ۋە ۋەربگەر. لە نەۋان گەتە ۋە
استىدا، نوسەر پەشنىارى دانانى نوسىنگە يەك ئەكەت ھەستە بى دابەش
كەرنى كارەكان لە نەۋان نوسەر ۋە خەنەگر و كارگەنەكاندا لە
بەر ھەم ھەننى كەرى ئەدەبىدا.

توۋرە ۋەكان چەند كارەكى گەنەنە ۋەي پلاتەنەف دەستىشان ئەكەن
ۋەكو باشتەين بەر ھەمەكانى كە لە داۋاي مەردنى ناۋبانگىان بەي پەيدا
كەرد و بوون بە ھەي ئەۋەي كە بى يەكە لە كەكەكەكانى ئەدەبى سەفەتى
ۋەسى بناسەر. ئەۋە كارانەش بىرىتى بوون لە "چا" و "دەرياي مەنەي"
و "چەفەنگەر" و "مەسكەي دەخەش" و "خەۋ". مەنەي چەفەنگەر (
ۋەشەيەكە بچو كەراۋى ناۋى ناۋچەيەكى ئاماداباشى سۈپەيى قەيم كەراۋ
و نەبەز ۋەكو ھەمەيەك بە سەنتەرى گەتەي)، بىس لە نەھەتەي و
بەسەتەيەك ئەكەت لە يەكەتە سەفەت كە ماۋەي پەنج سەي خەياند،
خەكەي نەچەر بوون دەھەتەكان چەكەكەن لە بەرسانا ۋەۋەكەنە
دارستانەكان و شەرەكان، زەخەر بافەلەفچە پەنەۋانى مەنەكە بە
خەزان و بە خانوۋ بوۋ بەتەنەيە لە دەكە مەيەۋە. شەۋەكەيان لە
گەرەمەي دەنگە ھەزەي بەران گەۋەي لە دەنگە شەمەنەفەرەك بوۋ كە لە
دوۋرەۋە ئەھەت و دەمەك بوۋ چەۋەۋەي ئەكەرا. بە بەيەنەكەي
شەۋەكەكانى كە كەردەۋە و چوۋ بە شەر، تەۋەي كەرەك لە ۋەستەگەي
شەمەنەفەرەكان بەزەتەۋە و بەيەرى دا لە شەر بەمەنەتەۋە.

خەزانى بىرۋەزە دەقەنەف، يەكەكەي تەر لە پەنەۋانەكانى مەنەكە شەنگەر
مەنەيان بوۋ بوۋ، بەمەم تەنەھە ۋەتەيان لە ژيانەمە بوون. مەنەي
ھەشتەمەيان دەزەۋە ناۋى ساشا بوۋ، كەۋەي مەسەگەر بوۋ سەۋەي تەقى
كەرنەۋە و ئەشكەرە كەرنى چەرەۋەسە مەفە لە پاش مەرگ پەي پەۋە
نەۋەۋە خەي لە ۋەبەرەكە بەخەنەنە بە ئەۋەي بەزانە لە پاش مەردن چە
ۋەۋە ئەدا. ساشا ھەۋەتەمەنى يەكەكە لە مەنەكانى خەزانەكە بوۋ ناۋى
بەرەشكە بوۋ. لە ۋەشەكە سەۋەكە خەزانەكە دوۋانەيەكەيان بوۋ، بەرەخەر
كەيسەيەكى دەرۋەست كەرد و داۋە دەست ساشا بە ۋەي كەرد بە سەر جەدەكان
بە سۈۋە كەردن، بەرەخەر كە ھەتە ژورەۋە بە ھەۋسەرەكەي و مەنەكانى
ۋەتە: " ھەمەۋەمەن كەۋەي و بىقەمەتەن". ساشكەش بەرەۋە گەنەستانەكە
مەي ۋەي گەرت بە سەر گەۋەكەي باۋەكى بە ئەۋەي مەنەۋەيە لەبەكەت.
بەرى كەردەۋە كەتەكەتەۋەنە پە كەيسەكەي نەن كە بەكەتەۋە كەندەكەكە

لـ تـ نـ شـ ت گـ کـ کـ ی باوکیـ و هـ نـ کـ نـ ت بـ نـ و ی تـ یـ اـ دـ ا بـ ژـ
چونکـ بـ مـ .

زخار منای خـ ش نـ ویست و تـ نـ یـا بـ و، خـ زانی نـ بـ و، حـ زی نـ کرد
ساشا بگرـ تـ خـ ی و گـ و رـ ی بکات بـ یـ داوای لـ برـ شکا کرد ساشکای
بـ بدـ زـ تـ و لـ پاداشتی نـ و بـ بـ کی بداتـ. ساشا دـ زرایـ و
زخار گرتیـ خـ ی و گـ و رـ ی کرد، گـ نجـ کی زیرـ کی لـ دـ ر چوـ. لـ
سـ نـ رـ کی اـ هـ نـان لـ و سـ تـ گـ ی شـ مـ نـ فـ ر دـ ست بـ کار بـ و. هـ مـ و
کاتی نـ و ا ر ا نـ ی شـ بـ خـ و نـ د نـ و و دواتر بـ نووسینیش بـ سـ ر نـ برد.
بـ مـ هـ سـ تی بـ بـ شایـ کی و حـ ی و ژیا نـ کی بـ مانا نـ کرد، زخار
نامـ ژگاری نـ کرد و هـ و ی نـ دا دووری خـا تـ و لـ و جـ ر
بـ ر کـ ر د نـ و ی و خـ ی نـ ا ز ا ر نـ دا. شـ بـ ر پـا بـ و دواتر شـ شـ ی
بـ دوا د ا هـ ات. لـ شـ و کی نـ کـ تـ بـ ر د ا کـا تـ ک زخار گو ی لـ تـ قـ ی
سـ ر جـا د کـ بـ و بـ ساشای ووت: " و ا بـ عـ قـ کـا ن دـ ست بـ سـ ر
دـ سـ ا تـ د ا نـ گـ ر ن، لـ و ا نـ ی ژیا ن د ا نـ ا تـ ر بـ ."

بـ بـ یا نـ کـ ی و یان کردـ شار بـ نـ و ی لـ بـ ا ر تـ ر ی ن و گـ ر نـ گـ تـ ر ی ن حـ ی ز بـ
بدـ ز نـ و و پـ ی و نـ د ی پـ و بـ کـ ن. و یان لـ بـ ی نـ ا ی شـ ا ر و ا نـ ی کـ ر د کـ
نـ و سـ ی نـ گـ ی حـ ی ز بـ کـ ا نـ ی تـ یـا بـ و. زخار حـ ی ز ی خـ ی دـ ز یـ و بـ مـ کـ سـ ی
نـ دـ ز یـ و لـ گـ ی بـ د و لـ کـ تـ یـ ی د ا لـ و سـ ر ی ا و و کـ لـ ی دـ ر گـا کـ
کـ سـ کی دـ ز یـ و د ا نـ ی شـ تـ بـ و پـ ی و و ت کـ و ا هـ مـ و ا ن بـ ی شـ تـ بـ نـ و ی
دـ ست بـ سـ ر دـ Sـ a تـ d ا بـ گـ ر ن و بـ مـ ز و ا نـ مـ تـ kـ kـ کـ تـ ی ی دـ ت و
دوای سـ ی کـ ی تـ ر Sـ ی ا لـ ی سـ تی پـ یـ و نـ و نـ کـ ر، نـ مـ تـ نـ هـا مـ a
لـ گـ د ا مـ o دـ Rـ g a k a n نـ کـ ر. زخار داوای کرد ناو نـ و سـ بـ کـ ر ن لـ حـ ی ز بـ.
لـ مـ a و و زخار بـ کـ o kـ kـ ی و و ن نـ کـ ر د و و نـ ی و ت: " دـ ی بـ شـ فـ ی
نـ بـ بـ تـا بـ بـ نـ و ی جـ ی هـ مـ و ا نـ ی تـا Bـ tـ و ". دوای شـ شـ مانگ
ساشا چوـ خـ o لـ ی کـ ر کـ ا ر ا نـ ی هـ ی نـ ا سـ نـ و دواتر پـ ی مـا نـ گـ ا ی
پـ لـ ی تـ کـ نـ ی کـ. بـ Mـ خـ o نـ D nـ kـ ی تـ و ا و نـ کـ ر د چـ o nـ kـ دـ Sـ a تـ ی حـ ی ز Bـ
بـ یـ ا ر ی د a Bـ ی nـ Rـ t بـ Bـ Rـ kـ a nـ ی شـ ی نا و خـ... لـ شـ a Rـ kـ ی دووری
نا و Sـ a سـ تی دـ Sـ tـ kـ a n.

Sـ Fـ R ی نـ و ی کـ ر د Bـ Mـ هـ R زو و بـ ر o سـ kـ یـ kـ لـ نا و Nـ D و و هـ ات
کارـ کی تـ ر یان پـ Sـ p a r d لـ شـ a Rـ kـ ی خـ یان. Sـ kـ a ی گـ a nـ و و زـ R
قـ o r s بـ و، کـ gـ a یـ و مـ a و و تـ o شـ ی Nـ xـ شـ ی تـ ی fـ یـ d بـ و. باوکی بـ
هـ ی و ا بـ و لـ چـ a k بـ o nـ و ی تـ a بـ o tـ کی بـ d r o s t کـ ر د چـ a و و یـ Mـ R گـ ی
نـ کـ ر د، Bـ Mـ دوای چـ Nـ د حـ fـ tـ یـ kـ چـ a k بـ o Sـ nـ یـ a ی کـ چـ d r a o Sـ یان
Sـ R d a nـ ی کـ ر د. باوکی بـ ی ر ی کـ R د و و تـ a Bـ o tـ kـ Bـ gـ R و لـ a nـ kـ کی مـ nـ a نـ ی
لـ d r o s t بکات چـ o nـ kـ kـ o kـ kـ ی d rـ nـ g یا زو و Nـ Bـ Sـ nـ یـ a ی d r a o Sـ یان

بخوازت. ساشا کارکی تری په سپردرا له لایښ حیزبوه ئویش
گوان بوو به هموو ناوچه کانی سهر به پارزگاکیاندا " به
دزیندوئی ئو کوم نیستانه ی توانای کار کردنیان هه یه ". بهام
که وتی دس ئاژاو گگگکان، بهام له لایښ دسندیک له پاسه وانانی
سوروه زگار ئو کرکت ولگگ فیرماندککبان، که بینکین، خ به
یکتر ئو ناسخن وپه ئو کوا به شداری کردنی له ش ش تها له بهر
خانم ششگگری که م نیستی ئو مانی ئو را له کسمب رگ که حزی له
ئو کات.

هر له دره ژئی گگگ ان کانیدا چیه رینی ناسی که سهر کی لیژنه ی
شش رگگ ی بوو له شاری چیفینگر، شاری سیالیستی استه قینه. ساشا
به یار ئو دا به واه به ئو م شاری خونه. بینی خه کی شار تا
درنگانه کی ئو ژ ئو خونه به ئارزوی خبان، شایانی ئو ون له پاش
سایانه کی دره ژ له ناسری و چه وسانه وه. کات که پرسه خه کی شار چ
کار که ئو کن چیه رین په ووت ئو مان چاره سهری "وحی مرهف" ئو که کن
ئو م کاری سهر کیان. به ره میشیان برادره ی و وحی هاو هتیه،
ههروه ها وتی نا به هموو شته کانی شار باش بن ئو به هه ندیک که مو
کورتی هه به به ئو وه خه کی شار ته زیک ته نگه بچه ژن. که م نیستی
ئو به تاپیه کی ته دا به ت او کو تام که کی خه ش به ت. ئینجا لیژنه ی
نائاسایی په ئه هه نره که هه ئو سته به ئاماده کردنی لیسته ی ناوی
هه موو ئو و بورژوانه ی که هه شته له زیاندا ماون له دواي شش ش.
پیاوانی سهر به ئاسایش هه موویان له ناو ئو به ن، دواي ئو وه ی گول
باران ئو کره ن، چیه رین ئو : " ئو سته هه موو شته کان چاک ئو بن"،
ئینجا داوا له هاوسهری بورژوا کوژراو کان ئو کات به یان بگرین و
خه شی ئو واه به خه وتن له دواي ئو ژیک له کاری هه ز په وکه ن.

له گگگ ئو م هه موو شدا هه شته که بینکین فیرمانده ی دسته ی پاسه وان
سورکان هه ست به بوونی که م نیزمی ناکات له چیفینگر، پیاوانی
ئاسایش ئو بات و ئو وات به گگگ ان به دواي نیمچه به رزوازه کانا و
هه موویان که ئو کات و و نه فیان ئو کات به شو نه دورکان. پاشان
په لیتار کانی شار و ئو وانیه تر که له دهره وه ی شار و بانگ
کرا بوون له لایښ که م نیسته کانه وه، هه موو خواردنه که که کراو کانی
ما به رزواکان ئو خن و ته نانه ی که مریشکیش نا هه ن. چیه رین
باو وه وابوو که به ختیاره هه میشیه ی له زیان خه دته دی به به
هه راسان کردنی په لیتاریا چونکه به ختیاره زیان-هسته ی و زهرور ته.

بهام که بینکین به شارا ئو سو ته وه به دته نگه، چاو ره ی ساشا
د فانه ئو کات به ئو وه ای بزانته له باره ی زیانی تازو وه. بهام

ئەمیان ھات بە شار و ھیچ شوئەندە وارەکی کەم نیستی نەبینی، لەوانە یە
لە ورگی خەڵک خە حەشار دابە. ئینجا کەوتە پەشبینی کردنی ئەو
بەچی بەشەفەکان لە چیفینگەر ئاواتی کەم نیزمی ئەخوازن بەم
گەرمییە، لە کاتەکدا کەم نیزمی مانای کەتایی مەژوو و کەتایی
زەمەنە. زەمەنیش تەنها لە سروشت ئەو و مەرقیش گیردەیی خەمەکیە.

ساشا، جیھازەکی داھەنا و ناکی خەر ئەگەڵ بە وزەیی کار بە ئەم
مەبەستە ھەموو شوشەیی پەنجەر و ئاوەندەکانی شار لەکرانەو بەم
جیھازەکی کاری نەکرد لەبەر چەند ھەیکە. پەرژەییکی تر کرا،
تاوەرەکی بنیاد نرا تیشکی و ناکی ئاگری لەسەر بوو ئەنمائی وون
بووەکانی دشتە دورەکانی ئەکرد. بەم کەس بە ئەنمائی ئەم
و ناکیو لە دشتە دورەکانو نەھات. لە مەسکەو ھاوئە سەبەف
ھات بە بەسەرکردنەو و خەمەاندەنی کارەکان لە چیفینگەر، بینی ھیچ
کام لە کارەکان سود بەخش نین. جیبەرین لە و نەکردنەو ھەکان ووتی:
"ئەم کار ناکەین بە سوود وەرگرتن، بەکو لە پەناو یەکتەیدا".
سەبەف لە پەرژەکەیدا بە سەروی خەیی نووسی: "لە چیفینگەر شتی
شادی بەخش زەر بەم بە سوودن".

لە کەتایدا کار بەدەستان بە یاریان دا ژن ئەوانەیی چیفینگەر بکەن بە
بەردەوام بوونی کرداری زاو زە بەم گەنجانی شار گەرمییان تەنها
لە باوشیاناندا بەدی ئەکرد چونکە ھەوا ساردی کرد بوو لەگەڵ نزیک
بونەو ھەوا پەیزا. ھەوا گەرم ھات و ھەوا ھەرشە کازاکەکانی بە سەر
شار ھەنا، شە لە ئەوان خەیی شار و کازاکەکان بەرپا بوو زەری
بەشەفەکان کوژران. ساشا و کەبەنکینی بەریندار ھەتەن بەر و
دشتەکان، ھاوئە بەریندارەکی گیانی لە دەست دا. ساشا سواری
ئەسپەکی کە ناوی "ھەزی پەرلەتاری" ئەبەت تەیی ئەتەقەند بەر و
دشتەکان بەلای دیکەیی خەیاندا تە ئەپەری بە بە وەستان تا ئەگاتە
سەر دەرپاچەیی مەتەیف کە باوکی پەش ماوەییکی دوور تەیدا خەکاو
لاشەکی تەدا ما بوو. ئەمرازی ئەو ماسەکی خەیی بینی کە کاتی مەنە
بەجەیی ھەشتبوو لەو. ئینجا بەزەر "ھەزی پەرلەتاری" دا ئەگەر تە ناو
دەرپاچەکی و لەسەر زینی ئەسپەکیو خەیی فرە ئەداتە ناو ئەو کەو و
بەدوای ئەگاکەیی باوکیا ئەگەر کە گرتی بەر بە ئاشنا بوون بە
چارەنووسی مەرف لە دوای مردن. زخار پاقلە قەچیش ھات بە چیفینگەر
بە گەڵان بەدوای کوڵەکەیدا کە پەرورەدەیی کرد بوو، بەم تەنها
بەرەشکای مەردمەنەیی بینی دانەشت بوولە پاڵ خانوویکی نیمچە و خاودا
لەیی ئەپرسە: "لەبەر خەتری مە ساشام بە بەزەر و ئە بەبەکی تەرت
ئەدەمە" ئەویش وەلامی ئەداتەو: "بەت ئەھەنمەو بە بە بەرامبەر"

[illegible]

ئەندازىيارىك و كەمەنى كىرىكار دىن، كارى ۋەپەۋى تەۋا و ئۆكەن و دىست بە ھۆكەمەن ئۆكەن. ۋەشەش ئۆچەتە پايدىان و دىست بەكار ئۆبە و لەگەيدىان ئۇخاۋ ئۆخەۋ. ھاۋەشەش باشكىن ئۇھات بە پىشكىن و لەۋەشى كارىكە ناۋازى بوو و ئاگادارىان ئۆكەتەۋە كەۋا ۋەتە سەشەلىستى بە بە ئۇمان بەردەۋام ئۆبەت، ژيانى ئۇمان (تەمەنەكەن) بە مانا ئۆبەت و ئۆمرەن. چىلەكىنى كىرىكارىش كەپرەكى نىمچە ۋەران ئۆدەزەتەۋە. ژەنەكى نەخەشى لەسەرە مەرگدا تەا ئۆزى لە گەۋە كچە بچەكەلەنەكەى. ژەنەكە ئۆمرەت و كىرىكارەكەيش كچە بچەكەكە لە گەۋە خەى ئۆبەت. كچەكە لەى ئۆپرەست دايەم بە مرد؟ ئۆۋەش لەۋەۋەمدا ئۆبە: لەبەر ئۆۋەى بىرۋازى بوو يان فرىشتەى مەرگ ۋەۋە كەشا. ھاۋەشەش باشكىن بەندەگەيەك داءەمەرزەنە بەرنامەكانى ۋەادىەى پە پەخش ئۆكەت كە داۋاى كەكەرنەۋەى ۋەۋەكى كىرەبەفە و چەنەتە چاك كەرنە تەسكى كەكە و لەمەى ئۆسپە شەى گەرنەى لەۋ بەبەتەنە بەۋە ئۆكەتەۋە. كە بەزەرى بە ئۆكەشە بەسەر كىرىكارەكاندا لە ئاكەمە ئۆمە بەسە بە مانا يەنەدا ھەندەكىان داۋاى ۋەاگەرنە پەخشەكە ئۆكەن ۋەۋە بە بەشەۋە ناۋە كىرىكارەكاندا. ئۆۋەرە سافەرەنەفە كىرىكارەكە توشە خەۋەزان بوبە ھاۋەرى كەرد: " ھەى. كەمەنەۋە مەرەفە ناكەرە سەرەى كەمەنەزمە لە ئۆۋە دروست بەكرە". بەۋەم كىرىكارەكان پەرسەرى ئۆسەۋە سەيدان لە كچە بچەكەكە ئۆكەد ئۆۋەش ئۆتە: "دەيكە و بەۋەم حەزەيان نەئەكەد بە بىرۋەزەتەى لەدەيكە بىم بەىە لەگەۋە پەيدا بوۋەى لەنەن لە دەيكە بوبەم". سافەرەنەفە سەرسامەى ۋەۋەمەكە ئۆبەت بەىە ئۆبەت: " دەسەۋەتە سەۋەتەمەن ھەمەشە بە تونەدوتەى ئۆمەنەتەۋە مەدام ھەتە مانا كەنەشمان، دەيكەنەن لەبەر نە، ھاۋەرە لەنەنەن لەبەر".

کریکار کان لہ کر پونہ وی ئم پاندا بہ پار پان دا و فدی کی خی پان

[illegible]

ٲٲژى دواتر كړٲكارٲكان څٲٲكى دٲكٲيان برد بٲشار بٲكار كړدن لٲ
چاٲٲكٲ. كاتى ئٲوارٲ كړٲكارٲكان ئٲگٲرٲنډوٲ سٲر چاٲٲكٲ ئٲبينن
كٲوا بٲفر پٲى كړدٲتٲوٲ و كٲس لٲ شوٲننى نوستنى كړٲكارٲكان نيٲ لٲ
ناستيا بچكٲلٲ زياتر. بٲٲام چاٲٲكٲ زٲر گړنگ نيٲ بٲلايانٲوٲ لٲبٲر
ئٲوٲى هٲموو ئٲستا بيريان لاي چٲنيٲتى بٲاو كړدنٲوٲى كٲمٲٲٲى
جوتيارانن لٲ لادٲكاند. بٲ بٲيانٲكٲى زوو ناستيا ئٲمرٲ، قٲشيف
بٲرامبٲر لاشٲكٲى ئٲوٲستٲ زمان حاٲى ئٲٲٲ ژيان هيچ تامٲكى هٲيٲ
بٲبٲ ئٲو چونكٲ سٲرچاوٲى څٲشى ژيانى بوو. دواتر كٲٲخوازٲكان هاتن
بٲكار كړدن لٲ چاٲٲكٲ زٲر بٲگٲرمى وٲكو ئٲوٲى بٲٲى ٲزگار بونيان
لٲ چاٲٲكٲدا ئٲدٲزنٲوٲ. هٲتا ئٲسپٲكانيشيان كار پٲ ئٲكرد لٲ
دٲرهٲنٲاي بٲردٲكانى چاٲٲكٲ. جوتيارٲكان بٲياٲياندا ببن بٲ
پرٲليٲتاريا بٲمٲش بٲيارى مٲرگيان بٲسٲر څٲياندا دا وٲكو چينٲكى
كٲمٲٲگا. قٲشيفى كړٲكار، څٲمبار بٲمٲرگى كچٲكٲ، ئيتر هٲرگيز
كارى نٲكرد لٲ چاٲٲكٲ ووتى ” من پٲروٲردٲ كراوى ئمپرياليستى
قٲزنٲونم، كٲمٲنيستى بابٲتٲكٲ پٲيوٲست بٲمناٲان، بٲيٲ ناستيام
څٲش ئٲوٲيست. ئٲستا ئٲٲٲٲم بٲ ئٲوٲى هاورٲ باشكين بكوژم “. بٲ
عٲربانٲكٲى ٲٲيشت بٲ ئٲوٲى جارٲكى تر نٲيٲتٲوٲ بٲلاى چاٲٲكٲ.
چليلكينش گٲٲٲكى قوٲى بٲ ناستيا هٲكٲند بٲ ئٲوٲى گوٲى لٲ ژاوٲ
ژاوى دٲرٲوٲ نٲبٲت.

پلاتن زلف ل سړر تاي سي کا زو و ئينووسی بام نووسیند کا نی ل

چې کمځای مڼزکې یا ئې مایې وې. ستالین توېې بوو بوو لې لې دواى بې اوکړدنې وې چېرې کې "بې خزن کړدن" (۱۹۳۱)، هېروې ها قې دځې خستې سړ بې او کړدنې وې هېموو کارو وتارې خنډې کاني و گې قاري "رخنډې ئې دې بې" یشې داخست کې کارکاني ئې مې بې او ئې کړدې وې. تنانېت چېرې کې "بای خاشاک" یش (۱۹۳۴) کې دژې فاشیت بوو، قې دځې کړا بې بیانوي بوونې وحي گاټجاې و "دوور کې وتنې وې لې استې". بې بې لې و سړدې مې کارکاني وې کو بې ماني "مې سکفای بېختیار" و بې ماني "دريای ماني" و شانې گړې "دنگې باوک" و وتارکاني لې سړ پېشکین و گړکې و ئاخمې تېفا و هېمنگوای و چابیک و باوستې فسکې و گرین بې او نېکرانې وې. لېم کاتانېدا لې چارکړدنې با بې تې کې مې بې تېکان دوور کې وتې وې و زیاتر لې سړ ئازاري وحي مړې و با بې تې خېشې وېستی بې رروحیانې تېکې فېلسفې وې با بې تگې لېکې ئې نووسی. هېروې ها چېرې کې "وباري باتېدان" و "فرې" ئې فرېدېت و "خانويې کې قوې لې باخي شار" کې زیاتر لایې نې سایکې لېجې لې وې سفې کې سايې تېکان ئې خاتې بېرچاو کاری نووسېرن لې هېمان سړوختدا. لې ساېانی ۱۹۳۳-۱۹۳۵ دواى گېشتې کې بې تورکمانیا بې ماني "خېو" ی نووسی کې پالېوانې کې ئې یې وېت میللې تېکې لې ناوچوون زگار بکات بې دام زړې ندنې کې مې نېکې بې مېام لې هېوې کې سړکې وتوو نا بېت.

پلاتېنېف لې سړې تاي سېدې بېستېم دېرکېوت کاتېک وېشې کې تېواو پېگې یې بوو بې شېشې کې وېسیا. لې و ساېانېدا بېهرې هېکې وتوې دیار دېرکېوت کې باشتړین داهېناني ئې نجام دا لې بواري ئې دې بې ئې و سړدې مېدا. نموونې "دې نې لې سړخې" ی شېلېخېف، "رېژانې خېزانې تېرېن" و "پاسېوانې سپې" ی میخائیل بېگاکېف و "وسپای خوېناوې" ی ئارتېم قېسېلې و "سوپای سوارې سورېکان" ی ئسحاق بابل و "ئېمې" ی زامیاتین و قېسېدې "باشې" ی مایاکې فسکې و "ژنې نې ناسراوې کې" ی ئېلېکزېندېر بېلېک و هې تریش. لې کارې ئې دې بېکاندا وحي تراژیدیا، هاوې لېگې گاتې هاتن بې واقع و وانینې داهاتوو بې چاوی ئومېدوې لېک کاتدا بېرجېستې ئېکات.

لې ساېی ۱۹۳۸ پلاتېنېف تووشې هېندې ناخېشی بوو، کوېکې کې تېمېنې ۱۵ ساې بوو گیرا بې تاوانېکې هېبېستراو هېکې نامې یېکې بې ئیمزا بوو نېردرا بوو بې پېلېس دېربارې پلانی ئېم گېنجې بې وخواندنې ئېمې سېفېتې. دواتر ئاشکرا بوو کې هاوېلېکې خې لې قوتا بخانې رکابېری بوو لې خېشویستنی کچېکې قوتا بخانې کېیان بې ئې وې لې زگار بېت ئې و تاوانې بې هېبېستوې وېکې ئې وې لې ماني "مېنت کریستې" ی ئېلېکزېندېر دېمادا هاتوې. پلاتېنېف بې هېموو شېوېکې

هه‌وای دا کووێکێ ی زگار بکات ل ئێسی ناسیاوێکانی وێکو شێخێ
بێم دوا تێپێر بوونی س سا ئینجا بربوو دوا ئێوی تووشی
نێخشی سیل بوو بوو. پلاتێنێف خێ خزمێتی کوو نێخشی کێ ئێکرد
بێی خشی توشی هه‌مان نێخشی بوو هه‌ر بێو نێخشی شێش ل سا ۱۹۵۱
کچی دوا یی کرد .

لێ عه‌ره‌یه‌وه‌/ نێجات عه‌زیز
۸/۱/۲۰۱۷

*فرانتز کافکا (1833-1924) نوێری ناسراوی چیک. بیهه‌مکانی بێ
زمانی ئێمانی نویو و ئێخه‌گه‌ران بێ یێک ل دیارترین
نوێرکانی سێدی بیستێمی ئێژمه‌رن.

* وێنێکێ سهره‌وه‌ پێیکه‌ری (پلاتێنێف) ل شاری قه‌ره‌یه‌

پلاتێنێف "کافکا* - یه‌وسی" . . و کێشێ ئه‌نته‌جیسیای شێخێ شگه‌ی یه‌وسی ... 1

1-2

عبدوڵا حبه - مه‌سکه‌
وه‌رگه‌انی ل عه‌ره‌یه‌وه‌: نێجات عه‌زیز
بێشی یێکمه‌ . . .

ئێندره‌ پلاتێنێف ۲۸ ئاب ۱۸۹۹ - ۵ کانونی دوو مه‌ ۱۹۵۱

نوسه‌ری یه‌وسی ئه‌ندره‌ پلاتێنێف به‌ "کافکای" یه‌وسی ناوزه‌ند ئه‌که‌ر
له‌ به‌ر یه‌که‌ هه‌! ئه‌ویش چیرێک و ئێمانه‌کانیه‌تی که‌ پێه‌ له‌ به‌سه‌ره‌اتی
خه‌یا ی که‌ له‌ خه‌وی ترسناک ئه‌چن. به‌یه‌م به‌په‌چه‌وانه‌ی کاره‌کانی

کافکاوه کاره‌کانی ئهم ځکه یه‌کی مه‌جاریان گرتوه له وټناکردن و ه‌نگدانه‌وه‌ی ئه‌و (واقع) هی که نوسه‌ر تیايدا ئه‌ژیا، سه‌رده‌می شه‌ی ناوځ‌ی به‌رده‌وام و سه‌رده‌می بڼه‌کردنی بورژوازی وه‌کو چیننه‌کی که مه‌ایه‌تی به‌شه‌ک که ته‌ و وشکی به‌یه‌که‌وه ئه‌سوتاند، هه‌روه‌ها سه‌رده‌می ئه‌و برس‌تیه‌ی هه‌ند ناوچه‌ی یه‌که‌تی سه‌ځ‌تی گرتیوه‌وه له سه‌ره‌تای سیه‌کانی سه‌ده‌ی ا‌بورده‌و که سه‌رگوزشته‌ی ز‌ر د‌ته‌ز‌نی له‌باره‌وه ئه‌گ‌نه‌وه وه‌کو به‌قوربانی کردنی باوک‌ک به‌یه‌که له منا‌ه‌کانی له پ‌ناو ئه‌و منا‌ه‌کانی تریدا، ئهم نوسه‌ره که له سه‌رده‌می ستالیندا توشی گ‌چه‌ی ز‌رهات له‌لایه‌ن ده‌سه‌اته‌وه، له سا‌انی هه‌فتاکان و هه‌شتاکانی سه‌ده‌ی ا‌بورده‌و به‌رزکرایه‌وه له‌لایه‌ن ه‌خنه‌گران‌ه‌وه تا ئه‌و ا‌ده‌یه‌ی که ئه‌م‌ به ئه‌دیبه‌کی کلاسیکی وس‌دابنر‌ت، له‌استیدا پلات‌ن‌ځ به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ځ‌بازی ئه‌ده‌بی خه‌یا‌ی وس‌ی نمونه‌ی کاره‌کانی گ‌گ‌ل "له شه‌وی کرسمسدا " و " جن‌که فینی " و "لوت" هه‌روه‌ها ځ‌مانی "چیر‌کی شار‌ک‌ی سالتیک‌ځ شیدرین، ځ‌مانی "مام‌ستا مارگریتا" ی ب‌گا‌ک‌ځ، له‌م سه‌رده‌مه‌شدا ځ‌مانی " مه‌یمونی ه‌ش" ی زخار بریلین وه‌ی تریش.

سه‌رچاوه‌ی به‌هره‌ی دا‌ه‌نه‌که‌ی بلات‌ن‌ځ ف‌حا‌ه‌تی ده‌روونی و نه‌خ‌شی جه‌سته‌یی نه‌بوو وه‌کو ئه‌وه‌ی لای کافکا که به‌ه‌ی د‌ره‌قی باوکی و نه‌خ‌شیه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتیوو، که‌شی پ‌ل‌ت‌ن‌ځ ئه‌وه بو که له سه‌رده‌م‌کی م‌ژویی نه‌گونجاودا ده‌رکه‌وت، که‌س نه‌بوو ت‌ب‌گا‌ل بیر‌که فه‌لسه‌ف‌کانی له سه‌ر پ‌گه‌ی مر‌ځ له‌و که مه‌گا‌ی‌دا که به‌شه‌ف‌کان بنیادیان‌نا له‌دوای شه‌ځ‌شی ئ‌کت‌به‌ری ۱۹۱۷، سه‌ره‌ای ئه‌و ووته‌یه‌ی مارکس که ئه‌ ځ‌"مر‌ځ به به‌هات‌رین سه‌رمایه‌یه" مر‌ځ‌ی سه‌رده‌می پ‌ل‌ت‌ن‌ځ ژ‌رده‌ست و ش‌ل‌راو و ب‌به‌ش له‌مافه سه‌ره‌تاییه‌کانی مر‌ځ‌بوندان ئه‌ژیان به‌ه‌ی تاک‌ه‌وی ده‌سه‌ات و نه‌بونی فره‌فک‌ری سیاس‌ی ب‌ بیانوی هه‌بونی دوژمنی به‌ه‌زی ده‌ره‌کی که به‌دوای هه‌لدا ئه‌گه‌ځ‌ن ب‌ل‌دانی ده‌وه‌ته سه‌یالیسته تازه پ‌گه‌یشتوه‌که، که بوبو به بیانوی ده‌ستی ده‌سه‌ات ب‌پ‌ش‌ل‌کردنی مافی مر‌ځ‌ه‌کان .

استیه‌کی حاشا هه‌نه‌گره که ئه‌ده‌ب ئاوه‌نه‌ی استی که مه‌گا‌یه، ئه‌گه‌ر ئ‌مه به‌مانه‌و استی هوشی یه‌که‌تی سه‌ځ‌ت له پاش ش‌رش‌ی ئ‌کت‌به‌ر بزانیڼ ته‌ب‌ ب‌گه‌ځ‌نه‌وه ب‌ کاره ئه‌ده‌بیه‌کانی گه‌وره به‌هره‌مه‌ندان‌ی وه‌کو ش‌ل‌ځ‌ځ‌ف، ب‌ل‌گا‌ک‌ځ، مایاک‌فسکی، فاله‌نتین، ئه‌خما‌ت‌ځا، اسپ‌تین، و ئیتما‌ت‌ځ و ئه‌وانی تر، بیرمان نه‌چ‌ نوسه‌ران له‌ژ‌ر حوکمی ژ‌مه ت‌تالیتاریاکاندا به‌ز‌ی په‌نا ب‌ ئه‌ده‌بی خه‌یا ئه‌به‌ن له‌کاره‌کانیاندا ب‌ ده‌ربازبون له اوه‌دونان و گ‌چه‌ی ده‌سه‌ات و

زگار بون له کت و بهر به سته کانی که له سهر هموو جره داه نانا که دایته نن. مهغه ی شاعیر ته "ووته کانه پاوهن مه که ئاخو تنم وه کو ئه وانی تر مه جازیه". شاعیری گه وړه به در شاکر ئه لسه ییاب وتویه تی: "شاعیر ته گهر استگ بوو له دهر بڼین و و ښاکردنی هموو لایه نه کانی ژپانی که مه لایه تیدا، ته به کاره کانی گوزارشت له ئش و ژانی که مه لگا بکات و هیواو ئاواته کانی دهر بڼت به ئه وهی که س که پا ی پوه بڼ به ئه نجامدانی ئه م ئه رکه. ههروه ها له لایه کی تره وه ئه مه دهر بڼینی ئازار و ههسته تایه تیه کانی خ به تی که زیاتر به بچپته خوار هه مان ههستی ز رینه ی که مه لگایه". ئیبن خلدونیش له پشه کیه که یدا ئامازه به "ده مارگیری" نه کات له پر سه ی بنیاد نانی ده و له ت و گ ڼانی که مه لگادا.

ئهم ج ڼ کار خ یا ڼ پان ز ڼر باو بوو له سه رده می حوکمه ت ڼ تالیته که ی ستالیندا. به یه نوسه ران له سایه ی ئهم ج ڼره ڼ ژمانه دا په نا به "مه جاز" و نوینی ڼ مان ی خه یا ی ته به ن به گوزار شتکردن له هوشی که مه لگا وشارد نه وهی مه به سته کانیان و خ به دورگرتن له ره خنه گرتنی استه و خ و ئاشکرا له ده سه ل تداره دکتات ره که و ڼ ژمه که ی که ئه بو به ه ی قه ده غه کردنی به ره مه کانیان. به نمونه ساتیک ڼ ف شیدرین له ڼ مان ی "چیر کی شار لک" و ښاکردنی که اند ته وه به سه رده می و سیای قه یسه ری و به هره ی نواندوه به م به ش هوه یه کی خه یا ی، ههروه ها ڼ ادیش ڼ ف ڼ مان ی "گه شت له پیترس ب ڼ رگه وه به م سک" نویوه به ئه وهی هیچ ئامازه یه کی استه و خ به حوکمی قه یسه ر بکات به م خانمه قه یسه ر یکا ترینای دووه کاره که ی به سه ر که نه کردن کی ئاشکرای ده سه ل ت هه ژمار کرد له سهر ئه وه به یاری له س ڼ داره ی به ده رچوو به م دواتر گ ڼ ڼ درا به نه فی به سیبیریا و سه ر ئه نجام خ ی کوشت.

به ش هوه یه کی گشتی ململان له و په ری گه رمیدا بوو له یه که تی س ڼ ق ڼ ت له سه رده می ستالیندا له ن ڼ وان ئه ده بی حزبی و ئه ده بی غه یره حزبی. له م ململان ڼ پ دا ده ر ئه که وت ئایا ئه دیب کار به ده سته له لای حزب یان که س کی سه ر به خ یه؟. پلات ڼ ن ڼ ف توانی سه ر به خ یی خ ی بپار ڼ ز حکومه تیش نه یتوانی ده سته م ی بکات، به رده وام بوو له نوین هه رچه نده به ره مه کانی شی به او نائه کرایه وه. نوسه ران کی ز ریش ناچار بوون به ره مه کانیان به ناوی خوازاوه وه به او بکه نه وه. په یوه ست به پلات ڼ ن ڼ قه وه؛ ز ڼ ری به ره مه کانی له چیر که و ڼ مان وشان ڼ گه ری و چیر کی منا ڼ ان ته نوی به ش واز کی خه یا ی به ده رباز بوون له اوه دونانی کار به ده ستنی حزبی به رپرس له س کته ری ئه ده بی و

لښېچينه‌وېان له‌گه‌ نوسهران و ئه‌ديبان له‌سهر هر ووشه‌يه‌ک و پيت‌ک که ئه‌يان نوسی و زگار بونیان له اپ‌رته نه‌نځکاني که ئه‌يانوسی ب کرم‌لين. پلاتن‌نځق ب‌واي به‌و و ته‌يه‌ی د‌ست‌فسکی هه‌بوو که ئه‌یوت: "جيهان به توندوتیژی زگار ناب‌ به‌کو به قوربانیدان".

ئه‌ديباني س‌ق‌ت ز‌ريان چه‌شت له ئه‌نجامی ئه‌و سياه‌ته‌ی کاربه‌ده‌ستاني حيزب و قورباني ز‌ريشيان دا ته‌نانه‌ت قورباني جه‌سته‌يش نمونه‌ی ماياک‌فسکی و يه‌سني و تسفيتايفگا و ئه‌خما‌ت‌فا و ئاسيف و ش‌ل‌خ‌ق و ئه‌ليکسی ت‌ل‌ست‌ی و ميخائيل ب‌لگا‌ک‌ق هه‌تا گ‌رکيش که له کرم‌لينه‌وه نزیک بوو. له پ‌ي‌ه‌وکردنی ئه‌م سياه‌ته‌دا، نوسهر‌کی وه‌کو ش‌ل‌خ‌ق ناچار کرا کار‌کته‌راني ماني " ز‌وی نه‌ک‌راو" بگ‌ر‌ت ب‌ ئه‌وه‌ی سه‌روه‌ری و پا‌ه‌وان‌ت‌که بدر‌ت به سکر‌ت‌ری حزبی ناوچه‌که. هه‌رواها ت‌ل‌ست‌ی ناچار کرا دوباره ماني " داه‌ناني ئه‌ندازيار جارين" بنوس‌ته‌وه و که‌سايه‌تیه‌کی سهر به ده‌زگای موخابه‌راتی س‌ق‌يتی ب‌ زياد بکات. هه‌مان ش‌ت له‌گه‌ گ‌رکی کرا و ناچار کرا گ‌رانکاری گه‌وره له که‌سايه‌تی شان‌گه‌ر‌کانيدا بکات ب‌ ازی کردنی ده‌سه‌لاتی حزب.

ز‌رجاری تریش گ‌رانکاری له شان‌گه‌ر‌کانی ب‌لگا‌ک‌ق کراوه ب‌ ازیکردنی کاربه‌ده‌ستاني حزب له پ‌ناو گ‌رينی کاره هونه‌ر‌کان به‌ش‌وه‌يه‌ک که خزمه‌تی ئامانجی م‌ژانه‌ی حزب بکات. هه‌ند‌ ه‌خنه‌گری نزیک له ده‌زگا ئه‌من‌کان به‌خ‌به‌خشانه هه‌ئه‌ستان به‌ه‌رش‌کردنه سهر هر کار‌کی هونه‌ری که له ب‌ياره‌کانی نوسينگه‌کانی ليژنه‌ی ناوندی حزب لايبدايه. ر‌پ‌ت‌ار: (ليستی کاری هونه‌ری که ئاماده ئه‌کر ب‌ پ‌ش‌که‌ش‌کردن) له شان‌کان و سينار‌ی فيليمه‌کان به‌م ش‌وه‌يه هه‌ئه‌ب‌ز‌ردران. يوسف ستاليني سهر‌کی حزب ز‌رجار ده‌ستی له‌م کاره وه‌ر‌ئه‌داو ت‌ک‌سته‌کانی ئه‌خو‌نده‌وه پ‌ش‌ب‌او‌کردنه‌وېان يان نمايش‌کردنيان، يان سهر‌دانی شان‌ و سينه‌ماکانی ئه‌کرد به‌مه‌به‌ستی د‌نيا بوون له‌ه‌وتی کاره‌کان. ستالين دواي ئه‌وه‌ی چير‌کی " ماکاری به گومان"ی پلاتن‌ن‌ق‌ي خو‌ند‌و‌ که له گ‌قاری "کراسنایا ن‌ق‌" ب‌او‌کرايه‌وه له سا‌ی ۱۹۳۱ نوسيويه‌تی " نوسهر‌کی به‌هره‌مه‌نده به‌ام قه‌به‌!" له به‌ر‌ئه‌وه‌ی چير‌که‌که ه‌خنه‌يه‌کی نا‌استه‌وخ‌ی ليژنه حزب‌کان ئه‌کات که سهر‌قا‌ی ک‌بونه‌وه‌ی به‌رده‌وامن له ژوره داخراوه پ‌دوکه‌ی جگه‌ره‌کاندا و گ‌فتوگ‌ له‌سهر‌شتی ب‌مانا ئه‌که‌ن که زياتر په‌يوه‌سته به ژيانی که‌سی ئه‌ندامانی حزبه‌وه له‌بری هه‌ستان به کار‌کی به‌ره‌مدار و سودبه‌خش.

ئه‌م چير‌که له ناوه‌م‌کدا له قه‌سیده‌يه‌کی به‌ناوبانگی ماياک‌فسکی

ئەچەت لەسەر ئەوانەى " كۆبونەوھى زۆر و درۆڭخايەن ئەكەن " كە كاتى خەي بو بە جەي ھەزامەندى لىنىن. كاتەك پلاتەنەق چىرەكى " تاكىر " بۆلۈپ كۆرۈۋەتەن دۆي ئەوھى لە گەشتەكى ئاسىي ناوھەست گەيەوھ لەگە كۆمەلەك نوسەرى تر، ئۆزنامەي پراڧدا بەتوندى ھەخەي لىگرت و دواتر زۆربەي كارەكانى قەدەغە كران بۆلۈپكۆرۈنەوھ لە دەزگاي پەخش و ئۆزنامە سەۋەتتەكاندا. ئۆلۈكسەندەر قادەيىف سكرتەرى يەكەتتى نوسەرانى سەۋەت تاوانبارى كرد بەوھى كە شتى ھەيەستراو ئەنوسە لە سەر كۆمەلەگەي سەۋەتتى. تەنھا ئەو لىكەلەينەوھ ئۆزنامەوانىيەنەي كۆرۈۋەتەن بەرەكانى شەھەوھ كاتەك پەيامنەرى سەربازى بوو لە ئۆزنامەي " ئەستەرى سور " لە سەردەمى جەنگى جىھانى دووھم بۆلۈپ كرانەوھ. ئەوتەر لىكە دان بە بۆلۈپكۆرۈنەوھى ئەم كارەشى ئەگەرەتەوھ بۆلۈپ سەمسالىن بە شەھى نوسىنەكەي.

لەستىد ا سىياسەتى حزب لە بواري ئۆشنىرىدا وەكو ئەوھى دىاري كرا بوو لەلەيەن بەشەۋەكەنەوھ لە سەرەتاي شەۋەشەوھ وەكو خەي پەيەو ئەكرە لەسەردەمى ستالين و سەركۆرەكانى دواترىش بە بۆلۈپان. ئەويش بە بەكارەلەنەي بە مەبەستى پۆلپاگەندە بۆلۈپ سىياسەتى حزب. ئازادى نووسەر و ھونەرمەند لە داھەلەنەندا تەنھا مەسەلەيەكى زاتى بوو. لەبەر ئەوھ گىرنگى دراوھ بەرزەگىرتنى وەنەي " پالەوانى پەزەتەيىف " و سەروەرەكانى، كاتەك نوسەر كەسايەتەكى ژۆردەسەي شەۋەراوۋى وەكو ئاكەي ئاكەيفىتچى گەگەل لەناو كۆمەلەگەي سەۋەتتەدا پەشكەش ئەكات، ئەم كارەي نوسەر بە ھەيەستراو و دور لە ەستىەوھ بە ەخەنە لە ۆزەم ئەزمار ئەكرە.

بەلام پلاتەنەقەكى پىرەلىتارى كۆي كۆرەكارەكى سەر ھەي شەمەنەفەر، بەچاۋى خەي ئەيىبىنى چەن جوتىاران بەزەكران بە ئەندامى كۆمەلەخەزەكان (كۆمەلەي جوتىاران) و بەروبوم ئازەكەكانىيان لى ئەسەندرايەوھ بۆلۈپ لەناو بىردىنى چىنى جوتىار و كۆرۈنەن بە كۆرەكارى ئۆزەنە لەو كۆمەلەندەدا. ھەروەھا ئەيىبىنى كۆرەكارانى كارگەكان و ھاوکارەكانىيان لەسەر خەتى شەمەنەفەر چەن ناچار ئەكران لەتواناي خەيان زىاتر كار كەن لەكاتى گرانى و بىرسەتتەكەي سىەكانى سەدەي ەلەردو.

ئەمە بۆلۈپگە لە ەوھدونانى ئەندازىار و مامەستا و پىزىشكەكان و ھەۋەدان بۆلۈپ لەناو بىردىنەن بە تاوانى سەر بە چىنى بۆلۈپرازى بوون. ستالين دۆي لەناو بىردىنى ەكەبەرەكانى لە دادگايىكۆرۈنەكى كارتەنەيدا سەي ۱۹۳۷ لە مەسكە، بۆلۈپدەركەوت كە بىنادنانى دەۋەت و بەرەنگاربونەوھى ھەشەي ھەزە ئىمپىريالەكانى دەرەوھ و بىنايدنانى

و شلخف و بللگاکفی دائه ن و وه کو گه وره ترين بللمان نووسه کانی
سه دهی بیست. مه خابن، پلات نل ناسراو نیه وه کو پلویست. ههروه ها له
جیهانی عه ره بيشدا ته نها بللمانی "خو" (ناوه که ی به ده قیقی به ووسی
"جنه که") و چه ند چیرک کی تر که له ده زگای بللواکردنه وهی "رادلگا"
له م سک له هه شتاکانی سه دهی بللوردوو له سه رده می "بیریتسرلکا"
بللواو کراونه ته وه و وادیاره سه رنجی زلر که سیشی بللانه ک شلوه.

ئه بلل ئاماره بکه م به وهی استیه که هه یه ئه بلل بوترل ئه ویش ئه وه یه که
بللوه استیه که ی ئه ده بی ووسی به گشتی نه ناسراوه له جیهانی عه ره بیدا،
چونکه کاره کان له زمانه کانی تری وه کو ئنگلیزی و فره نسی
وه رگیراون و هه ی زلری زمانه وانی تلدا که که بووه. ههروه ها
شاکاره کانی ئه دیب و شاعیره و سه کان وه رنه گلل دراون به نه ناسراوی
ماونه ته وه و کو شیعره کانی پلشکین و بللمان و شانلگهرلکانی گلگل و
تللستلی و سالتیکل-شیدرین و تشیخل و گلرکی و بللک و بللنین و
ئه وانی تری سه رده می سللقتیش که به استی ئه دیب و شاعیری مه زنیان
تللدایه له و نیه ی پلات نل. ئه ویشی وه رگل دراوه زلر به یان به
ئاستلکی نزم ئه نجام دراوه بووه به مایه ی ئیهانه بلل نووسه ره که.
ته نها کاره کانی وه رگلری سوری ماملستا سامی دروبی به ده ره له م کاره
که توانیویه تی هه ند له کاره کانی دسلستل فسلکی و تللستلی له
فره نسیه وه به شلواز و ئاستلکی به رزی وه گللان و به ئه مانه ته وه
له گواستنه وه ئه نجام بدات.

که ده زگای بللواکردنه وهی " پلشکه وتن" ی سللقتی به ره می وه رگل دراوی
ئه و ئه دیبانه ی بللواو ئه کرده وه که له لایه ن ده سه لاتی حزبه وه پلپشتی
ئه کران و زلر به یان ئه دیبی پله دوو و پله سل بوون که ئه توانین
بللین شو بللپه نجه یان له م ژوی ئه ده بی ولسیدا دیار نیه نمونه ی
ئه ناتلی ریلکف و ئیلیا ئارنلرگ. خو نهری عه ره ب شیعری ووسی
ناناسل چونکه وه رنه گلل دراوه، الجاحف استی کردوه که ئه " شیعر
وه رنالگل درل".

به لام له گه ئه وه شدا شیعری ووسی هه یه وه رگل دراو ته سه ر زمانی تر
له لایه ن شاعیری به هره مه ند و به توانا تا لاده یه کی باش سه رکه وتوو
بون. به لام شاعیره گه وره کانی ئمه زلر به که می گرنگیان داوه به
وه رگلان و ئه و کاره یان بلل وه رگل هکان به ج هلاوه و ئه مانه ییش
به هره ی هلنینه وه یان نیه و هه ند جار مانا سه ره ک که ی شیعره که شیان
تللکداوه به هلی نه زانینی زمانی ولسیه وه.

نمونه ش زلره له سه ر ئه مانه به لام ئلستا کاتی باسکردنی نیه.
کاره کانی پلات نل که یه کک له نووسه ره هه ره دیاره کانی ولسیایه

له سه دهی بیستم وهر نه گڼ دراون وبه اده یه کی زږ به نه ناسراوی
ماوه ته وه له دنیای عهره بیدا. گه وره شاعیری ووسی ئه لکسه ندر بلک
له سا ۱۹۱۸ نویویه تی و ئه " ملی نه ها که س له و سیا هه یه
شنبیرنین و " نه زانن" و توانای داه نانیان تدا یه به ام له
حاله تی س بوندان. له وانه یه ئه وهی ئه مان بی ن له داهاتودا تا
ئستا له ئه ده به شه که ت و مه نگه که ماندا نه و ترا ب. " وادیاره ئه و
نه دیب و شاعیرانه ی شش شش کت بهر به ره می ه نان شتگه لکیان و توه
که ئه وانی پش ئه مان نه یا توانیو بی ن. ئه و گانکار یانه ی که
هاوکات بوون له گه سا لانی یه که می شش شش توانایه کی کپ بوی به ه زی
داه نانی ته قانده وه و ره وتی جیا جیا و قوتا بخانه ی جیا جیا
په یدا بوون که پشتر پش پش یان نه بو. نو نه ری ئه م بزوتنه وه ئه ده بی
هونه ری تازانه ویستیان خیان بگونج نن له گه ئایدیال جیا و
دروشمه کانی شش شش که دا، به ام ئه مه کار کی مه حا بو.

چونکه ویستی حزبی کـمـ نیست گه یشتن بوو به دهسه بات به ام ئاما نچی هونه ر و ئه ده ب زانینه. وه کو هونه ر مه ندی گه وره محمود سه بری وتی " هونه ر مه ند و ئه دیبه گه نجه کان له هه وای دا هـ نانی به ره می تازه دا یون که بتوانـ گوزارشت له هوشی کـمـ مهـ گا بکا که چی دهسه بات دارانی تازه ی سه قـت داوایان له ئه کردن کاره کانـ بگونجـنن به شه وه یه که خزمه تی ئاما نچ و ئه رکـ کا تـکانی حزب بکات.

لینین ئەوەی لە وتارەکانیا لەسەر چۆنیەتی بەکارهێنانی ئەدەب و هونەر لە خزمەتی شۆشەیی پرۆلیتاریا و نەکردبووەوە و ئەناتۆلی لونا تشارسکی یەکەمین وەزیری پۆلشەبیری سەفۆت لە دواى شۆشەیی لە مەقالە یەکی دورودرێژدا بە ناو نیشانی "هونەر و شۆشەیی" هەمان شتی دوبارە کردبووەوە. لینین کە لایەنگری – بە یەک گەشتن لە ناوێکدا بوو- خێی تەئیکیدی کردەووە لە وتارێکدا بە ناوی " لە بارەى پۆلشەبیری پرۆلیتاریوە" لە ساڵى ۱۹۲۰ " مارکسیەت دەستبەردارى دەسکەوتە بە هادارەکانى سەر دەمی برجوازی نەبوو، بەڵکو بە پێچەوانەو، توانی (استیعاب) و (معالجە) هەموو کارێکی بە هادارتە بگات و چاک بکات کە لە ماوەی زیاتر لە دوو هەزار ساڵ لە بەرەوپێش چوونی بیر و پۆلشەبیری مرۆڤایەتیدا هاتبووەوە دی."

ههروه‌ها هه‌موو هه‌وێکی بـ دروستکردنی ئێشگیری سه‌ر به‌خـمان (مه‌به‌ست -ئێشگیری پرلیتاری- تێبینی نووسه‌ر).. و گه‌رمێه‌بوون له‌ناو ئێرگانه‌ تازه‌ دروست کراوه‌کاندا.. دزینه‌وه‌ی سه‌ربه‌خـیی که‌سی بـ که‌مه‌ی" پرلیتکـلت " له‌ناو دامه‌زراوه‌کانی که‌مسیدنی فـرکردنی مـیلیدا.." هـت کرده‌وه و به‌ "نمایه‌کی هه‌ی تیـری و زیان‌به‌خشی

پراکتیکی" دانا. وادیاره به شه فکان ثم وهسیه تهی لینیان له پاش
مردنی له بیر چوو و به ته وای به گا پچه وانه که دا یشتن.

هه ند کهس له کاتی هه چونی ش شدا ویستیان خزمه تی دهسه ات ته نو که
بکه ن وه کو الکسه ندهر بل کی شاعیر به قه سیده ی "دوانزه"، فلادیم
مایاک فسکی به هه بهسته ئاگرین کانی له دژی ب رجوازی و
ئیمپیریالیست. ههروه ها ئه ندر پلاتن ف له کاره سه ره تاییه کانی دا
دهرباره ی بنیاد نانی ک م نیستی له وسیا. ههروه ها شان کار
فسیف ل د میره لد (به ره وه بهری به شی شان له وهزاره تی یشیری) و
سینه ما کار س رگی ئیزنشتین هه و یان دا کار و داه نانه کانیان وهو
کاری پ و پاگه نده ب دهسه ات داره س ف تکان وهرچه رخ نن چونکه لهو
باوه ه دا بوون که ثم کاره یان پ و یسته ب ئه وه ده مه کاتییه ی
بنیاد نانی ده وه ته ی س ف تی. له سا نانی بیسته کانی دا کارگه ل کی
هه میسه زیندوو ب او کرانه وه، له وانه یش مانی " دنی ه من" ی
ش ل خ ف و یش مانی " پاسه وانی سپی" ی ب گا ک ف. به ام ئه مه ته نها
ب کاتی کی دیاری کراو بوو واته ته نها له کاتی شه ی ناوخ و بوونی
هه ه شه ی دهره کی و سه رقا بونی دهسه ات به له ناو بردنی دهسه ات
ب رجوازی و دهسته وهردانی دهره کی. داه نهران ئه بوایه بگه یش وه
سه ر کاره بیچینه ییه کانی خ یان واته کاری "زانین" (معرفی).

استی ئه مه یش ودا وه کانی سا نانی دواتر سه پاندی، مه رگه تراجید که ی
بل ک و خ کوشتنی هه ریه ک له مایاک فسکی و ویسینین تیسفیتایفا و
فادیف سه ر کی یه ک تی نوسه رانی س ف ت و له س داره دانی میره یش د و
ک مه ل کی ترله به هره مه ندان و به ند کردنی هه زارانی تر له سیبیری
و شو نه دوره دهسته کانی باکوری و ات له ناویاندا ئه ل کسه ندهر
س جینیتسین که هه گری ن ب بوو. ههروه ها قه دهغه خرایه سه ر ب او
کردنه وه ی کاری ز ر کی تر له نووسه ر و هونه رمه ندانی س ف تی چونکه
کاره کانیان له گه یش یه کیان نئه گرتنه وه. داه نهران
ش شگ ر چتر ههستیان نئه کرد که ش ش که ش یشی ئه وانه. ئه وانه ی
تریش که هه و یان ئه دا کاره کانیان بگونه نن له گه یش و سیاست و
دهسه ات دارانی حیزب ب دهسته نانی هزامه ندیان دهستکاری و گانی
ز ریان له کاره کانیان ئه کرد به ام ب هوده بوو ناچار کران واز له
کاره کانیان به نن و کاری تر بکه ن. ئانا ئه خم ت فا و ک رن
تشایک فسکی و تسفیتایفا و باسترناک و کهسانی تریش دهستیان له
نوسین هه گرت و ویان له کاری پهروه رده و وه رگه یش ان کرد.

ماوی تی ...

[بہ خوند نہ وای ہشی دووہم کلیکی ئہر بکەن ...](#)

عبدولہا حہ - مہسک

۲۲ - ئازار - ۲۰۱۶ بەا و کراو تہو.

وہرگہانی لہ عہرہ بیہو: نہ جات عہزیز